

НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ.

КНИГА на ЧУДЕСАТА

ИЗДАВА
СТ. АТАНАСОВЪ — СОФИЯ

ПРИКАЗКИ ОТЪ ЦЪЛЪ СВѢТЪ

Преразказани за деца и юноши отъ Николай Райновъ.

№ 10

КНИГА НА
ЧУДЕСАТА

ИЗДАВА СТ. АТАНАСОВЪ
София, ул. Неофитъ Рилски 36

Печатница Херманъ Поле. ул. Три уши, 15 — София

Главата на Горгона

(старогръцка приказка)

Персей билъ синъ на една царкиня, която се казвала Даная. Когато билъ малъкъ, лоши хора го затворили, заедно съ майка му, въ единъ ковчегъ и го пуснали въ морето. Бързитѣ морски вълни отнесли ковчега далекъ отъ брѣга. Даная здраво притискала о гърдитѣ си своето момченце. Морето често заливало ковчега, но той плувалъ все по-надалекъ и по-надалекъ.

Когато се свечерило, той се приближилъ до единъ островъ и се хваналъ въ една рибарска мрежа, хвърлена край брѣга. Този островъ се наричалъ Серифъ и се управлявалъ отъ Полидекта, братъ на рибаря, който билъ просналъ мрежата си.

Рибарьтъ билъ честенъ и добъръ човѣкъ. Той съ радостъ посрещналъ Даная и нейния синъ и ги завелъ въ къщата си. Тѣ преживѣли много години у дома му. Персей порасналъ. Станалъ хубавъ юноша. Той билъ силенъ, смѣлъ и добре въртѣлъ оржие.

Но царъ Полидектъ не приличалъ на брата си. Той билъ злъ и завистливъ. По всѣкакъвъ начинъ измъчвалъ и оскърбявалъ Даная, а за да се отърве отъ нейния синъ, намислилъ да го погуби. Дълго време размислялъ той, по какъвъ начинъ да погуби момъка, и, най-сетне намислилъ да го накара да извърши единъ подвигъ, който ще му струва живота. Полидектъ обмислилъ добре всичко и заповѣдалъ да повикатъ Персея.

Довели момъка въ двореца. Той застаналъ съ почитъ предъ престола на царя.

— Персее, — му казалъ Полидектъ и злобно се усмихналъ; — приятно ми е, като те виждамъ, че си станалъ хубавъ и силенъ юноша. Но припомни си, че азъ и братъ ми, рибарьтъ, сме направили много добрини тебе и на майка ти. Надявамъ се, че не ще откажешъ да ми се отблагодаришъ.

— Заповѣдай, царю честити: готовъ съмъ да направя всичко,

Царьтъ се отново усмихналъ и казалъ :

— Ще ти поржчамъ нѣщо лесно. Ти си храбъръ и силенъ момъкъ. Ако искашъ, можешъ да се отличишъ. Азъ желая да се ожена за младата княгиня Хиподамия. Ти знаешъ, че въ такива случаи годеникътъ подарява на годеницата си нѣщо много скъпо и необикновено. Право да си кажа, вначало азъ не знаехъ, какво би могло да се хареса на княгинята — нейниятъ вкусъ е много изтънченъ, — но сега, най-сетне, намислихъ, съ какво да ѝ угодя.

— Не мога ли да ти помогна, царю честити ?

Полидектъ любезно изгледалъ Персея и казалъ :

— Разбира се, че можешъ — ти не си страховъ . . . Желая да подаря на годеницата си главата на Горгона — Медузата съ коса отъ змии. Колкото по-скоро тръгнешъ да я диришъ, толкова по-добре. Твърде много ми се иска — по-скоро да се ожена за княгинята

— Още утре заминавамъ.

— Моля ти се, приятелю ! Само бжди предпазливъ: когато отсичашъ главата на Медузата, внимавай да не повредишъ лицето ѝ. Ако ми донесешъ цѣла главата, увѣренъ съмъ, че този подаръкъ ще се хареса на княгинята, при всичко, че е много придирилива.

Персей си отишълъ, а Полидектъ се кжсалъ отъ смѣхъ. Той билъ много доволенъ, че успѣлъ лесно да се отърве отъ Персея.

Наскоро всички населници на острова се научили, че Персей заминава да донесе главата на змиекосата Медуза, и много се зарадвали: на този островъ, освенъ царевия братъ — рибаря —, едва ли би се намѣрилъ поне единъ добъръ човѣкъ. Народътъ се събралъ да изпрати Персея; събралъ се, като на празникъ. Нѣкои се мушкали и се смѣбели, а други сочели съ прѣстъ момъка и викали следъ него :

— Змиитѣ на Медузата ще го изедатъ ! . . .

Въ това време имало три горгони. Тѣ били най-ужаснитѣ чудовища на свѣта; били три сестри и до нѣкъде приличали на жени, но още повече приличали на страшни хвъркати змейове. Вмѣсто коси, по главитѣ имъ се виели стотици змии, които се извивали, протѣгали се и изплезвали отровнитѣ си двойни езици. Жъбитѣ на горгонитѣ били много дълги, най-вече кучеш-

хитѣ имъ зжби; тѣ имали медни ржце, тѣлото имъ било покрито съ лъскави люспи, корави, като желѣзо. Освенъ това, имали крила, всѣко перо на които блестѣло, като чисто злато.

Когато горгонитѣ хвърчели на слънце, човѣкъ не можелъ да ги гледа, защото го ослѣпявали съ блѣсъка на крилата си. Всѣки, който се случи на пътя имъ, трѣбвало да бѣга, колкото му крака държатъ. Иначе или змиитѣ биха го ухапали, или горгонитѣ биха му схрускали главата съ ужаснитѣ си зжби, или бѣха го разкжсали съ меднитѣ си нокти. А още по-опасно било да погледне човѣкъ горгонитѣ. Погледне ли нѣкоя отъ тѣхъ, веднага се превръщаль на статуя.

Когато Персей обмислилъ всичко, самъ той видѣлъ, че нѣма да го сполети добро. Той не ще може да донесе на царя главата на Медузата, защото — щомъ се приближи до нея и я погледне, ще се превърне на камѣкъ. Всѣки на мѣстото на Персея, колкото и да е смѣлъ, щѣлъ да се уплаши: не стигало да се приближи до змиекосото чудовище съ грамадни зжби и медни нокти, а трѣбвало и да го убие, безъ да го гледа. Ако дори юнакътъ успѣе да [се приближи до Медузата и да замахне къмъ нея съ меча си, доста е въ тоя мигъ да я погледне — за да се вкамени на часа и за винаги да остане вкамененъ, докле времето го превърне на пѣсъкъ.

Персей се много угрижилъ, но решилъ да не казва нищо на майка си. Той се облѣкълъ въ броня, взелъ си щита и меча, преплуваль пролива и отъ острова се намѣрилъ на сушата. Седналь на едно усамотено мѣсто и се заплакаль.

Но отведнѣжъ чуль гласъ:

— Персее, защо плачешъ?

Юнакътъ се много зачудиль. Той мислѣлъ, че е самъ, а като се озърналь, видѣль човѣкъ. Тоя човѣкъ изглеждалъ уменъ, пѣргавъ и много хигъръ. Той носѣлъ кжса мантия и чудновата шапка, а въ ржцетѣ си държелъ малка кржгла пржчка. На Персея той се видѣлъ веселъ и добъръ и веднага му се харесаль. Докривѣло му само за едно: че чужди човѣкъ го е издебналь, когато плаче. Засрамиль се. Веднага избърсаль съзитѣ си и казалъ:

— Азъ обмислямъ едно нѣщо: нашиятъ царъ ми възложи трудна работа, и не знамъ, какъ да постъпя.

— Разкажи ми, каква е работата. Може би, ще ти помогна. Мнозина съмъ избавялъ отъ беда. Ти може и да си чувалъ за мене: името ми е Хермесъ, а ме наричатъ Живакътъ или Палавиятъ. Разкажи ми, що те измъчва, па заедно ще размислимъ, какво може да се направи.

Персей решилъ да му се довъри. Той му разкалъ всичко.

— Не бой се, — рекълъ му Живакътъ, — азъ ще ти помогна. Па и сестра ми нѣма да се откаже да ни помогне — и работата ще се уреди.

Момъкътъ се поободрилъ и попиталъ събеседника си:

— А коя е сестра ти?

— Моята сестра е много умна. Ако слушашъ всичко, което ти кажемъ, нѣма защо да се боишъ отъ Горгоната. Преди всичко, изгъркай щита си и то толкова добре, че да можешъ да се оглеждащъ въ него, като въ огледало.

Персей се зачудилъ много. Той мислѣлъ, че ще му е потрѣбенъ здравъ щитъ, за да се защищава отъ ноктитѣ на Горгоната, а не огледало, въ което да види хубостта си. Но все пакъ си помислилъ, че Палавиятъ ще знае по-добре отъ него, какво трѣбва да се направи. И съ усърдие се заловилъ за работа. Скоро щитътъ блестѣлъ, като месечина. Тогава Палавиятъ снелъ малкия си кривъ мечъ, препасалъ го на Персея, вмѣсто неговия, и казалъ:

— Само моятъ мечъ може да ти послужи за тая работа. Той е толкова остъръ, че съ него би могълъ да прерѣжешъ и желѣзо и медъ, като най-тънко клонче. Хайде сега да вървимъ. Преди всичко, трѣбва да намѣримъ тритѣ бѣлокоси бабички и отъ тѣхъ да научимъ, кжде сж нимфитѣ.

Това се видѣло на Персея още по-чудно. Той не можалъ да се сържи и попиталъ Палавия:

— Какви сж тия бабички? Азъ нищо не съмъ чувалъ за тѣхъ.

Хермесъ се засмѣлъ.

— Тѣ сж чудновати жени. И тритѣ иматъ едно око и единъ жбъ. Само нощемъ можешъ ги видѣ,

при свѣтлината на звездитѣ. Презъ деня никжде се не показватъ; криватъ се и ношно време, докле свѣти месецътъ.

Персей попиталъ:

— Но защо да губимъ време? Защо ни сж тия бабички? Не бихме ли направили по-добре — направо да отидемъ да подиримъ Горгонитѣ?

— Съвсемъ не. При Горгонигѣ се отива мжчно. И мжчно се намиратъ тѣ. А намѣримъ ли бабитѣ, ще можемъ да бждемъ увѣрени, че и Горгонитѣ не сж далечъ. Да вървимъ.

Юнакътъ се увѣрилъ въ опитността на своя другаръ. Той решилъ да го слуша за всичко.

Тѣ потеглили на пжтъ. Персей едва успѣвалъ да върви следъ другаря си. Той дори се питалъ, нѣма ли оная на краката си крила. Като поглеждалъ крадешкомъ Хермеса, струвало му се, че не само на нозетѣ, а и отъ дветѣ страни на главата си има крила; такава била неговата чудновата шапка. Но най-много помагала на Палавия кривата му пржчка.

Съ нейна помощъ той вървѣлъ толкова бързо, че Персей се запъхтявалъ, вървейки следъ него.

Хермесъ забележилъ, че момъкътъ остава назадъ, и казалъ:

— Виждамъ, че моята пржчка е много по-нуждна на тебе, отколкото на мене. Вземи я.

И той далъ пржката на Персея.

Щомъ юнакътъ взелъ пржката, тръгналъ много по-бърже и никакъ се не уморявалъ. Двамата вървѣли весело и си бѣбрѣли. Хермесъ разказвалъ много необикновени случки отъ живота си. Персей още повече се убедилъ въ опитността и разумността на приятеля си. Той съ голѣмо внимание го слушалъ, искало му се да се научи на умъ и разумъ.

По едно време си спомнилъ за сестрата на Живака и го попиталъ:

— А кжде е сестра ти? Скоро ли ще я видимъ?

— Всичко ще стане на времето си. Но сестра ми никакъ не прилича на мене. Тя е много строга и предпазлива, никога се не смѣе и дори се не усмихва, твърде малко говори — само когато трѣбва, и слуша само онова, което е умно.

Това уплашило Персея.

— Азъ не ще смѣя да приказвамъ предъ нея, — рекълъ той.

А Хермесъ продължилъ:

— Тя е много учена; изучила е всички науки и изкуства. За това мнозина я наричатъ Премждрата. Името ѝ е Атина Палада. Тя е най-умна отъ всички. Когато се срещнешъ съ Горгонитѣ, ще трѣбва да слушашъ нейнитѣ съвети.

Стъмнило се. Двата приятели стигнали до едно пусто и диво мѣсто. Презъ тѣхъ изникнала гжста гора отъ храсти и шубръци. Човѣшки кракъ не билъ стжпвалъ тамъ. Тъмнината ставала все по-голѣма.

Персей недовѣрливо се озърталъ. Той попиталъ другаря си, още много ли има да вървятъ.

— По-полека, не вдигай шумъ! Всѣки мигъ може да се срещнемъ съ тритѣ бѣлокоси бабички. Пази се, да не би да те забележатъ. Трѣбва най-напредъ ти да ги видишъ, а не тѣ да видятъ тебе. При всичко, че и тритѣ иматъ само едно око, пакъ виждатъ добре.

— А какъ да се скрия отъ тѣхъ?

Хермесъ обяснилъ на Персея, какъ тритѣ баби си служели съ едното око: тѣ една по една го вземали и гледали съ него. Най-напредъ една отъ тѣхъ гледала съ окоето, сетне го изваждала отъ очната си дупка и го давала на друга. Тѣй щото, когато едната бабичка гледа, дветѣ други били слѣпи; а докато една отъ тѣхъ предава окоето на друга, тѣ и тритѣ нищо не виждали.

Персей гледалъ внимателно.

Най-сетне, той видѣлъ тритѣ бабички. Било много тъмно. Момъкътъ едва различавалъ тѣхнитѣ лица. Той ясно виждалъ само дългитѣ имъ бѣли коси. Когато се поприближили, Персей съзрѣлъ, че на челото на дветѣ баби има по една праздна очна дупка, за да поставятъ въ нея окоето; това око блещѣло като алмазъ, и юнкътъ помислилъ, че тѣ сигурно и нощно време виждатъ все тѣй добре, както и посрѣдъ бѣлъ день.

Но бабитѣ вървѣли тѣй сигурно, като че ли и тритѣ виждатъ: бабата съ окоето водѣла сестритѣ си за ржце. Персей и Хермесъ се скрили задъ единъ храстъ. Момъкътъ се боелъ, да не би бабата и тамъ да

ги види: тя тъй внимателно се озъртала на всѣкжде, че той се уплашилъ.

Тѣ навлѣзли въ гжстата гора. Едната баба казала:

— Сестро Плашило, стига си гледала, — дай и на мене окоето!

Сестрата Плашило отговорила:

— Още една минутка, Морà, — струва ми се, че има нѣкой тамъ, задъ драката.

А сестра й Морà изрѣмжала:

— Що, като има? Азъ не пò-зле отъ тебе ще го видя! Окоето не е твое, то ни е общо. Дай ми го. Азъ искамъ да видя, кой е задъ храста.

Въ този мигъ се намѣсила и третата сестра, Треперушка. Тя извикала, че е неенъ редъ да погледа. Най-сегне, бабата Плашило извадила окоето и го дала на сестритѣ си, като рекла:

— Вземете го, стига сте се карали! Азъ мога да постоя и въ слѣпота. Хайде го вземете, че пакъ ще го туря на челото си!

И дветѣ сестри прострѣли ржце. Тѣ пипали и се мжчели да намѣрятъ окоето, но все не можели.

А Живакътъ задъ храста едва не прихналь да се изсмѣе. Той пошѣпналь на Персея:

— Тъкмо сега е време. Скоро дръпни отъ ржцетѣ на Плашилото окоето, додето го дирятъ сестритѣ!

Персей излѣзълъ предъ храста и грабналь окоето.

Окоето още пò-силно почнало да блещи въ ржцетѣ му и съ укоръ изглеждало Персея, като че ли разбира, що правятъ съ него.

Само бабитѣ не разбирали, каква е работата. И тритѣ мислѣли, че една отъ тѣхъ гледа съ окоето. Тѣ отново почнали да се каратъ.

Персей помислилъ, че е пò-добре да имъ обясни, каква е работата, и казалъ:

— Мили бабички, не се сърдете, моля ви се. Азъ взехъ окоето ви и му се люблювамъ. Колко чудно блещи и свѣти то!

И тритѣ сестри едновременно се развикали. Дивиятъ имъ ревъ се разнесълъ далекъ изъ гората. Тѣ страшно се уплашили.

— Ти ли си взелъ нашето око? А кой си ти? Какво ще правимъ сега безъ окото? Та ние нищо не виждаме. Върни ни го! То е нашата едничка свѣтлина!

Въ тозъ мигъ Хермесъ пошѣпналъ на Персея:

— Обещай, че ще имъ върнешъ окото, ако ти кажатъ, де живѣятъ нимфитѣ, които пазятъ крилатитѣ обувки, омагьосаната торбичка и шапката, подъ която човѣкъ се не вижда.

Тогава Персей имъ казалъ:

— Мили добри бабички! Моля ви се, не се безпокойте, — зло нѣма да ви направя. Азъ ще ви върна окото, ако ми кажете, де живѣятъ нимфитѣ.

Първа заговорила бабата Плашило.

— Нимфи ли? Кой те знае, за какви нимфи питашъ! Хората казватъ, че имало разни нимфи: нимфи — ловджийки, горски нимфи, водни нимфи. Ние нищо не знаемъ за тѣхъ. Не виждашъ ли ни, че сме нещастни стари жени, които ходятъ все изъ тъмнина? И тритѣ имахме само едно око, а ти ни грабна и него. Молимъ ти се, върни ни окото!

Старитѣ баби презъ цѣлото време пипали—да намѣрятъ Персея. Но колкото и да протягали дългитѣ си ржце, все не можели да го хванатъ.

Персей повторилъ:

— Мили бабички! Каквото и да ми говорите, нѣма да ви върна окото, додето ми не кажете, де живѣятъ нимфитѣ. Думата ми е за ония нимфи, които пазятъ крилатитѣ обувки, омагьосаната торбичка и шапката, която прави човѣка невидимъ.

И тритѣ вкупомъ завикали:

— Божичко, какво говори той?... Крилати обувки ли?... Та той би се преобърналъ съ главата надолу, ако си обуеше такива обувки. Шапка, която правѣла човѣка невидимъ!... Та отъ кжде ще се вземе? Тя трѣбва да е толкова голѣма, че да го скрие цѣлъ! И каква е тази омагьосана торбичка?... Де се е виждало таква нѣщо? Добре си го измислилъ! Ти поне не си слѣпъ: защо диришъ нѣща, които нѣма никжде? Съ какво можемъ да ти помогнемъ ние? Ние сме слѣпи баби, нищо не знаемъ.

Персей започналъ вече да мисли, че наистина бабитѣ нищо не знаятъ.

Станало му жално, че ги е напраздно обезпокоилъ. Той се готвѣлъ да имъ върне окото, но Палавиятъ му прищѣпналъ :

— Не ставай такъвъ простакъ! Освенъ тия бабички, никой не може да ти посочи мѣстото, дето живѣятъ нимфитѣ. А безъ тритѣ нѣща, които тѣ пазятъ, ти никога нѣма да отсѣчешъ главата на Медузата. Ако не имъ върнешъ окото, всичко ще трѣгне по медъ и масло.

И тъй станало. Окото било много скъпо за бабитѣ, то имъ служело вмѣсто три чифта очи. Тѣ видѣли, че работата върви на зло, и разправили на Персея, по кой пжтъ да трѣгне, за да намѣри нимфитѣ въ тѣхната пещера.

Тогавъ юнакътъ имъ върналъ окото, поблагодарилъ имъ и трѣгналъ съ другаря си.

Персей и Палавиятъ вървѣли бързо.

Тѣ скоро намѣрили живѣлището на нимфитѣ. Горскитѣ богини били млади и хубави; въ яснитѣ имъ очи блестѣла доброта и кротость, — тѣ никакъ не приличали на бѣлокоситѣ баби. Виждало се, че познаватъ Палавия. Щомъ той поискалъ отъ тѣхъ повѣренитѣ имъ скъпоценности, тѣ веднага му ги дали. Най-напредъ донесли малка платнена торбичка. Тя се отличавала съ чуднитѣ си извезани шарки.

Сетне извадили две обувки съ крилца.

Хермесъ ги подалъ на Персея.

— Хайде, обуй ги! Съ тѣхъ нѣма да се уморишъ презъ цѣлия пжтъ.

Персей взелъ обувкитѣ, сложилъ едната на земята, а другата започналъ да обува. Внезапно сложената на земята обувка разтворила крилцата си и хвъркнала. Добре, че Хермесъ успѣлъ да я хване.

Той я подалъ на момъка и му казалъ :

— Трѣбва да бждешъ пò-внимателенъ. Ти ще изплашишъ всички птици съ крилатата си обувка.

Като си обулъ обувкитѣ, Персей литналъ надъ главитѣ на нимфитѣ. Едвамъ успѣлъ, и то съ голѣма мжка, да слѣзе и отново да застане на земята. Хермесъ прихналъ да се смѣе. Той напомнилъ на другаря си, че не трѣбва да бърза, защото не е още получилъ шапката, която прави човѣка невидимъ. Нимфитѣ дали

и шапката, но тогава станало нѣщо чудно: щомъ сложили на Персея вълшебната шапка съ черно перо, юнакътъ внезапно изчезналъ, заедно съ шлема си и щита си и дори съ самата шапка. Тамъ, дето стоелъ малко преди това, се виждало праздно мѣсто.

Хермесъ попиталъ засмѣно:

— Кжде се дѣна, Персее?

Гласътъ отъ въздуха му отговорилъ:

— Тукъ съмъ. На сжщото мѣсто, дето бѣхъ. Мигаръ ме не виждашъ?

— Не. Шапката, която прави човѣка невидимъ, те е скрила отъ насъ. Щомъ е тъй, и горгонитѣ нѣма да те видятъ. Върви следъ мене. Азъ ще те науча, какъ да управлявашъ обувкитѣ.

Въ този мигъ шапката на Хермеса разперила крилата си и той полетѣлъ въ въздуха, а Персей — следъ него. На юнака много се харесало да хвърчи като птица.

Било все още нощемъ. Персей погледналъ на горе. На небето свѣтѣла сребрилата луна. На момъка се поискало да литне къмъ нея и да отиде на това небесно свѣтило. Но ето, че погледналъ надолу: земята се явила предъ него съ цѣлата си хубость. На една страна бучело и се пѣнѣло морето, на друга течело бистро поточе; пѣнататѣкъ се издигали снѣжни планини, а до тѣхъ се разстилала зелена равнина. Тукъ таме се виждали гжсти, непроходими гори, а другаде — бѣлокаменни градове... А ето и островътъ, дето живѣе майка му Даная.

И всичко това се освѣтявало отъ спокойната лунна свѣтлина. Каква хубость! Понѣкога тѣ навлизали въ нѣкой облакъ. Отъ далеко той имъ се виждалъ като сребристо руно. Тѣ долитали пѣнаблизо, потѣвали въ паритѣ, като въ студена вода. Само че толкова бързо хвърчели, щото следъ една минута излизали отъ облака.

Внезапно на Персея се сторило, че нѣкой хвърчи до него. Той ясно усѣтилъ, че до ухото му се допрѣло нѣкакво тънко платно. Той чувалъ, какъ това платно се развѣва отъ вѣтъра. Юнакътъ попиталъ Хермеса:

— Кой хвърчи редомъ съ мене?

Палавиятъ отговорилъ:

— Сестра ми. Нали ти казахъ, че тя ще ни се притече на помощъ? Безъ нея нищо не можемъ направи. Ти не можешъ да си представишъ, колко е умна тя. А и какъвъ остъръ погледъ има! Тя и тебе вижда, при всичко, че носишъ шапка, която те прави за другитѣ невидимъ. Тя първа ще забележи горгонитѣ. Ще видишъ!

Тѣ хврѣкнали надъ океана. Подъ тѣхъ бучели и се пѣнѣли страшни вълни, високо се издигали и съ шумъ и ревъ се разбивали о скалитѣ, а тѣ чували само нѣжно шумолене, сякашъ диша полузаспало дете. Внезапно единъ нѣженъ женски гласъ казалъ:

— Персею, погледни горгонитѣ!

— Кжде сж? Не ги виждамъ.

— Ето ги тамъ, на острова, тъкмо подъ насъ. Ако пузнешъ камъкъ, той ще падне право върху тѣхъ.

И наистина, Персей видѣлъ подъ себе си голѣмъ островъ. Морската пѣна го обкржжавала, като съ прѣстенъ; само отъ една страна нѣмало пѣна и тамъ, на брѣга, пѣсѣкътъ билъ бѣлъ, като снѣгъ. Персей почналъ да се спуска. Той се взираше внимателно и видѣлъ единъ дълбокъ долъ. Тамъ свѣтѣлъ огънь; въ дола, той видѣлъ горгонитѣ. Тѣ спѣли дълбоко, — приспивало ги бученето на морскитѣ вълни. Крилата и люспитѣ имъ блещѣли на лунната свѣтлина. Съ ноктитѣ си тѣ се били хванали за скалитѣ: навѣрно сънували, че разкжсватъ нѣкаква жъртва.

Змиитѣ на главитѣ имъ били сжщо заспали. По нѣкога нѣкоя отъ тѣхъ се протѣгала, като изплезвала двойния си языкъ, съскала и отново дълбоко заспивала.

Хермесъ пришѣпналъ на Персею:

— Отсѣчи по-скоро главата на Медузата, додето сестритѣ ѝ спятъ.

— Та коя е Медузата? . . . Тѣ сж всички еднакви.

И да искалъ Персей, не можелъ да отсѣче главитѣ на дветѣ Медузини сестри, защото — и най-остриятъ мечъ не би имъ нанесълъ ни най-малката вреда.

Гласътъ на Атина Палада отново пошѣпналъ на Персею:

— Бжди предпазливъ! Ето, едната отъ горгонитѣ се е разшавала и следъ малко ще стане. Тя е Медузата. Не я гледай въ лицето, да не би да те превърне

на камъкъ. Въ твоя щитъ Медузата се вижда, като въ огледало. Гледай я само въ щита си.

Чакъ тогава Персей разбралъ, защото Хермесъ му е казалъ да излъска щита си: въ него той можелъ безопасно да гледа отражението на Горгоната.

Медузата-Горгона все още спѣла. Но тя изглеждала разтревожена, като че ли сънува мжчителенъ сънъ. Тя стискала зъбитъ си и съ ноктитъ си дращѣла пѣска.

Изглеждало, че тоя сънъ е неприятенъ и за змиитъ. Тѣ се протѣгали, съскали и се извивали, безъ да си отворятъ очитъ.

Хермесъ нетърпеливо шѣпнѣлъ на Персея:

— По-скоро, по-скоро,—хвърли се върху чудовището!

А нѣжниятъ и спокоенъ гласъ на Атина повтарялъ:

— Не бързай! Гледай внимателно въ щита си, и внимавай—да не би ударътъ да излѣзе несполучливъ!

Персей слѣзълъ на земята. Той продължавалъ да гледа въ щита си. Колкото повече се приближавалъ, толкова по-ужасно ставало отражението. Най-сетне той се приближилъ до самата Медуза и замахналъ съ меча си. Тогава всички змии едновременно се надигнали и засъскали ужасно.

Самата Горгона си отворила очитъ, но мечътъ съ бързината на свѣткавица нанесълъ удара. . . и главата на Медузата се търкулнала на земята.

Хермесъ радостно извикалъ:

— Юнакъ си ти, Персее! Сега скрий веднага главата въ омагьосаната торбичка.

Омагьосаната торбичка висѣла на шията на Персея. Тя била много малка, но отведнажъ се разширила и скрила цѣлата глава на Горгоната. Персей твърде много се зачудилъ. Той грабналъ главата и я пусналъ въ торбата. Змиитъ се гърчели и съскали, но и тѣ влѣзли въ торбата.

Гласътъ въ въздуха заговорилъ отново:

— Ти си свърши работата. Сега бѣгай по-скоро, иначе дветъ живи горгони ще отмѣстятъ за сестра си.

И наистина, колкото предпазливо и да извършилъ работата си Персей, все се вдигналъ шумъ: мечътъ изфучалъ, змиитъ изсъскали, главата паднала; тоя шумъ разбудилъ другитъ две горгони. Тѣ станали и почнали да си търкатъ очитъ съ меднитъ си прѣсти. Змиитъ се

заядосвали, засъскали и се заизправяли на главитѣ имъ. Горгонитѣ скоро забележили трупа на сестра си. Тѣ се ужасно разпищѣли и разревали. Змиитѣ почнали още по-страшно да съскаатъ.

Чудовищата заскърцали съ жби, започнали да драчатъ съ меднитѣ си нокти, размахали крилата се и полетѣли следъ убиеца. Нѣколко златни пера паднали въ водата. Горгонитѣ се злобно озъртали наоколо, очитѣ имъ хвърляли навсѣкжде искри, надевайки се да погубятъ съ тѣхъ врага си. Но Персей летѣлъ още по бързо. Съ своитѣ крилати обуца той хвъркналъ толкова на високо, че дори и виковетѣ на горгонитѣ не достигали вече до ушитѣ му. Той все по-бърже летѣлъ къмъ островъ Серифъ.

По пжтя си юнакътъ убилъ едно морско чудовище и съ това избавилъ отъ смъртъ една хубава девойка. Освенъ това, като показалъ главата на Горгоната, преобърналъ на каменна планина единъ грамаденъ великанъ.

Най-сетне се върналъ въ островъ Серифъ. Но майка си не намѣрилъ. Царьтъ я билъ толкова измжчилъ, че тя избѣгала и се скрила въ храма. Тамъ ѝ дали подслонъ старцитѣ жреци. Освенъ тѣхъ и рибаря, на острова нѣмало нито единъ добъръ човѣкъ. Всички били зли.

Персей отишълъ въ двореца. Завели го при царя. Полидекгъ го посрещналъ студено. Той се не зарадвалъ, като го видѣлъ, че се е върналъ, но скрилъ отъ него омразата си и го попиталъ, изпълнилъ ли е поржчката.

— Удържа ли си думата? Донесе ли главата на Медузата съ змийски коси?

Персей спокойно и скромно отговорилъ, като че ли не е извършилъ нищо особно:

— Царю честити, азъ ти донесохъ главата на Горгоната.

— Наистина ли? Покажи ми я! Много ми се иска да я погледамъ. За нея разказватъ такива чудеса!

— Вѣрно е. Отъ нея човѣкъ не би могълъ да отвърне погледа си. Позволи ми, царю честити, да ти предложа едно нѣщо: събери всичкитѣ си подданници да се полюбуватъ на това чудо. Не вѣрвамъ — никой отъ тѣхъ да е видѣлъ главата на Горгоната.

Царьтъ знаелъ, че неговитѣ подданици сж лениви и копнѣятъ за всѣкакви гледки. Той послушалъ съвета на Персея, разпратилъ по всички крайща на острова глашатаи и имъ заповѣдалъ да свирятъ съ тръби и да свикатъ народа въ двора на двореца. Цѣла тълпа зяплъовци се събрала въ назначения день. Всички искали да се научатъ, какво се е случило съ Персея. Само добритѣ хора, колкото и малцина да били тѣ на острова, останали въ кжщята си. А ленивцитѣ и зяпачитѣ се събрали предъ двореца. Всѣки се блѣскалъ да си пробие пжтъ и да отиде по-наблизо до балкона, дето билъ застаналъ Персей съ торбата въ ржце.

Царьтъ билъ седналъ на една площадка, срещу балкона. Той билъ заобиколенъ отъ лошитѣ си съветници и отъ ласкателитѣ си.

Всички гледали завистливо победителя на Горгоната.

Народътъ викалъ:

— Главата, главата, главата на Медузата съ змийски коси!

Изглеждало, че тѣ на драго сърдце биха разкжсали младия юнакъ, ако имъ не покаже главата.

На Персея домжчнѣло за това множество и той рекълъ:

— Царю честити, и вие, почтени граждани, позволете ми да ви не показвамъ главата на Горгоната!

Множеството се разсърдило и се развикало:

— Той е измамникъ, той е лъжець! Той се гаври съ насъ! Той не е отрѣзалъ главата на Горгоната! Заповѣдайте му веднага да я покаже, иначе ще го убиемъ!

Съветницитѣ шѣпнѣли на царя, че Персей се хвали. Придворнитѣ повтаряли едногласно, че момъкътъ е лъжець и че е оскърбилъ царя. Полидектъ заповѣдалъ на Персея веднага да изпълни волята на народа:

— Покажи ни главата на Горгоната, иначе ще заповѣдамъ да ти отсѣкатъ главата.

Персей тежко въздъхналъ.

Полидектъ повторилъ:

— Ти ще бждешъ умъртвенъ!

Тогавя Персей казалъ съ гръмовитѣ гласъ:

— Добре. Ето я: гледайте!

И той повдигналъ страшната глава и я показалъ на народа.

Лошиятъ царь, немилостивитѣ му съветници и злитѣ му подданници — всички загинали. Тѣ замръзнали на мѣстата си: превърнали се на статуи съ злоба въ очитѣ и на лицето си.

Персей скрилъ страшната глава въ омагьосаната торбичка. Той побързалъ да отиде при майка си и да ѝ съобщи, че нѣма вече отъ кого да се боятъ на островъ Серифъ.

Пленницата на пъкления царь

(старогръцка приказка)

Церера, богинята на плодородието, обичала много дъщеря си Прозерпина. Момичето било палаво, та майката го не оставяла току-речи никога само. Но идвало време, когато Церера е много заета: лѣтно време, когато зрѣятъ житнитѣ растения. Церера трѣбвало да имъ помага да зрѣятъ, за да има що да ядатъ хората. Безъ нейна помощъ, ни пшеницата, ни царевицата, ни ечмикътъ, ни овесътъ не можели да вържатъ зърно и да налѣятъ плодъ. Па и зеленчукътъ, както и овошкитѣ, чакали сжщо Церерината помощъ.

Било лѣтно време, когато Церера има най-много работа.

Богинята си сложила на главата вѣнецъ отъ класове и дивъ макъ, качила се на своята колесница, впрегната въ два змея, и потеглила на пжтъ.

Тя поржчала на дъщеря си да не излиза отъ кжщи, но Прозерпина ѝ рекла:

— Мамо, какъ ще седя цѣлъ день, затворена у дома? Позволи ми поне да отида при морскитѣ нимфи — русалкитѣ — да си поиграя съ тѣхъ.

— Добре, дъще, — казала Церера, — иди при тѣхъ: тѣ сж кротки и добри. Но, следъ като си поиграешъ, прибери се веднага.

Змейоветѣ хврѣкнали и отнесли колесницата съ богинята, а Прозерпина тичешкомъ отишла край морето. Русалкитѣ излѣзли, щомъ ги повикала. Коситѣ имъ били зелени, а снагитѣ — мокри. Тѣ донесли отъ морското дъно шарени черупки отъ охлюви и миди, насаждали на пѣсъка по брѣга и почнали да пробиватъ раковинитѣ и да ги нижатъ, за да правятъ на дружката си огърлици.

Момичето поблагодарило на нимфитѣ за хубавитѣ огърлици и ги запитало, не ще ли отидатъ съ нея за малко на полето.

— Тамъ сж нацѣвтѣли всѣкакви цвѣтя, — рекло то, — кои отъ кои по-хубави. Ще наберемъ, а пъкъ азъ ще ви свия отъ тѣхъ вѣнци.

Но русалкитѣ казали, че не могатъ да се отдѣлятъ отъ водата.

— Нали ни виждашъ, че и сега сме седнали близо до водата, за да ни плискатъ вълнитѣ? Ако не е водата, ние ще увѣхнемъ и ще заприличаме на водорасли. Па и за друго не бива да се отдѣляме отъ брѣга: ние дишаме само морски въздухъ; не сме като тебе — да живѣемъ на сухо.

— Щомъ е тѣй, — рекла Прозерпина, — азъ ще отида сама, а вие ме почакайте. Ей сегичка ще се върна. Искамъ да ви се отблагодаря съ нѣщо за огърлицитѣ.

Русалкитѣ обещали да почакатъ.

— Само че ние ще насѣдаме хей на ония скали, всрѣдъ морето, обрасли съ мѣхъ. Ти ни се обади, като дойдешъ.

Прозерпина тичешкомъ се озовала на поляната, но тамъ цвѣтята били прецѣвтѣли. Отишла по-натамъ: никой се не виждалъ наоколо, нѣмало отъ кого да се бои. А цвѣтя имало тамъ много и всѣкакви. Тя се почувдила, като видѣла и теменуги, и трендафили, и кичести карамфили, и ясени, и разни други цвѣтя, нѣкои отъ които цвѣтятъ на пролѣтъ, други—лѣте, а трети — на есень. Тя се толкова зарадвала, че и не помислила, какво е това чудо. Берѣла цвѣтя, а на тѣхно мѣсто се показвали нови, прѣсни, все по-миризливи и по-кичести.

По едно време, като видѣла, че не може да носи повече, тръгнала си. Но изведнѣжъ забележила единъ голѣмъ храстъ, който ѝ се видѣлъ чудноватъ. Кога се е явилъ тамъ, тя не знаела; само помнѣла, че не го е видѣла преди това. Навела се надъ него и го помири-сала. Той издавалъ толкова силна миризма, че ѝ се завилъ свѣтъ. Най-чудното било това, че на храста били нацѣвтѣли всѣкакви трендафили: бѣли, румени, тъмно-червени, алени, жълти, кремиви. Листцата имъ били като отъ цвѣтенъ кристалъ.

— Какво чудно цвѣте! — рекла си Прозерпина. — Ще го изтрѣгна отъ коренъ, па ще го пресады въ мината градина.

Момичето оставило набранитѣ цвѣтя и хванало здраво стѣблото. Но храстѣтъ се не поддалъ. Втори пжтъ дръпнало девойчето, още пò-силно, ала и тоя пжтъ не успѣло да изтрѣгне цвѣтето отъ земята. Но все пакъ стѣблото се разклатило и малко прѣстъ се вдигнала по коренчетата, които се подали.

— Още малко трѣбва, — рекла си Прозерпина и се напънала трети пжтъ.

Тогава подъ земята се разнесълъ страшенъ трѣсъкъ, коренѣтъ сякашъ самъ изхврѣкналъ отъ почвата. Момичето се зачудило. Предъ него зѣйнала яма, която се разтваряла отъ само себе си все повече и повече. Тази яма водѣла въ тъмна и дълбока пропастъ, отдето се чувалъ брѣзъ размѣренъ шумъ, сякашъ коне каратъ колесница.

Прозерпина стоела и гледала надолу. Изведнѣжъ изъ пропастѣта изхврѣкнали четири врани коня, впрегнати въ златна колесница. Тѣ се спрѣли всрѣдъ поляната. Отъ колесницата слѣзълъ богато облѣченъ мжжъ, съ алмазна корона на глава, високъ, строенъ, но навжсенъ. Той примижалъ и си сложилъ ржката надъ очитѣ, както правятъ хората непривикнали на слънчевата свѣтина.

Прозерпина се уплашила, като го видѣла. А той ѝ рекълъ:

— Не бой се, моето момиче! Ела насамъ! Искашъ ли да седнешъ въ моята колесница — да те повозя малко?

Колкото и да се усмихвалъ непознатиятъ мжжъ, той се видѣлъ на Прозерпина страшенъ. Гласѣтъ му звучелъ строго и сурово.

Момичето надало писъкъ и почнало да бѣга.

— Мамо о о о, майчице е е е, — пищѣло то.

Но непознатиятъ билъ едъръ и силенъ. Той го сграбчилъ съ две ржце, сложилъ го въ колесницата, шибналъ конетѣ и тѣ полетѣли бързо, като вихъръ. Прозерпина се дърпала плачешкомъ. Цвѣтята падали отъ престилката ѝ. Но човѣкѣтъ съ короната я държелъ. А майка ѝ била далечъ — не можела да я чуе.

Като изминали доста път, непознатият поотпусна девойчето и почна да го успокоява съ пò-мекъ гласъ:

— Отъ що се боишъ, моето момиче? Азъ ще те отведа въ своя дворецъ, кждето има градинка съ цвѣта отъ бисери, алмази, смарагди и рубини. Нали искашъ цвѣта? Моитѣ цвѣта не увѣхватъ; тѣ не сж като ония, що си набрала ти.

Прозерпина продължавала да плаче, но съ пò-тихъ гласъ. Тя полюбопитствувала да узнае, кой е тоя царъ, който има такива чудни цвѣта въ градината си. Човѣкътъ съ короната, види се, отгатналь мисльта ѝ.

Той рекълъ:

— Не плачи, момиченце. Азъ не съмъ нѣкой лошъ човѣкъ. Нищо зло не ще ти направя. Слушала ли си за бога Плутонъ — царя на подземния свѣтъ и господаря на всички земни съкровища? Азъ съмъ тоя царъ. Мои сж всички скжпоценни камъни; мое е златото, среброто, желѣзото; моя е медъта, мои сж вси руди, вси каменни вжглища. Ако искашъ да постоишъ въ моя подземень дворецъ, азъ ще ти подаря корона — сжщо като тая, що нося на главата си.

На момичето се поискало да види, какъвъ ще да е подземниятъ дворецъ на царъ Плутона. То престанало да плаче, но все го било страхъ.

— Не искамъ, — рекло; — отведи ме да видя двореца, па ме пусни да си вървя.

— Добре, — казалъ богътъ.—Ще видимъ, като пристигнемъ въ моето царство. А знаешъ ли, какъвъ е оня дворецъ? Той е цѣль отъ злато, само прозорцитѣ му сж отъ кристалъ. Макаръ, че е подъ земята, та слънчевитѣ лжчи не стигатъ до него, тамъ е много свѣтло, защото има хиляди лампи отъ алмазъ. А престолтъ ми е отъ разноцвѣтни скжпоценни камъни. Ти ще седнешъ на него — да видишъ, колко е добре да си царица на подземното царство. Можешъ да седишъ, до когато си искашъ.

Плутонъ казалъ следъ това на Прозерпина, че е готовъ дори да ѝ подари и престола си, и двореца, и всичкитѣ съкровища на подземното царство, ако тя се съгласи да остане при него за винаги.

Момичето се уплашило отъ такъвъ голѣмъ даръ. Да остане въ подземния свѣтъ — то значело да не види вече никога своята майка.

— Не ща, не ща, — развикало се девойчето и се разплаќало изново. — Искамъ да си вървя при мама.

Тъкмо въ това време колесницата прелетѣла надъ една нива, дето работѣла Церера. Богинята била толкова унесена въ работа, че не забелязала минаващата колесница. Прозерпина, като видѣла майка си, надала отчаянъ писъкъ:

— Мамо о о о мила, майчице е е е, ела, спаси ме, отърви ме!

Какъ когато чула тоя викъ, Церера си вдигнала очитѣ, но колесницата била вече много далекъ.

Дълго пжтувалъ Плутонъ съ малката си пленница, макаръ че колесницата летѣла много бързо. Свѣтлината намалѣла. Навлѣзли въ една скалиста тѣснина. Дървесата и храститѣ изглеждали тамъ не зелени, а сиви и черни, като че ли сж отъ желѣзо. Колкото по тъмно ставало наоколо, толкова повече се развеселявалъ царьтъ.

— Още много ли има до двореца? — запитала Прозерпина, преграќнала отъ плачъ.

— Не, близо сме вече, — отвърналъ Плутонъ.

— А като стигнемъ тамъ и азъ видя съкровищата, нали ще ме отведешъ пакъ у дома?

— Лесна работа, — казалъ царьтъ. — Ти ще видишъ, колко е хубаво тамъ. Ето, че навлизаме въ моитѣ владения. Отвждъ тая желѣзна ограда е дворецътъ.

Прозерпина видѣла висока желѣзна ограда — като крепостъ, излѣна отъ чугунъ. Стенитѣ ѝ били толкова гладки, че никой не би можалъ да се покатери по тѣхъ. Голѣма желѣзна врата затваряла входа. Когато колесницата се приближила, Плутонъ викналъ:

— Цербере, отвори: иде си господарьтъ ти.

И, като се обърналъ къмъ Прозерпина, рекълъ ѝ:

— Церберъ се казва моето кученце.

Голѣмата врата се отворила и къмъ колесницата припнало едно триглаво куче. То не било малко, както си мислѣло девойчето: едро било, като теле. Едната му глава била кучешка, другата — лъвска, а третата — тигърска. Въмѣсто опашка, имало отровна змия, която

се извивала на вси страни. Плутонъ погалилъ кучето, па запиталъ Прозерпина :

— Харесва ли ти се? Нали е хубаво?

— Страхъ ме е да ме не ухапе, — отвърнало момичето.

— Не бой се: нищо нѣма да ти направи. То е моятъ пазачъ. Церберъ не закача никого: той се хвърля само на оногова, който поиска да влѣзе или да излѣзе, безъ да ме пита.

Колесницата навлѣзла въ Плутоновитѣ владения. Прозерпина видѣла въ планинитѣ дебели златни пластове и цѣли купища алмази, рубини, смарагди, сапфири и други скъпоценни камъни.

После колесницата тръгнала по единъ желѣзень мостъ. Подъ него течела мжтна рѣка, съ черна, гжста, току-речи застояла вода.

— Тази рѣка се нарича Лета, — казалъ царьтъ. — Пийне ли човѣкъ отъ нея, забравя всичко: и грижи, и скърби, и мжки. Забравя и отде иде, и кога що е правилъ. Дори забравя, какъ му е името.

Най-сетне колесницата се спрѣла. Плутонъ слѣзълъ, взелъ на ржце Прозерпина и я понесълъ. Миналъ между високи златни стълпове, изкачилъ се по голѣма стълба отъ лѣскавъ черенъ гранитъ и влѣзълъ въ двореца, който се освѣтявалъ отъ разноцвѣтни скъпоценни камъни. Тѣ висѣли отъ потона на едри гроздове и блестяли ослѣпително.

Дворецътъ билъ много хубавъ. Прозерпина разглеждала съ любопитство украшенията по златнитѣ стени, столоветѣ и маситѣ отъ разноцвѣтни мрамори, лѣскава медь, сребро и злато. Презъ кристалнитѣ прозорци се виждали голѣми планини, обрасли съ остра трева — като жбци на гребенъ. Имало скали, изпстрени като кожата на тигъръ. Между тѣхъ течела вода — черна, съ синкави отражения.

Плутонъ извикалъ слугитѣ си, па имъ заповѣдалъ да приготвятъ вкусенъ обѣдъ, че ималъ гостенка. На едного отъ тѣхъ пришѣпналъ да донесе и вода отъ Лета. Момичето чуло това.

— Не, — рекло то. — Не ща ни да ямъ, ни да пия въ този дворецъ. Ти искашъ да забравя всичко и да остана тукъ. Азъ не искамъ да забравя майка си.

Не ща да стоя въ двореца, колкото и да е хубавъ. Покажи ми съкровищата, па ме пусни да си вървя.

— Има време, — казалъ царьтъ, като се усмихналъ. — Почини си днесъ, пъкъ съкровищата ще ти покажа утре. Тѣ сж много: не можешъ ги разгледа за единъ день.

Прозерпина разбрала, че и да плаче, и да се моли, не ще склони Плутона да я пусне. А той се мжчелъ да ѝ угоди съ каквото може, показвалъ се любезенъ, добъръ, услужливъ.

— Толкова лошо ли ти се вижда тукъ? — питалъ я той. — Зашо не искашъ да останешъ? Наистина, въ моя дворець е по-другъ животътъ — не е като на земята. Но ти ще бждешъ моя радостъ и утеха; азъ искамъ да има край мене весело девойче, което да се смѣе, да ми чурулика, да ме разтжжва: затова съмъ те довелъ тукъ. Много мжчно ми става, като виждамъ, че ти се не ще да останешъ. Но — има време: вървамъ, че всичко ще се промѣни.

Слугитѣ сложили трапезата. Надонесли всѣкакви вкусни гостби, млинчета, палачинки съ сладко; сложили и вино, въ което били налѣли вода отъ Лета: тѣй мислѣли да измамятъ момичето. Но Прозерпина се не излъгала. Тя нито хапнала отъ гостбитѣ, нито пийнала отъ виното. При майка си момичето било свикнало да яде само млѣко, плодове, зеленчукъ и хлѣбъ. Плутонъ не знаелъ това: той се надявалъ да съблазни девойчето съ най-вкуснитѣ ястия, що готвѣлъ неговиятъ готвачъ.

Додето ставало всичко това, Церера продължавала своята работа на нивата. Тя не можела и да си помисли, че владѣтельтъ на подземния свѣтъ ще грабне и отнесе дъщеря ѝ. Когато минала колесницата, ней се сторило, че гърми, и се зарадвала, че скоро ще завали. А когато чула писъка, озърнала се на вси страни, ала не видѣла никого: колесницата била вече отминала.

Като си попривършила работата, богинята впрегнала крилатитѣ змейове, качила се на колесницата си и се върнала въ кжщи. Но тамъ нѣмало никого. Затекла се къмъ морето и запитала нимфитѣ, виждали ли сж дъщеря ѝ. Тѣ ѝ разказали, какъ Прозерпина дошла при тѣхъ, какъ си играли и какъ после момичето отишло да бере цвѣта, но се не върнало.

Тръгнала майката да пита къде когото срещне за дъщеря си. Единъ рибаръ билъ видѣлъ Прозерпина, че върви отъ морския брѣгъ къмъ полето; нѣкакъвъ селенинъ я забележилъ, че се навежда да бере цвѣтя; едни били чули трѣсъкъ на колела, а други — гръмъ; трети казали, че чули детински писъкъ, но не разбрали, откъде иде.

Никой не можелъ да каже, къде се е дѣнала Прозерпина. Майката слѣзла отъ колесницата, запалила единъ факелъ, понеже се било вече мръкнало, и се запжтила пешкомъ да дири момичето си. По вратитѣ на много хижи, къщи и дворци похлопала Церера, но навсѣкжде ѝ казали, че не сж виждали дъщеря ѝ.

Съмнало се. Церера не усѣщала ни гладъ, ни умора. Тя се не досѣтила дори да угаси факела, макаръ че слънцето грѣло. Па и факелтъ ѝ билъ такъвъ, че можелъ да гори денемъ и нощемъ, безъ да изгори, цѣли сто години. Ни дъждъ, ни вѣтъръ можелъ да го угаси.

Като не узнала нищо отъ хората, богинята решила да запита природнитѣ духове. Тръгнала тя по гори и планини. Разпитвала амадриадитѣ — духоветѣ, които живѣятъ въ дърветата. Доста било да почукне съ прѣстъ по грапавата кора на нѣкой джбъ, за да излѣзе отъ дървото хубава мома — амадриада — и да я запита любезно, що желае. Но нито една отъ тия хубавици не знаела, къде е Прозерпина.

Когато стигне до изворъ, поточе или рѣка, Церера си потапяла прѣститѣ въ водата и отъ тамъ излизала млада жена — рѣчна нимфа. Богинята я запитвала, не е ли идвала дъщеря ѝ да пие отъ водата. Но и наядитѣ (русалкитѣ, рѣчнитѣ нимфи) не били виждали детето.

По-натамъ Церера срещала фавни — загорѣли момци съ космати уши, малки рогчета и козлови нозе. Тѣ играели и се боричкали по полянитѣ. И тѣхъ запитвала богинята; и тѣ ѝ казвали, че не знаятъ нищо за Прозерпина.

Срещала тя и едри, груби сатири — безобразни мъже, прилични на маймуни, съ конски опашки. Тѣ си прекарвали времето въ закачки, шумни игри, прескачания и смѣшни танци. Но и сатиритѣ знаели за Прозерпина толкова, колкото и фавнитѣ.

Веднъжъ, както вървѣла презъ гората, Церера видѣла на една морава, въ подножието на стръмна планина, единъ косматъ мъжъ, съ рогчета на главата, дълги уши и козлови нозе. Той седѣлъ и свирѣлъ на цевница. Казвали го Панъ. Съ богинята той се познавалъ отдавна. Дълго приказвала Церера съ него. Той ѝ предложилъ да изпие чашка млѣко съ медъ, но за Прозерпина не можалъ да ѝ каже нищо.

Деветъ деня и деветъ ноци се лутала тъй закрилицата на нивята, безъ да открие диритѣ на дъщеря си.

На десетия день видѣла единъ широкъ отворъ въ земята, който водѣлъ къмъ нѣкаква пещера. Тамъ било тъмно. Само въ дъното на пещерата блещукалъ огънь, ала свѣтлината му била толкова слаба, че се не виждало, кой живѣе тамъ.

Церера се приближила до входа и освѣтила пещерата съ факела. Видѣла стара жена, съ кучешка глава и съ вѣнецъ отъ змии. Тя седѣла, дълбоко замислена, на купчина отъ сухи листа и си приказвала нѣщо тжно. Церера влѣзла и запитала бабата:

— Коя си ти?

— Азъ съмъ Хеката, най-нещастната жена въ свѣта. Моето нещастие е толкова голѣмо, че не може да се разкаже. А ти коя си и що диришъ по тия пусти мѣста? Азъ нарочно избѣгахъ далече отъ свѣта, за да ме не намѣри никой, а ето, че и тукъ ме намѣриха. Кажи ми, що искашъ?

Церера ѝ разказала всичко и я запитала, виждала ли е чедото ѝ.

— Не, рекла Хеката, — не съмъ виждала дъщеря ти. Но азъ чувамъ всички писъци и Викове, що се разнасятъ надъ земята. Преди десетъ деня, както си седѣхъ, потопена въ скръбни мисли, чухъ отчаянъ писъкъ. Момиче пищѣше нѣкжде: „Мамо о о о, мила майчице е е е“. Изглежда, че съ твоето дете се е случило голѣмо нещастие: или змей го е отвлѣкълъ, или друго чудовище го е изело.

— Накжде се разнесе писъкътъ? — запитала Церера, побледнѣла отъ уплаха.

— Не мога да ти кажа, защото мина бързо. Въ сжщото време се зачу грохотъ на колела къмъ изтокъ. Друго не чухъ.

— Да вървимъ тогава на изтокъ — да потърсимъ Прозерпина.

На Хеката се не искало яко да оставя тъмната пещера, за да търси Церерината дъщеря, но най-после се съгласила. Тръгнали и дветѣ съ запалени факели, макаръ че било посрѣдъ бѣлъ день.

Вървѣли, вървѣли, стигнали до най-свѣтлото мѣсто на земята. Тамъ видѣли свѣтлоликъ момъкъ, много хубавъ, съ дълга кждрава коса, блѣскава като слънчевата свѣтлина. Той билъ облѣченъ въ дрехи отъ бѣлъ облакъ. Лицето му било весело, очитѣ — усмихнати. Тоя момъкъ билъ Фебъ.

— Любезни и добрички Фебе, — рекла Церера, която го познавала, — не си ли виждалъ нѣкжде дъщеря ми Прозерпина? Ти всѣка сутринъ се качвашъ на огнената слънчева колесница, впрегната въ пламенни коне, и обхождашъ половината земя, а презъ нощта минавашъ надъ океанскитѣ води, за да обходишъ другата земна половина. Всичко виждашъ ти и всичко, навѣрно, знаешъ. Не може да не си срещналъ нѣкжде моето дете. Кажй ми, кжде е то сега? Толкова дни и ноци го търся.

Докле богинята говорѣла тѣй, свѣтоликиятъ момъкъ свирѣлъ тихичко на своята лира и слушалъ думитѣ на майката. Когато тя млъкнала, Фебъ се усмихналъ и казалъ:

— Прозерпина ли? Да, помня, че я видѣхъ преди день-два. Тя е много мило и добро дете. Не се тревожи: на добро мѣсто е.

— Но кжде е? Кажй ми, моля ти се, кжде е!
Тогава Фебъ започналъ да свири на лирата и да пѣе:

„Момичето играеше и скачаше по росната поляна. То кжсаше цвѣтя, каквито не растатъ навредъ, защото Плутонъ бѣше ги посѣлъ и той ги бѣ полѣлъ да порастатъ. Самъ пѣклениятъ царъ премина съ колесницата презъ тамъ — поляната си да обиколи. Девойчето бѣ хванало единъ трендафилъ — искаше да го изкорени. Подъ корена му се отвори пропасть, водеща къмъ Полутоновитѣ вла-

дения. Отъ тамъ изхвъркна колесницата на пъкления царь — и той на нея. Тъй Полутонъ грабна Прозерпина — дружката на палавитъ нимфи. Отведе я въ подземното си царство, дето се издига златниятъ дворецъ, съсъ скъпоценни камъни укиченъ. Момичето живѣе весело между стени отъ злато, медь, сребро и камъни безценни. Не се грижи за него, скръбна майко: то брои алмази, ниже бисеръ, прави си огърлици отъ изумруди и рубини. Детето е щастливо. Едно му само липсва: слънчевата свѣтлина“.

— О, — викнала Церера, — моята нещастна дъщеря! Нима е въ пъкъла попаднала? И ти ми казвашъ още, Фебе, че била щастлива? Какъ ще бжде щастлива, когато е далечъ отъ майка си?

— На всичко се свиква, Цереро, — отвърналь Фебъ. — Нѣма ли момичето ти да порастне и да се омжи? Когато и да е, все ще трѣбва да се раздѣли съ тебе. По-богатъ съпругъ отъ Плутона то не ще намѣри.

— Когато Прозерпина порасте, нека си вземе котото иска, но сега е още дете: безъ мене тя не може да живѣе. Моля ти се, мили Фебе, помогни ми да отнема клетата си дъщеря отъ она злосторникъ.

— Не мога, Цереро: бърза работа ме чака. Па и съ Плутона не сме добре. Неговиятъ Церберъ не ще ме пусне да мина презъ вратата. Тамъ не пропушатъ свѣтолики, като мене. Пъклениятъ царь забранява да се внасятъ въ неговото царство слънчеви лъчи, а безъ тѣхъ азъ не мога.

Церера си отишла. Хеката почнала да я предумва — да отиде съ нея въ пещерата и да се засели тамъ.

— Ти не можешъ намѣри вече дъщеря си, — казвала ѝ тя. — Въ подземното царство нѣма никой да те пусне. Тамъ има желѣзна крепостъ, триглаво куче пази вратата. Ела при мене — да оплакваме заедно сждбата си.

Но Церера се не съгласила. Тя се раздѣлила съ Хеката и тръгнала да търси птя къмъ Плутоновитѣ владения.

Никой не можелъ да каже на отчаяната майка, откъде се отива въ подземното царство. Дълго се скитала тя и най-после се озовала предъ двореца на елевзинския царь Целей. Тамъ я не познали, коя е. Царицата — Метанира — търсѣла жена да се грижи за малкия имъ синъ, който боледувалъ често, па тъкмо тогава му никнѣли и жбки.

— Моля ти се, — рекла тя на чужденката, — намѣри ми нѣкоя жена, да ми отгледа момчето.

— Азъ мога и сама да го отгледамъ, защото съмъ имала дете, — казала богинята, — но трѣбва да ми обещаешъ едно нѣщо.

— Какво? — запитала Метанира.

— Никога да ми се не мѣсишъ въ работата. Иначе детето ти ще загине — и то по твоя вина.

— Добре, — казала царицата.

Церера сложила неугасимия факелъ въ единия жгълъ на пруста и заживѣла въ двореца на царь Целей. Тя обикнала сина му Демофана, като свое дете, и почнала да се грижи за него, но не позволявала ни на царя, ни на царицата да ѝ се мѣсятъ. Детето се скоро поправило. Порасло, наедрѣло, станало весело и силно. Но никой не виждалъ, кога Церера го кже и съ що го храни.

На Метанира се много искало да узнае, какъ гледа непознатата бавачка сина ѝ. Една нощъ тя се скрила въ стаята, дето спѣла дойката съ детето. Въ това време Церера не била тамъ. Царицата видѣла, че въ огнището гори силенъ огънь. Детето спѣло спокойно и се усмихвало въ съня си. Когато дървата прегорѣли и надъ жарьта съ натрупала пепель, дойката влѣзла въ стаята, взела Демофана, цѣлунала го, развила го и го изкжпала въ миризлива вода, която била току щодонѣсла. После разбъркала жарьта, изрила въ нея дупка, сложила детето и го посипала съ червени вжглища, па излѣзла отъ стаята — да донесе още нѣщо.

Презъ това време детето спѣло дълбоко. Но Метанира се уплашила — да не би синъ ѝ да изгори, та да стане на пепель. Тя писнала, хвърлила се къмъ огнището и измъкнала детето отъ жаравата. Полусънното момче, стреснато отъ това, стиснало съ ржчицитѣ си нѣколко вжглена, опарило се и почнало да плаче отъ

болки. Но царицата съ почуда забележила, чо по тѣлото му нѣма никаква следа отъ изгорѣ, и се много зарадвала.

Церера чула писъка и влѣзла бързешкомъ въ стаята.

Като разбрала, що е станало, тя рекла съ укоръ на царицата:

— Защо се мѣсишъ въ работи, които нито знаешъ, нито разбирашъ? Не ми ли обеща, че ще имашъ пълно довѣрие въ мене? Ако бѣше оставила да ти отгледамъ детето, както си знамъ, то не само щѣше има свѣрхестествена сила, каквато иматъ полубоговетъ, и необикновенъ умъ, съ какъвто сж надарени мждрецитъ, но щѣше и безкрайно да живѣе, както живѣятъ боговетъ и богинитъ. Никой отъ смъртнитъ не може да живѣе вѣчно, ако не е миналъ презъ отънь. Ти попрѣчи на Демофана да стане безсмъртенъ. Той може да бжде силенъ, но ще боледува и ще слабѣе, докле умре. Ти си виновна за това. Сбогомъ.

Следъ тия думи богинята цѣлунала, детето взела си факела и си отишла.

Додето живѣела въ двореца, Церера позабравила скръбъта по дъщеря си, защото се грижела за Демофана. Но щомъ излѣзла, мжката притиснала отново сърдцето ѝ. Тя напразно молила много богове и богини да ѝ помогнатъ: тѣ се боели отъ Плутона и никой не искалъ да се смразява съ такъвъ опасенъ богъ. Тогава Церера забранила на всички растения да растатъ, докле боговетъ ѝ не върнатъ момичето.

Настъпили зли дни. Изсъхнало всичко: дървета, цвѣтя, зеленчукъ, житни растения, трева. Колкото и да сѣели хората, колкото и да била преди това плодородна почвата, нищо не пониквало: и градини, и лозя, и нивя, и пасбища — всичко се превърнало на пустиня. Изгладнѣли стада волове и овце вървѣли следъ Церера и жално мучели и блѣели. Хората се молѣли на мощната богиня да се съжали надъ тѣхъ — да не измратъ отъ гладъ.

Но Церера — толкова добра по-напредъ — била сега непреклонна.

— Молете се на другитъ богове да ви помогнатъ, — казвала тя: — тѣ се показаха жестоки къмъ мене, не пожелаха да ми върнатъ дъщерята. Кълна се, че — ако е сждено на земята да се раззелени отново —, пър-

вата трева ще поникне подъ нозетѣ на Прозерпина, когато тя се връща при мене.

Най-сетне, следъ много молби, както видѣли, че и хората и животнитѣ ще измратъ отъ гладъ, боговетѣ пратили Хермеса въ пъкленото царство — да предума Плутона, та да пусне пленницата. Съ помощта на своитѣ крилати сандали, Хермесъ отишълъ бързо въ подземното царство. Той литналъ надъ желѣзната стена, понесълъ се надъ триглавото куче и скоро се озовалъ предъ двореца. Плутоновитѣ слуги познали пратеника на боговетѣ по кжсото наметало, крилатитѣ сандали, хвъркатата шапка и жезъла съ змии. Отвели го веднага при царя.

Въ това време Прозерпина си играела съ Плутоновитѣ съкровища. Но тая игра, колкото и да ѝ била приятна, не можела да я утеши. Все си спомняла девойката за майка си, за роснитѣ поляни съ миризливи теменуги, за русалкитѣ и морскитѣ нимфи. Щестъ месеца живѣела вече тя въ Плутоновото царство, а нищо не хапнала, нито пийнала тамъ. Тъкмо презъ тоя день, преди да дойде Хермесъ, Плутонъ я запиталъ, не иска ли нѣщо да яде. Тѣй я питалъ той всѣки день, защото знаелъ, че — ако хапне дори единъ залькъ въ неговото царство —, за винаги ще остане тамъ.

Прозерпина усѣщала страшенъ гладъ. Тя рекла:

— Не съмъ свикнала на тукашнитѣ ястия. Искамъ плодове — друго ми се не яде.

Чакъ тогава Плутонъ разбралъ, че е сгрѣшилъ. Той пратилъ слугата съ една голѣма кошница да набере круши, праскови и сливи, като избере най-хубавитѣ, що има на земята.

Но Церера била вече забранила на растенията да растатъ. Хората били обрали и изели всички овошки. Плутоновиятъ пратеникъ се върналъ само съ единъ изсъхналъ наръ. Сложилъ го на златенъ поднось и го подалъ на момичето.

— По цѣлата земя нѣма другъ плодъ, освенъ тоя, — рекълъ той.

Прозерпина отначало погледнала презрително изсъхналия наръ, но после го захапала. Тъкмо въ това време влѣзълъ въ стаята Хермесъ, който успѣлъ да из-

моли отъ Плутона да пусне момичето. Прозерпина хвърлила нара, но Плутоновиятъ гостъ разбралъ, що е станало.

Той побързалъ да каже:

— Прозерпино, подземниятъ царъ те пуца да дойдешъ съ мене: азъ ще те отведа при майка ти.

Момичето се сбогувало съ Плутона, Хермесъ го взелъ на ржце го пренесълъ надъ Цербера, който се хвърлялъ бѣсно нагоре и лаелъ съ тритѣ си глави, но не можелъ да стигне Хермеса.

Когато напуснали подземното царство, подъ нозетѣ на Прозерпина почнали да никнатъ треви и цвѣтя. Скоро земята наоколо се разделенила отъ край до край. Дървесата се покрили съ буйна листовина, напжпили, зацвѣтѣли. А Хермесъ казалъ на момичето, преди да се раздѣли съ него:

— Що ти трѣбваше да хапвашъ отъ она сухъ наръ?

— Но азъ не съмъ хапнала, — рекла Прозерпина. — Азъ го само ухапахъ. Зърната сж още въ устата ми.

— Колко сж тѣ?

Прозерпина ги преброила: оказали се шесть.

— Не сж малко, — рекълъ съ усмивка пратеникътъ на боговетѣ. Колкото зърна сж, толкова месеци презъ годината ще трѣбва да прекарвашъ занапредъ въ царството на Плутона. Половината година ще живѣешъ при майка си, а другата половина ще бждешъ пленница на пъкления царъ.

Въ това време факелътъ на Церера угасналъ и тя разбрала, че дъщеря ѝ се връща при нея.

Голѣма била радостта на богинята, когато пригърнала обичната си дъщеря, следъ толкова дълга раздѣла.

Но отъ тогава тѣ трѣбвало всѣка година да се раздѣлятъ и цѣли шесть месеца Прозерпина да бжде пленница на Плутона.

Царь златолюбецъ

(старогръцка приказка)

Имало едно време единъ царь, по име Мидасъ. Той билъ много богатъ. Ималъ само една дъщеря — малко момиче. Мидасъ обичалъ само две нѣща на свѣта: златото и дъщеря си. Цѣлъ день и цѣла нощъ царьтъ мислѣлъ все за едно: какъ да спечели повече жълтици. Той се оправдавалъ съ това, че ужъ иска да остави на дъщеря си голѣмо богатство, та да я направи щастлива.

Той прекарвалъ цѣли дни въ подземията, дето били заключени съкровищата му, броелъ жълтицитѣ си, мѣрѣлъ златния пѣсъкъ, вадѣлъ отъ голѣмитѣ ковчези дълги златни слитъци и ги слагалъ на везнитѣ — да види, колко тежатъ. Но, колкото и много да ималъ Мидасъ, все билъ недоволенъ: искало му се да има много повече.

Веднѣжъ, както седѣлъ и се наслаждавалъ на своитѣ богатства, видѣлъ, че въ подземиеето се неочаквано явява единъ непознатъ момъкъ. Той билъ усмихнатъ. Отъ лицето му излизало сияние, — толкова силно, че позлатявало всичко наоколо.

Мидасъ останалъ много зачуденъ: той помнѣлъ, че е заключилъ вратата, както правѣлъ винаги. Дошло му на умъ, че лжчезарниятъ момъкъ ще да е нѣкой отъ ония богове или богоподобни същества, които се приличатъ на помощъ на людетѣ и ги закрилятъ.

Непознатиятъ изгледалъ Мидаса, погледналъ и съкровищата му, па рекълъ:

— Царю Мидасе, ти си много богатъ. Едва ли има въ цѣлъ свѣтъ толкова злато, колкото си натрупалъ ти въ това подземие. Трѣбва да си много доволенъ.

— Не съмъ, — отвърналъ царьтъ. — Знаешъ ли, съ какъвъ трудъ съмъ събралъ всичко това? При тол,

кова грижи, мжки и старания, азъ съмъ спечелилъ съвсемъ малко. Искане ми се — всичко, до което се допра да се превърне на злато. Тогава ще бъда щастливъ.

— Ами сигуренъ ли си, че не ще се разкайвашъ, ако ти се даде тая сила? Помисли си малко.

— Нѣма какво да мисля, — казалъ Мидасъ; — тогава азъ ще бъда напълно честитъ.

— Добре, — издумалъ непознатиятъ; — азъ ще изпълня желанието ти. Отъ утре заранъ до каквото и да се допрешъ, веднага ще става златно.

Момъкътъ се изгубилъ тъй неочаквано, както се билъ вестилъ. Царьтъ не спалъ цѣла нощъ. На сутриньта, щомъ изгрѣло слънцето, той добилъ чудната дарба да превръща въ злато всичко, до което се докосне. Златна станала покривката на леглото, завивката, възглавницата. Златно станало цѣлото легло, после — столътъ, масата, книгата, самитѣ дрехи — когато царьтъ посегналъ да ги облѣче. Златна станала дори и носната кърпичка, подарена на Мидаса отъ дъщеря му, когато царьтъ я допрѣлъ до носа си.

Царьтъ се израдва въ много на всичко това: за нѣколко мига той ималъ толкова предмети отъ чисто злато, колкото не би спечелилъ следъ сума години трудъ. И, понеже било още рано, той взелъ една книга, да почете. Книгата, разбира се, станала отведнѣжъ златна, но никакви букви се не виждали вече по нея. Мидасъ си сложилъ очилата, но и пакъ не видѣлъ нищо: сякашъ ималъ капаци предъ очитѣ. Тогава чакъ той почналъ да разбира неудобствата на чудния даръ да преобразява всичко въ злато: очилата се били превърнали на две златни, но непрозрачни колела.

За да се утеши, Мидасъ тръгналъ по стайтѣ на двореца да превръща на злато всичко, що види. Това му не стигнало. Той излѣзълъ въ градината. Цѣлата желѣзна решетка, щомъ се допрѣлъ до нея, станала златна. Въ градината били нацвѣтѣли трендафили, които издавали чудна миризма. Мидасъ не пожалилъ ни хубавитѣ имъ багри, ни благоуханието имъ: превърналъ ги въ твърди и мъртви златни цвѣтя, като обходилъ цѣлата градина и се допрѣлъ до всички трендафили.

Дошло време за закуска. Царьтъ билъ огладнѣлъ. Той побързалъ да отиде въ трапезарията. Дъщеря му

не била още дошла. Той седналъ да я чака. Дошло му на умъ да я зарадва: хваналъ чашата, въ която ѝ сипвали млѣко, и я превърналъ на злато.

Момичето влѣзло плачешкомъ.

— Защо плачешъ, мило дете? — запиталъ бащата. — Що ти се случило?

— Ахъ, татко, — отвърнало детето хлипайки, — колко грозни сж станали цвѣтата! Поискахъ да ти набера и да ти направя китка, но видѣхъ, че всички трендафили сж увѣхнали и пожълтѣли. Твърди сж, бодатъ. А какви хубави бѣха по-рано и колко приятно миришеха!

На Мидаса станало мъчно, че е наскърбилъ дъщеря си.

— Мила дъще, — рекълъ той, — не плачи за таква дребни нѣща. Тая златна роза струва повече отъ сто прости трендафила, каквито растатъ по градинитѣ. Тя и следъ сто години ще си остане все такава, а онази ще увѣхне още утре.

Момичето се натъжило още повече, като видѣло, че сж му сложили златна чаша, вмѣсто онази, отъ която пиело всѣка сутринъ: по нея нѣмало изписани дървета, кжщички, птици и джуджета, а то обичало да ги гледа, когато си пие млѣкото.

Мидасъ си сипалъ кафе отъ кафеничето въ чашката. И дветѣ сждини станали златни, щомъ ги докосналъ. Но колко неприятно му станало, когато усѣтилъ въ устата си, следъ като срѣбналъ отъ чашката, не кафе, а нѣколко златни кжсчета!

— Ахъ! — извикалъ той въ ужасъ.

— Какво ти е, татко? — запитала съ очудване дъщеря му.

— Нищо, нищо нѣма, мое дете, — отвърналъ той. — Пий, че ще ти изстине млѣкото.

Царьтъ взелъ отъ подноса една пържена рибка, но и тя станала отведнѣжъ златна. Рибката била, наистина, много хубава: такава тънко издѣлие не би можалъ да направи и най-изкусниятъ златарь. Но — уви, — тая риба не била за ядене.

Взелъ Мидасъ после една баничка, но и тя станала на кжсъ злато. Взелъ яйце — и то се озлатило. Грабналъ единъ горещъ картофъ и го лапналъ бързо — дано успѣе да го изеде, преди да се превърне на злато,

но горещиятъ златенъ слитъкъ го опарилъ толкова силно, че Мидасъ го изплюлъ, изпищълъ и подскочилъ на стола си отъ болка.

— Татко, мили ми татко, — викнала дъщеря му, — що ти стана? Изгори ли се?

— Ахъ, мило дете, — изпъшкалъ Мидасъ: — какво ще стане съ клетия ти баща?

За пръвъ пжтъ презъ живота си царьтъ-златолюбецъ разбралъ, че богатството не прави човѣка щастливъ. Какъ ще живѣе той безъ храна? Най-бедниятъ работникъ, който има чаша вода и късче хлѣбъ, ще да е хиляди пжти по-честитъ отъ него, защото може поне да се нахрани.

Мидасъ седѣлъ и мълчелъ. Момичето го гледало и се силело да отгатне, що му е. Най-после се не стърпѣло — скочило на колѣнетъ му и го пригърнало нѣжно. Трогнатъ отъ тая обичъ, царьтъ притисналъ детето до сърдцето си и го цѣлуналъ по челото.

Но какво станало? Момичето се превърнало на златна статуя. Всички чърти на лицето си останали сжщитъ: по тѣхъ била изписана нѣжностъ, обичъ, тревога и съчувствие. Ала статуята била мъртва, като всѣка статуя. Мидасъ почналъ да си кжса отъ отчаяние дрехитъ и да си скубе косата. Що да прави сега? Той билъ готовъ да даде всичкитъ си съкровища, само да може нѣкой да съживи детето му. И ето, че отведнѣжъ се явилъ свѣтлоликитъ непознатъ момъкъ.

— Какъ си, царь Мидасе? — запиталъ го той. — Доволенъ ли си отъ своята необикновена дарба? Виждамъ, че всичко около тебе е станало златно. Навѣрно ще да си много щастливъ.

— Не, — отвърналъ Мидасъ, — азъ съмъ най-нешащниятъ човѣкъ на свѣта. Изгубихъ онова, което ми бѣше най-скжпо отъ всичко.

— Изглежда, че си поумнѣлъ. — рекълъ момъкътъ. — Най-сетне си разбралъ, че златото не струва нищо предъ храната, водата и още сума други добрини, които природата ни дава. Кажу ми, Мидасе: златото ли ти е по-мило или твоята дъщеря?

— О, моето мило дете! — викналъ царьтъ просъл-
зень. — Цѣлъ свѣтъ бихъ далъ, само да мога да го
видя живо.

— Значи, ти не желашъ вече необикновения даръ
да превръщашъ въ злато всичко, до което се допрешъ?

— О, тоя даръ ми е омразень.

— Добре тогава, — рекълъ непознатиятъ; — върви
въ градината и се изкжпи въ поточето. Вземи единъ
кърчагъ, напълни го съ вода и полѣй съ нея всичко,
каквото искашъ да отзлатишъ. Ако направишъ това съ
вѣра, може би, ще успѣешъ да поправишъ злато, което
ти причини твоего златолюбие.

Като казалъ това, непознатиятъ се изгубилъ. Царь
Мидасъ грабналъ единъ кърчагъ и се затекълъ къмъ
рѣката. Кърчагътъ станалъ въ ржката му златень. Безъ
дори и дя се съблѣче, царьтъ се хвърлилъ въ водата,
а после напълнилъ кърчага. Сърдцето му забило ра-
достно, като видѣлъ, че кърчагътъ станалъ отново гли-
ненъ. Сторило му се, че и у него се е промѣнило нѣщо:
отъ гърдитѣ му се смъкнала голѣма тежестъ, станало
му топло, сякашъ сърдцето му е било по-рано отъ ме-
талъ, който се е стопилъ сега.

Мидасъ оттичалъ право въ двореца и почналъ да
полива златната статуя. Момичето оживѣло, още следъ
като го облѣли първитѣ струи. Бузитѣ му се отново
зачервили. То почнало да киха.

— Стига, татко! — извикало детето — стига си ме
поливаль: измокри ми новитѣ дрехи!

Царь Мидасъ не разказалъ на дъщеря си за онова,
което се било случило: то му се виждало много глупо,
срамъ го било и да си спомня за него. Той само
завелъ момичето въ градината и — за негова голѣма
радостъ —, щомъ полѣлъ трендафилитѣ, тѣ всички
приели прежния си видъ.

Само две нѣща напомняли на Мидаса за неговия
нѣкогашень даръ да превръща въ злато всичко, до
което се докосне: пѣсъкътъ въ рѣката, до който се

билъ допрѣлъ, когато се кжпѣлъ, станалъ златенъ, и косата на дъщеря му добила златистъ цвѣтъ. Но отъ това момичето станало още по-хубаво.

Царьтъ остарѣлъ. Той обичалъ да гали внучетата си — децата на своята дъщеря —, да ги слага на колѣнетѣ си и да имъ разказва чудната, но истинска приказка за оня проклетъ даръ, който ималъ преди години

Бѣлиятъ крилатъ конь

(старогръцка приказка)

Една вечеръ, когато въ бистритѣ струи на рѣка Пирена се отразявали облацитѣ, които позлатявало залѣзващото слънце, на брѣга се явилъ единъ момъкъ, по име Белерофонъ. Той идѣлъ отдалече. Носѣлъ великолепна юзда, украсена съ скъпоценни камъни, съ златни жбалци.

На брѣга на рѣката стоели въ това време старецъ, мжжъ на срѣдна възраст, мома и момченце. Момата току що била наточила вода отъ рѣката. Белерофонъ я помолилъ да му даде да се напие. Той билъ толкова жаденъ, че изпилъ едва ли не цѣлия кърчагъ, плисналъ останалата вода, напълнилъ отново кърчага и го далъ на момата, като я запиталъ, какъ се казва рѣката.

— Пирена се казва, — отвърнала девойката. — Баба ми разказваше, че нѣкога си имало една жена. Диана, богината на лова, убила сина ѝ съ стрела. Нещастната жена плакала, плакала, докле се превърнала на потокъ.

— Благодаря, — рекълъ Белерофонъ. — Азъ съмъ тръгналъ нарочно да диря тая рѣка.

Възрастниятъ мжжъ, който билъ довелъ крави на водопой, се загледалъ въ юздата на момъка и го попиталъ.

— Отде ти е тая хубава юзда? Да не ти е избѣгалъ коньтъ?

— Не е, — отвърналъ Белерофонъ. — Търся конь, не съмъ изгубилъ конь. Тръгналъ съмъ да диря прочутия конь, нареченъ Пегасъ. Той е, както ще да сте чували, бѣлъ и крилатъ. Казватъ, че идвалъ тждѣва: отъ тоя ручей пиелъ. Не сте ли го виждали? Конь, съ сребристи крила, бѣлъ като снѣгъ.

Мжжътъ отвърналъ:

— Не само не съм го виждалъ, ами и не вѣрвамъ, че може да има крилати коне.

— Ти, старче, какво ще кажешъ? — запиталъ Белерофонъ дѣдото.

— Не знамъ, синко, що да кажа. Слушалъ съмъ да разказватъ за Пегаса, че живѣлъ на връхъ планината Хеликонъ и летѣлъ леко и смѣло, като орелъ. Не знаелъ ни юзда, ни седло. Трѣбва да е много хубаво да го види човѣкъ, какъ се носи надъ облацитѣ — и той бѣлъ, като тѣхъ. Нощемъ — казватъ — той преспивалъ наврѣхъ Хеликонъ, а денемъ хвърчелъ по въздуха. Понѣкога се спущалъ и наземи, но много за малко. Нѣкои го виждали, какъ прерѣзва облацитѣ и ту се скрива въ тѣхъ, ту изплува отново. Презъ време на буря и дѣждъ се мѣркалъ — свѣтълъ и бѣлъ — всрѣдъ чернитѣ облаци или се спущалъ, като блѣскава ивица отъ свѣтлина, наземи. Хора казватъ, че го били виждали, какъ слиза лѣте, когато е горещо, свива си крилата и тича — брѣзъ, като вѣтъръ, — по бърда и планини. Дори до скоро се приказваше, че идвалъ тукъ, да пие отъ Пирена бистра вода, каквато нѣма другаде, търкалялъ се по тревата и пасѣлъ млада детелина. Но азъ, право да си кажа, не съмъ го виждалъ.

— А ти, хубавице, — обърналъ се момѣкътъ къмъ девойката. — не си ли го виждала?

Момата се изчервила и отвърнала:

— Веднѣжъ го видѣхъ. Но той летѣше много високо. Другъ пѣтъ го чухъ, че цвили. Пегасъ не цвили като другитѣ коне: сякашъ слушашъ музика.

— Ами, ти момченце, що ще кажешъ? — Запиталъ Белерофонъ детето, което слушало внимателно всичко.

— Азъ съмъ го ивждалъ много пѣти, — отговорило момчето весело. — И вчера го видѣхъ. Когато идваме тукъ да събирамъ пѣстри камъчета, или да пускамъ корабчета по рѣката, виждамъ въ водата отражението на крилатия конь. Той слиза понѣкога, но е много плашливъ: мръдна ли се, и той хвърква.

Отъ тоя день Белерофонъ почналъ често да се скита по брѣговетѣ на Пирена — съ надежда да улови крилатия конь. Затова носѣлъ постоянно юздата. Селя-

нитѣ го смѣтали за лудѣ. Само онова момченце вървѣло съ него.

А защо се толкова искало на Белерофона да обуздае Пегаса? Въ Азия върлувало едно страшно чудовище, наречено химера. Опашката му била като боа (змия-удушвачка), тѣлото — като на змей, а главитѣ — три: лѣвска, козлешка и змийска — все голѣми. Отъ тритѣ уста на химерата излизалъ постоянно пламѣкъ и димѣ. Тя тичала като козелѣ, хвърляла се като лѣвъ и пълзѣла като змия.

Това чудовище било страшно: то изгаряло гори, нивя съ узрѣло жито, дори цѣли села — съ кжщитѣ и стоборитѣ имѣ. Поглѣщала живи хора и домашни животни, които изпичала въ тѣрбуха си, като въ гореща пещѣ.

Както пжтувалъ Белерофонѣ, стигналъ въ ликийската държава, дето цѣрувалъ Йобатѣ. Юнактѣ му отишѣлъ на гости. Царятѣ му се оплакалъ отъ бедитѣ, които причинява на населението химерата; ако се не наеме нѣкой да я убие, тя щѣла скоро да опустоши оная страна. Йобатѣ, който билъ слушалъ за голѣмитѣ подвизи на младия гостенинѣ, го помолилъ — ако желае — да излѣзе на борба съ чудовището.

— Добре, — казалъ юнактѣ. — Но съ химерата човѣкъ може да се бори, само ако има крилатѣ конѣ. Ако успѣя да хвана и обуздая Пегаса, мога да се надявамъ на победа.

Затова Белерофонѣ отишѣлъ въ Гърция, следѣ като се снабдилъ съ вѣлшебна юзда. Тази юзда била такава, че — ако юнактѣ успѣе да я сложи на Пегаса, конятѣ щѣлъ да стане отведнѣжъ кротѣкъ и послушенѣ, каквито сж питомнитѣ коне.

Всѣки день идвалъ юнактѣ край рѣка Пирена, но крилатиятѣ конѣ се все още не явявалъ. Момчето, което придружавало Белерофона, го насърчавало всѣка сутринѣ, като му казвало:

— Мили Белерофоне, струва ми се, че днесъ ще видимъ Пегаса.

И единѣ день го наистина видѣли. Той летѣлъ, като грамадна бѣла птица. Крилата му били сребристи, като на лебедѣ, и много блѣскави. Сърдцето на Белерофона се разтупкало силно при тая гледка, но малко

следъ това Пегасъ се скрилъ задъ голѣмъ бѣлъ облакъ. Скоро, обаче, той се пакъ явилъ и се спусналъ малко по-долу. Юнакътъ хваналъ момчето за ржка и се скрилъ съ него въ храститѣ.

Крилатиятъ конь направилъ нѣколко кржга надъ рѣката, все по-низко и по-низко, и най-после слѣзълъ на брѣга. Той се напилъ, сетне се окжпалъ, хапналъ малко детелина, па почналъ да се търкаля по ливадата край рѣката. По едно време дори се изтегналъ и задрѣмалъ.

Белерофонъ и момчето го гледали съ затаенъ дѣхъ. Но ето, че Пегасъ станалъ, почналъ да си протѣга нозетѣ и да подскача. Той се готвѣлъ да отлѣти. Тогава юнакътъ го извардилъ, изсочилъ иззадъ храститѣ, промъкналъ се задъ него и му се яхналъ на гърба.

Крилатиятъ конь усѣтилъ за пръвъ пжтъ презъ живота си ездачъ. Той побѣснѣлъ отъ досада и ядъ. Почналъ да подскача въ въздуха много на високо, да се хвърля лудо насамъ-натамъ, да рита, да се обръща надолу съ главата си. Опитвалъ се дори да се извие врата и да захапе своя ездачъ. Но Белерофонъ билъ опитенъ въ укротяване на коне. Той успѣлъ да издебне мига, когато било най-лесно да сложи юздата на Пегаса. Изведнѣжъ коньтъ станалъ миренъ и послушенъ, като че ли цѣлъ животъ е билъ язденъ. Хубавитѣ му очи се налѣли съ сълзи. Той погледналъ юнака съ дълбока скръбъ. Белерофонъ го погалилъ нѣколко пжти. Коньтъ се развеселилъ.

Презъ това време тѣ били стигнали до върха на Хеликонъ. Тамъ юнакътъ слѣзълъ, но не изпусналъ юздата изъ ржцетѣ си. Следъ като коньтъ си отпочиналъ, Белерофонъ го яхналъ и почналъ да го разиграва. Тѣй прекарали тѣ нѣколко деня на планината, докле коньтъ привикне да слуша заповѣдитѣ на своя господарь.

Тогава юнакътъ си облѣкълъ бронята, — препасълъ си меча, взелъ си щита и яхналъ крилатия конь. Тѣ полетѣли къмъ ликийскитѣ планини. Скоро Белерофонъ стигналъ високитѣ върхове и дълбокитѣ тѣснини, кждето се говорѣло, че се крие химерата. Наоколо се чернѣли изгорѣли нивя, опожарени села и останки отъ човѣшки заселища, опустошени отъ чудовището. Долу било тъмно: въ долинитѣ и пещеритѣ се не виждало нищо.

Само три стълба отъ задушливъ димъ се издигали надъ планинскитѣ висини. Белерофонъ видѣлъ, че тѣ излизатъ отъ една пещера. Той мушналъ коня и го насочилъ натамъ. Въ това време чудовището спѣло. Но то спѣло само съ дветѣ си глави — лъвската и козлешката; змийската била будна и дѣвчела останки отъ агне.

Чудовището усѣтило коня и човѣка. То се пробудило, подигнало си и третѣ глави и почнало да бѣлва огънь и димъ. Главитѣ се подали изъ пещерата и загледали наоколо да видятъ, кжде сж враговетѣ. Химерата се измѣкнала изъ своето скривалище, изправила се на опашката си и се приготвила за борба. Огромни снопове отъ искри, пламъци и задушливъ димъ полетѣли къмъ Пегаса и Белерофона.

Юнакътъ погалилъ своя конь, който — не свикналь да диша такъвъ отвратителенъ въздухъ, — полетѣлъ нагоре.

— Хайде сега, приятельо, да нападнемъ това грозно и страшно чудовище, — рекълъ юнакътъ на коня. — Или ще победимъ и ще отървемъ свѣта отъ него, или ти самъ ще се върнешъ на Хеликонъ.

Като чулъ тия думи, коньтъ зацвилить, обърналь се и като стрела се спусналь право къмъ химерата. Тритѣ глави съскали, ревѣли и бѣлвали пламъци. Белерофонъ замахналь бързо и нанесълъ силенъ ударъ. Въ тоя мигъ Пегасъ, опърленъ малко отъ огньоветѣ, подскочилъ и се вдигналь високо къмъ небето — да си отдѣхне. Но Белерофонъ видѣлъ, че е отсѣкъль козловата глава.

— Хайде, приятельо, още веднѣжъ, — рекълъ юнакътъ на коня.

Пегасъ полетѣлъ отново къмъ химерата, като направилъ голѣмъ кржгъ въ въздуха. При втория ударъ паднала лъвската глава. Но химерата успѣла да одраска дълбоко Белерофона по рамото, като му разкъсала бронята. Тя закачила и лѣвото крило на коня.

Сега всичката сила на чудовището се събрала въ змийската глава. Химерата побѣснѣла отъ яростъ и злоба. Цѣль ураганъ отъ пламъци и димъ извиралъ отъ устата ѝ и се издигалъ много на високо. Чудовището надавало такъвъ ревъ и писъкъ и тѣй силно се изви-

вало, че цѣлата земя треперила подъ него.

Следъ като коньтъ и юнакътъ се отморили, тѣ нападнали за трети пжтъ химерата. Но тоя пжтъ Белерофонъ се не хвърлилъ къмъ него отъ страна, ами го нападналъ право срещу лицето. Химерата била настръхнала: тя чакала своитѣ врагове, исправена на опашката си, цѣла въ въздуха. Змийската глава се била разтворила толкова на широко, че можела да глътне и коня и ездача. Тя ги посрещнала и обвила съ огроменъ сивъ облакъ, който миришелъ на сѣра; пламъцитѣ опърлили крилата на коня и косата на ездача.

А когато Пегасъ се приближилъ до чудовището, то изведнѣжъ направило отчаянъ скокъ, впило си ноктитѣ въ бедрата на коня, обвило го съ силнитѣ си лапи, опасало го нѣколко пжти съ якитѣ си мишци и увиснало на него. Но коньтъ се не уплашилъ. Той полетѣлъ нагоре, издигналъ се високо надъ планини и облаци. Химерата се не пуснала. Белерофонъ се озовалъ лице съ лице къмъ нея. Само благодарение на своя щитъ, той успѣлъ да се спаси отъ страшнитѣ ѝ пламъци. Той погледналъ издадъ щита чудовището: очитѣ на химерата били пълни съ яростъ.

Пегасъ продължавалъ да лети. Чудовището, загледано втренчено въ ездача, извивало шията си насамънатамъ, за да го ухапе. По едно време си извило врата надъ главата на Белерофона: още малко — и щѣло да го налага. Но тъкмо въ тоя мигъ гърдитѣ на химерата се показали — и Белерофонъ забилъ въ тѣхъ мечъ си чакъ до дръжката.

Членоветѣ на чудовището се изопнали отъ болка, освободили Пегаса и химерата като тежъкъ трупъ отъ облацитѣ долу. Огънятъ въ търбуха ѝ не угасналъ, а се распалилъ още повече и изгорилъ безобразния трупъ.

Следъ победата, Белерофонъ пригърналъ Пегаса и му рекълъ:

— Хайде сега, приятельо, да отидемъ при рѣка Пирена.

— Коньтъ се понесълъ като свѣткавица къмъ рѣката.

Тамъ ги чакало момченцето, което идвало всѣки день да види, не се ли е върналъ приятельтъ му. Юнакътъ му разказалъ за страшната борба съ химерата и

момчето тъй добре запомнило цѣлия разказъ, че — като порасло, — възпѣло въ звучни стихове победата на Белерофона надъ страшната и зла химера.

А коньтъ се окжпалъ въ водата на Пирена и ранитъ му зарасли. Следъ това Юнакътъ го яхналъ, сбогувалъ се съ момчето и отлетѣлъ при царь Йобата — да му съобщи радостната вестъ, че е убилъ чудовището.

Градината на Хесперидитѣ.

Имало едно време градина, дето растѣла златна ябълка. Мнозина се съмнявали че сществува ябълково дърво съ златни ябълки. Тѣ по слухъ знаели за тѣхъ, но никой ги не билъ виждалъ съ очитѣ си. Децата като, слушали за това необикновено ябълково дърво, решавали — когато пораснатъ, да тръгнатъ да дирятъ златнитѣ ябълки. Много момци загинали отъ желание да се прославятъ: ябълковото дърво се пазѣло отъ змей съ сто глави. Когато петдесеттѣ му глави спѣли, другитѣ петдесетъ били на щрекъ.

Въ онова време живѣлъ единъ голѣмъ юнакъ.

Още отъ детинство, той постоянно жадувалъ за подвизи. Той скиталъ изъ Италия. Въ ржцетѣ си държелъ огромна тояга и голѣмъ лжкъ, а презъ рамо носѣлъ стрелника си. Облѣченъ билъ съ лъвска кожа (той самъ билъ убилъ тоя силенъ лъвъ). Юнакътъ билъ кроткъ и любезенъ, гордъ и много силенъ. Изъ пжтя той постоянно разпитвалъ за знаменитата градина, но нищо не можелъ да узнае за нея.

Най-сетне срещналъ нѣколко хубави млади девойки. Тѣ седѣли на брѣга на една рѣка и виели вѣнци. Юнакътъ ги попиталъ:

— Не можете ли ми показа пжтя къмъ градината на Хесперидитѣ?

Девойкитѣ се били уморили да виятъ вѣнци. Прѣститѣ имъ били надарени съ дарба, която придавала прѣснота, блѣсъкъ и силна миризма на цвѣтата. Тѣ изпуснали всичкитѣ си цвѣта и загледали съ почуда непознатия човѣкъ.

— Градината на Хесперидитѣ ли? — извикала една отъ девойкитѣ. — А ние мислѣхме, че на хората е омръзнало да дирятъ тая градина. Защо ти е?

— Моятъ братовчедъ, царьтъ, ми поржча да му откъсна три златни ябълки.

— Повечето хора отиватъ да дирятъ тия ябълки, — казала друга хубавица, — за себе си. — Та мигаръ ти толкова обичашъ братовчеда си?

— Той често се е отнасялъ жестоко и несправедливо съ мене, но азъ съмъ длъженъ да му се покорявамъ.

— А знаешъ ли, — попитала първата хубавица, — че ябълковото дърво се пази отъ змей съ сто глави?

— Да, знамъ, — спокойно отговорилъ юнакътъ. — Но азъ още отъ детинство съмъ привикналъ да срещамъ змейове и чудовища.

И той седналъ при тѣхъ и имъ разказалъ цѣлия си животъ. Когато го приспивали като дете, люлейки го на бронзовъ щитъ, две голѣми змии допълзѣли до него и разтвоили уста да го погълнатъ. Но той ги стисналъ за шиитѣ и ги удушилъ. Когато порасналъ, той убилъ единъ лъвъ, едва ли не толкова едъръ, колкото оня, съ чиято кожа билъ облѣченъ. Сетне победилъ деветоглавата хидра (ламя).

— Но хесперидскиятъ змей има сто глави — казали хубавицитѣ.

— Какво отъ това? По-лесно е за човѣка да се разправи съ два змея отколкото съ една хидра. На нея вмѣсто всѣка отсѣчена глава израстваха по две. Освенъ това, едната ѝ глава все не умираше. Тя дълго време следъ като я отсѣкохъ, хапѣше; трѣбваше да я натисна и забода въ земята съ единъ остъръ камъкъ.

Хубавицитѣ донесли хлѣбъ и грозде. Тѣ нагостили разказвача. А той имъ разказалъ още, какъ цѣла година гонилъ една пѣргава сърна и най-сетне я хваналъ жива; какъ нѣколко години следъ това се билъ съ едно чудновато племе — всѣки отъ това племе билъ половина човѣкъ, и половина конь. Той избавилъ людетѣ отъ това зло племе. Сетне имъ разказалъ, какъ избилъ съ лжка си едри чудовищни птици, какъ убилъ единъ дѣвъ бикъ, какъ укротилъ диви коне и победилъ Иполита, царица на войственитѣ амазонки. Омагьосания поясъ на тая царица той подарилъ на братовчедка си — дъщерята на царя.

Най-хубавата дедойка го попитала, не е ли билъ тоя поясъ на Венера, — поясътъ що надарява съ хубостъ оногова, който го носи?

— Не. Нѣкога той е служилъ за поясъ на Марса; той придава на оногова, който го носи, храбростъ и безстрашие.

После имъ разказалъ за чудноватото и ужасно чудовище Херионъ. То било човѣкъ съ шесть крака; по стѣпките му би можело да се помисли, че сж минали трима души, а не единъ, юнакътъ се преборилъ съ него и го надвилъ. Съ това приключение той завършилъ разказа за своитѣ подвизи и скромно прибавилъ:

— Може да сте чували за мене. Азъ се казвамъ Херкулесъ!

— Така си мислѣхме — казали хубавицитѣ: — за тебе говори цѣлъ свѣтъ. Сега вече се не чудимъ, че си тръгналъ да диришъ градината на Хесперидитѣ. Сестрици, нека укичимъ съ вѣнци главата на юнака.

Тѣ утрупали съ вѣнци челото и мощнитѣ му рамене, та дори и лѣвската кожа не се виждала. Взели тежката му тояга и я покрили цѣла съ миризливи цвѣтя. Сетне се хванали на хоро около Херкулеса, играли и възпѣвали славнитѣ му подвизи.

Но Херкулесъ помнѣлъ, че му предстои още единъ подвигъ, въ сравнение съ който всичко друго му се виждало дребно. Той запиталъ момитѣ:

— Хубавици, кжде се намира градината на Хесперидитѣ?

— Нима искашъ да си вървишъ? — се развикали тѣ. — Ти си извършилъ толкова подвизи, цѣлия си животъ си прекаралъ въ трудове, — мигаръ нѣма да си починишъ край тая рѣка?

Херкулесъ поклатилъ глава.

— Време е да тръгвамъ.

— Щомъ е така, ще ти покажемъ пѣтя по който трѣбва да вървишъ. Тръгни отъ тукъ и върви все на право, докле стигнешъ морския брѣгъ. Тамъ ще видишъ единъ старецъ. Запитай го да ти каже, де сж златнитѣ ябълки.

— За какъвъ старецъ говорите?

— За морския царъ. Той има петдесетъ дѣщери; тѣ сж хубавици, но много опасни и лукави: иматъ зелени коси и ребени опашки. Поговори съ стареца.

Градината на Хесперидитѣ се намира на единъ островъ и старецътъ често отива тамъ.

Херкулесъ поблагодарилъ за гостоприемството и потеглилъ на пътъ.

Една отъ хубавицитѣ извикала следъ него :

— Когато хванешъ стареца, дръжъ го здраво ! Не го пускай и всичко ще узнаешъ отъ него.

Херкулесъ вървѣлъ и минавалъ планини, долища, непроходими гори. Понѣкога той замахвалъ съ тогата си и съ единъ ударъ повалялъ стогодишни джбови дървета. Най-сетне се чулъ плѣсъкътъ на морскитѣ вълни. Херкулесъ ускорилъ вървежа си. Той видѣлъ едно заливче. Вълнитѣ се разбивали о брѣга и образували около него бѣлъ пѣнестъ вѣнецъ. Отъ едната страна на заливчето се издигало стрѣмно бърдо, обрасло съ цвѣта и зелена трева и напѣстрено съ миризливи храсти. Херкулесъ видѣлъ единъ човѣкъ, който спѣлъ. Той не приличалъ толкова на старецъ, колкото на водно чудовище. Краката му и ржцетѣ му били покрити съ люспи ; между прѣститѣ му имало ципа, дългата ми въззелена брада приличала на водорасълъ. Такъвъ билъ Морскиятъ царъ.

Херкулесъ го хваналъ за единия кракъ и за едната ржка.

Старецътъ още не успѣлъ да се събуди, и Херкулесъ го запиталъ гърмогласно, какъ да отиде въ градината на Хесперидитѣ.

Морскиятъ царъ подскочилъ, като ужилень. Но колко се зачудилъ Херкулесъ, когато видѣлъ, че държи въ ржцетѣ си краката на една сърна ? Той я не изпусналъ ; скоро сърната изчезнала ; на нейно мѣсто се появила морска птица. Херкулесъ я държелъ за крака и за крилото. Птицата прѣполѣла и пищѣла. Но и тя не могла да се изтрѣгне изъ ржцетѣ му, а се превърнала на голѣмо куче съ три глави. Кучето лаело, рѣмжело и се извивало да ухапе по ржцетѣ Херкулеса. Но юнакътъ го здраво държелъ и ето, че вмѣсто куче, се явилъ шестокракиятъ Херионъ. Той риталъ съ петѣтъ си свободни крака и се стараелъ да си измѣкне и шестия, но юнакътъ го стисналъ яко. После и Херионъ изчезналъ. Замѣнила го грамадна змия, сжщо като ония, които Херкулесъ билъ удушилъ въ люлката си, само

че тая змия била сто пѣти пò голѣма. Тя се извивала овивала се около шията и тѣлото на юнака, махала опашката си и разтваряла ужасната си уста, като че ли иска да го глътне. Но Херкулесъ се не уплашилъ. Той толкова силно стисналъ чудовището въ рѣцетѣ си, че то засъскало отъ болка.

Старецътъ можелъ да се превръща на каквото си иска. Той гледалъ да уплаши Херкулеса и да се изскубне отъ рѣцетѣ му.

Но Херкулесъ все пò-силно и пò-силно стискалъ чудовището и все повече усилвалъ мжкитѣ му. Най-сетне се явили отново люспитѣ, въззелената брада и ципата, и чудовището взело прежния си изгледъ.

— Какво искашъ отъ мене?—запитало то, едва поемайки дѣха си. — Защо ме стискашъ толкова силно? Пусни ме!

— Азъ съмъ Херкулесъ, — викналъ юнакътъ и гърмовитиятъ му гласъ се разнесълъ надалекъ по морето. — Нѣма да те пусна, додето ми не кажешъ, какъ да отида въ градината на Хесперидитѣ.

Старецътъ видѣлъ, че го не чака добро. Той билъ скиталъ изъ моретата, билъ чувалъ за подвизитѣ, съ които се славѣлъ Херкулесъ по цѣлъ свѣтъ. Знаелъ, че юнакътъ нѣма да отстѣпи отъ думата си.

Най-после се обърналъ и казалъ :

— Върви все по този пѣтъ, додето стигнешъ до единъ огроменъ великанъ. На раменетѣ му се крепи небето. Само той може да ти каже, какъ да отидешъ въ градината на Хесперидитѣ.

Херкулесъ поблагодарилъ на стареца и продължилъ пѣтя си. Много приключения му се случили изъ пѣтя.

Той срещналъ единъ великанъ, надаренъ съ дарбата да черпи сила отъ земята. Наричалъ се Антей. Не било лесно човѣкъ да се бори съ него. Щомъ го повалишъ на земята, той ставалъ десетъ пѣти пò-силенъ, отколкото е билъ преди това. Колкото пò-често Херкулесъ повалилъ Антея на земята, толкова пò-силенъ ставалъ исполинътъ. Оставало само едно срѣдство: да вдигне Антея въ въздуха и да го държи тамъ, докле изгуби всичкитѣ си сили и умре. Тѣй и постѣпилъ Херкулесъ.

Следъ това юнакътъ билъ плененъ отъ египтенитѣ.

Готвѣли се да го посѣкатъ, но той строшилъ окочитѣ си и убилъ царя. Сетне преминалъ презъ африканскитѣ пустини и се озовалъ при брѣговетѣ на Великия Океанъ.

Предъ него бучели вълнитѣ. Той се вгледалъ и видѣлъ на небосклона нѣщо огромно, което блещѣло като слънце. То било грамадна златна или бронзова чаша. Вълнитѣ я повдигали, подхвърляли я, заобикаляли я съ пѣна, но тя плувала все по-наблизо и по-наблизо къмъ брѣга.

Херкулесъ си помислилъ: „Много великани съмъ виждалъ, но нито единъ не е пилъ вино съ такава грамадна чаша.“

И наистина, чашата била много голѣма. Тя била десетъ пѣти по-голѣма отъ водениченъ камъкъ. И тая грамадна чаша, цѣла отъ металъ, плувала по заплъненитѣ вълни, като най-леката желждна черупка. Тя доплувала до брѣга, близо до Херкулеса.

Юнакътъ, се сътилъ, що да направи. Той скочилъ въ чашата, послалъ на дъното ѝ лъвската кожа, разположилъ се и заплувалъ по океана. Вълнитѣ се разбивали о голѣмата златна чаша и тя звънтѣла приятно. Нѣжното люлѣне приспало юнака.

Дълго време спалъ Херкулесъ. Внезапно чашата се ударила о една скала и зазвънтѣла по-силно отъ камбана. Херкулесъ се събудилъ и почналъ да се озърта наоколо. Той видѣлъ, че плува къмъ нѣкакъвъ островъ. На тоя островъ юнакътъ видѣлъ такова нѣщо, каквото не билъ виждалъ преди това, макаръ че много чудеса билъ видѣлъ презъ живота си. Видѣлъ единъ великанъ, но какъвъ великанъ! Голѣмъ колкото планина. Облацитѣ го опасвали, кждрѣли се като брада и коса около лицето му и му пречели да види Херкулеса. Но най-чудно било това, че на главата и на раменетѣ му се крепѣло небето.

Чашата доплувала до брѣга. Въ това време вѣтъръ разпрѣсналъ облацитѣ и Херкулесъ можалъ да разгледа лицето на великана. То било голѣмо колкото езеро, носѣтъ му билъ като вълноломъ, а устата — като пещера. По челото на исполина имало дълбоки брѣчки;

той билъ навъсенъ и снливъ, като че ли му се не ще да живѣе.

Тоя исполинъ стоелъ тамъ отъ много години. Дървета расли, падали и гниели предъ неговитѣ очи. Между прѣститѣ на краката му били порасли седемстотинъ годишни джбове. Той навелъ очитѣ си и видѣлъ Херкулеса. Гласътъ му прогърмѣлъ, като гърмотевица въ облацитѣ:

— Кой и какъвъ си ти? Откъде си дошълъ въ тая малка чашка?

Чулъ се отговоръ:

— Азъ съмъ Херкулесъ. Диря градината на Хесперидитѣ.

Великанътъ прихналъ да се смѣе, па сетне изревалъ:

— О-хо хо! И тазъ хубава! Добро нѣщо си намислилъ.

— Та защо да е лошо? — попиталъ, Херкулесъ. — Да не мислишъ, че се боя отъ стоглавия змей?

Но въ това време гжсти облаци опасали великана, повдигнала се страшна вихрушка, гърмотевици и свѣт-кавици затрѣщели. Въ тъмнината се виждали само огромнитѣ крака на исполина, главата му се сливала съ гърмотевицитѣ и се губѣла нагоре.

Бурята бързо настѣпила и сжщо бързо преминала. Отново се провидѣло синьото небе и слнчевитѣ лжчи освѣтили дигнатитѣ нагоре ржце и огромнитѣ рамене на великана.

Той видѣлъ, че Херкулесъ все още стои тамъ, и му викналъ:

— А пкъ азъ съмъ Атласъ, най-голѣмиятъ великанъ на свѣта. Азъ крепя на раменетѣ си небето.

— Виждамъ това, — казалъ Херкулесъ; — а пкъ азъ искамъ да зная, кой пжтъ води къмъ градината на Хесперидитѣ. Не можешъ ли ми го показа?

— А защо ти е тая градина?

— Искамъ да откъсна три златни ябълки и да ги занеса на братовчеда си, царя.

— Само азъ мога да влизамъ въ градината на Хесперидитѣ и да късамъ златни ябълки. Бихъ ти донесълъ три златни ябълки, но не мога да оставя небето.

— А не бива ли пъкъ за малко да го закрепимъ на планината?

Атласъ поклатилъ глава и казалъ:

— Планинитѣ сж низки. Ако ти, обаче, се покачишъ на близката планина, твоео чело ще се приравни съ моето. Не би ли подържалъ за една минутка небето, додето отида да ти откъсна ябълки? Ти ми се виждашъ доста силенъ.

Херкулесъ билъ много силенъ и никой другъ, освенъ него, не би можалъ да съ нагърби съ тая мъчна работа. Но тя и нему се видѣла доста тежка, та той за пръвъ пжгъ презъ живота си се поколебалъ и попиталъ:

— А небето много ли е тежко?

— Не е твърде, — казалъ Атласъ и размърдалъ раменетѣ си; — отначало ще ти се види дори доста леко. Чакъ следъ като го подържишъ нѣколко години, ще усѣтишъ малко умора.

— А дълго време ли ще се бавишъ съ ябълкитѣ?

— Не: не, съ всѣка крачка азъ извървявамъ отъ триста до четиристотинъ километра: рамеотѣ ти нѣма да се уморятъ.

— Тогава ще се покатеря на планината и ще те смѣня за малко.

Херкулесъ ималъ благородна душа. Той се радвалъ, че великанътъ ще може да се поразходи. Освенъ това, той се и гордѣлъ, че поне за малко ще подържи небето и съ това ще послужи на цѣлия свѣтъ.

Това му се видѣло по-добро, отколкого да победи стоглавия змей. Безъ много да му мисли, той взелъ отъ великана небето и го сложилъ на раменетѣ си.

Атласъ се протегналъ, разкършилъ изморенитѣ си членове, измъкналъ краката си отъ гората, а сетне започналъ да скача отъ радостъ, че се е озовалъ на свобода; подъ неговитѣ скокове земята треперѣла, а екътъ на далеко разнасялъ веселитѣ му викове и смѣха му. Наскачалъ се Атласъ до насита и закрачилъ изъ морето. Той направилъ крачка отъ четиристотинъ километра и водата едва му стигнала до глезенитѣ, направилъ втора крачка, морето стигнало до колѣнетѣ му, направилъ трета — водата стигнала до кръста му. Това било най-дълбокото мѣсто въ океана.

Херкулесъ гледалъ следъ него. Валикантът му се виждалъ като грамадна планина на небосклона. Най-сетне изчезналъ.

Тогава юнакътъ започналъ да се безпокои: ами ако оня се удави, или загине въ борбата съ стоглавия змей и се не върне вече? Какво ще прави тогава? Тамигаръ презъ цѣлия си животъ ще трѣбва да крепи небето?

Така размишлявалъ той, а небето ставало все по-тежко и по-тежко.

— Право да си кажа, жално ми е за великана, — си мислѣлъ Херкулесъ. — Щомъ азъ за десетъ минути се уморихъ, какво ли ще да е било нему, когато е трѣбвало хиляди години да държи небето?

На Херкулеса не било лесно. Па освенъ това, все повече и повече го обхващалъ страхъ, че великантътъ нѣма да се върне. . . Той разглеждалъ цѣлия свѣтъ и си мислѣлъ, че много по-добре би било за него да бжде простъ овчаръ и да пасе овце въ подножието на планината, отколкото да се намира на нейния връхъ и да чувствува на раменетѣ си тежестъта на цѣлото небе. Страшно му било и да си помисли, що би станало съ свѣта, ако той не стои съвсемъ неподвижно, или ако не запази равновесие. Тогава, може би, слънцето ще се измѣсти, а звездитѣ ще изпадатъ по главитѣ на хората. Какъвъ срамъ би било за Херкулеса, ако поради неговата некадърностъ, небето се разпукне и се случатъ нѣкакви нещастия?

Много врѣме се изминало, откакъ Херкулесъ замѣстилъ великана; най-сетне той видѣлъ, че на небосклона се появилъ грамаденъ облакъ, който бързо се приближавалъ къмъ него: този облакъ билъ Атласъ. Великантътъ прострѣлъ ржката си, а въ нея имало три великолепни златни ябълки, увиснали на клончета и голѣми, колкото тикви.

— Колко се радвамъ, че се завърна, — викналъ Херкулесъ. — Добре, че си откъсналъ златнитѣ ябълки!

— Разбира се, азъ избрахъ най-едритѣ. Ахъ, колко е хубава градината на Хесперидитѣ! А стоглавиятъ змей! Колко бѣше смѣшенъ, като мислѣше да ме надвие. Жалко е, че не бѣше и ти тамъ!

— Ехъ, нищо, — казалъ Херкулесъ. — За това пъкъ ти си се поразходилъ и си свършилъ работата не по-зле отъ мене. Отъ сърдце ти благодаря. А сега те моля да ме освободишь, защото пжтътъ ми е дълъгъ, па и царьтъ ме чака съ нетърпение.

— Ба, недей бърза, приятельо! — казалъ Атласъ, като подхвърлялъ ябълкитѣ на шесть-седемъ километра на горе и ги ловѣлъ като топки. — Азъ много по-бързо отъ тебе ще занеса ябълкитѣ на царя. Право да си кажа, не ми се иска отново да крепя на раменетѣ си небето.

Херкулесъ, като чулъ тия думи, отъ ядъ си разтърсилъ раменетѣ тѣй, че нѣколко звезди паднали отъ небето.

— Какво правишь ти? — викналъ Атласъ и прихналъ да се смѣе. — Азъ презъ петстотинъ вѣка не съмъ изтърсилъ толкова звезди, колкото ти — само за една минута. Като постоишь като мене, и ти ще се научишь на търпение!

— Та да не би да мислишь да ме оставишь тука вѣчно? — прогърмѣлъ гласътъ на Херкулеса.

И той намислилъ една хитрость. Престорилъ се на спокоенъ и казалъ на Атласа:

— Подръжъ само за минутка небето, да си направя възглавничка отъ лъвската кожа. Ужасно ми е горещо па и кожата ми прѣчи.

— Добре, добре, — казалъ великанътъ. — Ще подържа небето, но не повече отъ петъ минути.

Великанътъ билъ простъ и глупавъ. Той захвърлилъ златнитѣ ябълки и отново нарамилъ небето. Херкулесъ взелъ ябълкитѣ и се отдалечилъ, сякашъ и не чува, че великанътъ го вика съ гърмовития си гласъ.

Нови дървета порасли между краката на Атласа и го заобиколили съ гъста гора; и отново между прѣститѣ на краката му се издигнали седемстотинъ годишни джбове.

Великанътъ и сега още стои на сжщото мѣсто и държи небето; всжщностъ, то не е великанъ, а огромна планина, която се нарича Атласъ. Когато бурята забѣснува надъ нейния връхъ, всички казватъ, че великанътъ съ гърмовитъ гласъ вика Херкулеса да го отмѣни.

Златното руно

Царьтъ на Йолхось билъ сваленъ отъ престола, а синъ му Язонъ се възпитавалъ отъ единъ чудноватъ ученъ човѣкъ, отъ рода на кентавритѣ: нито човѣкъ, нито животно. Тѣлото и краката му били конски, а раменетѣ и главата му—човѣшки. Той живѣлъ въ колиба и се наричалъ Хиронъ. Макаръ че билъ доста чудноватъ нагледъ, Хиронъ минавалъ за отличенъ учителъ. Знаменититѣ му ученици служели за доказателство на неговата ученость, а негови ученици били Херкулесъ, Ахилъ, Филоктетъ, знаменитиятъ лѣкаръ Ескулапъ и др.. Изкустниятъ Хиронъ учелъ ученицитѣ си да свирятъ на арфа, да лѣкуватъ болни, да си служатъ сръчно съ меча и съ щита, и имъ преподавалъ всички тогавашни науки.

Язонъ билъ на четири месеца, когато го повѣрили на Хирона. Той живѣлъ съ него въ колибата му, додето порастне. Момчето се научило да свири отлично на арфа, сръчно си служело съ оржжието, знаело трѣвитѣ и лѣковититѣ имъ свойства, па било и отличенъ ездачъ. Язонъ станалъ борець, силенъ и съ високъ ръстъ. Той решилъ да дири щастие по свѣта и дори се не посъветвалъ за това съ учителя си. Той знаелъ царския си произходъ; баща му, царь Езонъ, билъ сваленъ отъ престола отъ нѣкого си Пелиаса. Пелиасъ щѣлъ да убие и Язона, ако го не били тайно отнели на кентавра, който го скрилъ въ колибата си.

Язонъ решилъ да накаже измѣнника Пелиасъ и да вземе престола.

Той се вѣоржжилъ съ две копия, наметналъ на ржката си една леопардова кожа, за да се пази отъ дъждъ, и трѣгналъ на пѣть. Свѣтлорусата му кждрава коса се развѣвала отъ вѣтъра, а краката му били обути въ бащинитѣ му везани сандали, съ златни ремъци. Децата и женитѣ го гледали отъ прозорцитѣ и

вратитѣ и се чудѣли, накжде пжтува този хубавъ момъкътъ съ леопардова кожа и златни сандали, какъвъ подвигъ мисли да извърши и защо се е въоръжилъ съ две копия.

Вървѣлъ, що вървѣлъ, ето че стигналъ до единъ бързотеченъ и запѣненъ потокъ. Презъ лѣтнитѣ пекове този потокъ не билъ голѣмъ, но въ време на дъждове и когато се топѣли снѣговетѣ на Олимпъ, той се разливалъ и препълвалъ цѣлото си корито. Вълнитѣ шумно бучели и отнасяли клоне, стѣбла, изтрѣгнати отъ коренъ дървета и цѣли стада овци и крави, задигнати отъ мощната буря. Клонетѣ и стѣблата се закачали за скалитѣ, които стърчели всрѣдъ потока. Колкото и да билъ смѣлъ Язонъ, не се решавалъ да прегази буйния потокъ.

Рѣката не можела нито да се преброди, нито да се преплува, а за лодка не бивало и да се мисли: тя скоро би се разбила на кжсчета.

Додето се двоумѣлъ, Язонъ видѣлъ една стара жена, облѣчена въ дрипи, съ тояжка въ ржка. На края на тояжката ѣ имало изрѣзана глава на кукувица. Бабичката била изнемощѣла отъ старостъ и отслабнала, но очитѣ ѣ били голѣми и хубави, по цвѣтъ като очи на волъ. Язонъ не можелъ да имъ се нагледа. Старата жена държела наръ.

Тя попитала момъка:

— На кжде отивашъ, Язоне?

Голѣмитѣ кестеняви очи на бабата виждали всичко и знаели и миналото и бждещото. До нея гордо се приближилъ единъ паунъ и застаналъ при нея. Язонъ внимателно се вгледалъ въ старата жена и казалъ:

— Отивамъ въ Йолхось, за да сваля отъ престола на баща си злия царъ Пелиасъ и да заема неговото мѣсто.

Старата жена заговорила съ разтрепераъ гласъ:

— Не бързай! Бжди тъй добъръ, че ме пренеси отвждъ потока. Ние съ пауна имаме много важна работа на отсрещния брѣгъ.

Язонъ отговорилъ:

— Вашата работа, бабо, не ще да е толкова важна, колкото е моята. Ти сама виждашъ, колко е буенъ потокътъ; доста е да стжпя на криво, да се подхлѣзна, и

той ще отнесе и мене и тебе — като тия пречупени дървета. На драга воля бихъ ти услужилъ, но се не надявамъ на силитъ си.

Старата жена му казала съ присмѣхъ:

— Ти не ще можешъ отне престола отъ царь Пелиаса. Щомъ не искашъ да помогнешъ на една слаба престарѣла жена, какъ ще управлявашъ царство? Царьтъ, преди всичко, трѣбва да защищава слабитъ и нещастнитъ. Ако ме не пренесешъ, азъ ще се опитамъ сама да прегазя потока.

И бабата почнала да опитва, кжде да стъпи, като натопила тояжката си въ водата. Язонъ се засрамиръ. Хиронъ му билъ казвалъ, че винаги трѣбва да защищава слабитъ, че всѣка млада жена трѣбва да бжде негова сестра, а всѣка стара — негова майка. Язонъ си спомнилъ за тия наставления, падналъ на колѣне и помолилъ почтената бабичка да се облегне на него.

— Колкото и да е трудно да се мине потока, азъ ще се постарая да те пренеса. Ако загинемъ, ще загинемъ заедно.

— Не бой се, Язоне! Ще минемъ, — рекла бабата обгърнала съ ржце шията на Язона, и той смѣло нага зимъ съ нея потока.

Паунътъ кацналъ на гърба на господарката си. Язонъ се подпиралъ на дветъ си копия и съ тѣхъ опитвалъ дъното, камънитъ и скалитъ, по които минавалъ. Минаването било много трудно, вълнитъ лесно можели да свалятъ въ водата юнака и бабата — и потокътъ да ги понесе, заедно съ клонитъ и съ стадата овци и крави. Сякашъ стръмнитъ скали на Олимпъ и снѣжнитъ преспи се сливали съ вълнитъ, клокотѣли и бѣсно се спускали върху смѣлия момъкъ, който билъ решилъ да се бори съ тѣхъ. Язонъ стигналъ до срѣдата на потока. Внезапно едно грамадно стѣбло се откъснало отъ една скала и се понесло направо къмъ юнака. То протѣгало клонитъ си, като стотици ржце на великанъ. За щастие, бурята го отнесла край Язона. Следъ малко кракътъ на момъка се заклещилъ между две скали. Той съ голѣмъ трудъ извадилъ крака си, но сандалътъ съ златнитъ връзки останалъ между камънитъ.

Момъкътъ извикалъ.

— Какво се случи? — попитала бабата.

— Изгубихъ си единия сандалъ. Когато отида въ двореца на царь Пелиаса, единиятъ ми кракъ ще бжде обутъ въ сандалъ съ златни връзки, а другиятъ — босъ.

— Не скърби! Това е на добро. Азъ се много радвамъ, че за тебе се грижи говорящиятъ джбъ.

Язонъ нѣмалъ време да разпитва, какво е казалъ говорящиятъ джбъ. Но думитѣ на спътницата му говѣдушевили: той за пръвъ пжтъ презъ живота си чувствувалъ такава сила и могъщество. При всѣка крачка у него бликвали нови сили. А вълнитѣ все повече бу, чели. Но той достигналъ най-сетне благополучно до другия брѣгъ, свалилъ отъ рамената си бабичката съ пауна, и отново съ отчаяние изгледалъ изутия си кракъ; на глезена му се билъ закачилъ само единъ кжсъ отъ златния ремъкъ.

— Ти скоро ще имашъ по-хубави сандали отъ тия, — казала старата жена и изгледала Язона съ голѣмитѣ си добри очи.—Само гледай, щото Пелиасъ да забележи изутия ти кракъ; той ще побледнѣе отъ страхъ: ще видишь. Ето, този е пжтътъ ти. Върви, мили Язоне. Добъръ ти пжтъ. Когато станешъ царь, спомни си за старата жена, която си пренесълъ презъ потока.

Тя му се усмихнала на прощаване и си тръгнала.

Тая бабичка била богинята Хера. Затова очитѣ ѝ блестяли съ силна свѣтлина, и тя се показала на Язона величествена, като сжщинска царица. Паунътъ скочилъ отъ рамото ѝ, и съ важность тръгналъ следъ нея, като си разперилъ опашката, сякашъ иска да се похвали предъ спасителя на господарката си.

Язонъ тръгналъ по пжтя. Дълго време вървѣлъ той и най-сетне стигналъ въ единъ градъ, който се наричалъ въ политѣ на една планина, на морския брѣгъ. Множество хора—мже, жени и деца — премѣнени, се готвѣли за нѣкакъвъ празникъ. Язонъ попиталъ, кой е този градъ и какъвъ празникъ празнуватъ.

— Този градъ е Йолхось, — му казалъ единъ човѣкъ, — а ние сме подданници на царь Пелиаса. Царьтъ ни е събралъ да гледаме, какъ ще принесе въ жъртва на Нептуна черенъ бикъ. Казватъ, че Непунъ билъ неговъ баща. Ето, царьтъ е тамъ, дето димътъ се издига на стълпъ.

Човѣкътъ, както говорѣлъ, все изглеждалъ пжтника и се чудѣлъ: на рамената му леопардова кожа, въ дветѣ му ржце по копие, а единиятъ му кракъ изутъ.

— Погледни, — казалъ той на съседа си, — той има само единъ сандалъ!

И всички започнали да го гледатъ и да си шѣпнатъ:

— Единъ сандалъ, единъ сандалъ! Човѣкътъ съ единия сандалъ! Ето, най-сетне, и той дойде. Отде иде и що ще направи? Какво ще каже царьтъ?

На Язона станало стѣснително. Множеството се разстѣпвало предъ него и той все вървѣлъ, докле дошѣлъ до онова мѣсто, дето димѣла жъртвата на Пелиаса. Множеството се чудѣло на момъка съ изутъ кракъ и шѣпнѣло следъ него.

Царьтъ, както билъ вдигналъ ножа надъ черния бикъ, сърдито се обърналъ къмъ Язона. Народьтъ се натрупалъ около жъртвата, а Язонъ се спрѣлъ тъкмо срещу разгнѣвения Пелиасъ.

— Кой си ти? — страхотно извикалъ царьтъ. — Дръзки човѣче, какъ смѣешъ да смущавашъ народа, когато принасямъ жъртва на баща си Нептуна?

— Царьо честити, азъ не съмъ виновенъ. Подданицитѣ ти се гаврятъ съ мене, защото случайно съмъ си изгубилъ единия сандалъ.

Царьтъ погледналъ краката на тайнствения гостъ и избѣбралъ:

— Ето човѣкътъ съ единия сандалъ. Какво да го правя?

Той още пò-здраво стисналъ ножа, като че ли иска да заколи Язона, вмѣсто бика. Народьтъ подхваналъ думитѣ на царя, и най-напредъ се чулъ шѣпотъ, а сетне — силенъ викъ:

— Човѣкътъ съ единия сандалъ е дошѣлъ! Ето, какъ сж сбждна предсказанието!

И наистина, отдавна Додонскиятъ говорящъ джбъ билъ казалъ на Пилеаса, че ще му отнеме престола човѣкъ съ единъ сандалъ. Царьтъ заповѣдалъ, никой да се не явява предъ него безъ сандали на двата крака. Презъ цѣлото си царуване, царьтъ небилъ изпитвалъ такова вълнение и страхъ, както когато видѣлъ изутия кракъ на Язона. Но той скоро се съвзелъ, защото билъ

смѣлъ и решителенъ, и започналъ да измисля начинъ да погуби пжтника съ единия сандалъ. Той казалъ учтиво на Язона:

— Добре дошълъ, добри юначе! Ти трѣбва да идешъ отъ далеко, защото у насъ не носятъ леопардови кожи. Кажы ми, какъ се наричашъ и де си се възпитавалъ?

— Наричамъ се Язонъ. Отрасналъ съмъ въ колибата на кентавра Хиронъ. Той ме е възпитавалъ, научилъ ме е да свиря на арфа, да язда, да лѣкувамъ рани и искусно да си служа съ оржеи.

— Чувалъ съмъ за Хирона, — казалъ царьтъ; — казватъ, че билъ отличенъ учитель, образованъ и мждъръ човѣкъ. Знамъ, че той е умна глава, при всичко, че тѣлото му е конско. Твърде ми е приятно, че виждамъ неговия ученикъ. Докажи ми, че си се ползувалъ отъ уроцитѣ му, — отговори ми на едно просто запитване.

— Не се хваля съ дълбоки знания, — казалъ Язонъ, — но питай ме каквото искашъ; ще отговоря, колкото умѣя.

Какво би направилъ, доблестни Язоне, ако знаешъ, че има на свѣта човѣкъ, който иска да те погуби? Ако този човѣкъ се намѣри въ ржцетѣ ти, какво ще го направишъ?

Язонъ видѣлъ, че Пелиасъ се е сѣтилъ за плановетѣ му и хитро го запитва. Откровениятъ и простодушенъ момѣкъ решилъ да каже самата истина. Щомъ царьтъ го пита и той е решилъ да отговаря, трѣбва да му каже направо, какво би направилъ на най-злия си врагъ, ако му паднѣше въ ржцетѣ.

Той помислилъ една минта и мжжествено отговорилъ:

— Бихъ го изпратилъ да ми донесе Златното Руно.

А тая работа била най-трудната и най-гибелната отъ всички. Златното Руно се намирало далеко задъ моретата. Ако нѣкой смѣлъ човѣкъ трѣгнѣше да го дири, той не би се завърналъ, за да разкаже всички затруднения и приключения, които сж го сполетѣли изъ пжтя. Очитѣ на Пелиаса запламтѣли.

— Много добре, — казалъ. — Върви тогава и ми донеси Златното Руно.

Язонъ спокойно отговорилъ :

— Добре. Но ако се Завърна съ Златното Руно, ще трѣбва да ми отстжишъ царството си.

— Бива, — казалъ царьтъ и съ подсмивъ изгледалъ Язона.

Веднага следъ това Язонъ отишълъ въ Додона — да попита говорящия джбъ, какво да направи. Това чудно дърво растѣло въ една гжста гора; то било тридесетъ метра високо, а сѣнката му се простирала на цѣлъ уваратъ мѣсто. Язонъ грѣмогласно попиталъ :

— Какво да направя, за да добия Златното Руно ?

Наоколо царувало дълбоко мълчание. Но постепенно листата зашумѣли, като че е подухналъ тихъ вѣтрець. Шумоленето почнало да се превръща въ неясни думи. Всѣки листъ шпнѣлъ едно и сжщо нѣщо. Язонъ се вслушалъ внимателно и разбалъ, че дървото казва :

— Намѣри корабостроителя Аргусъ и му поржчай да построи единъ корабъ за петдесетъ лопати.

Сетне гласътъ отново започналъ да се слива съ шумоленето на листата и постепенно затихналъ. Язонъ се върналъ, почналъ да разпитва и узналъ, че наистина въ Йолхосъ има корабостроителъ, по име Аргусъ, който прави хубави кораби. Аргусъ се съгласилъ да направи корабъ за петдесетъ лопати, макаръ че такива голѣми кораби тогава нѣмало още никжде. Корабостроителътъ, заедно съ майсторитѣ си, се заловилъ за работа. Следъ време всичко било свършено. Спуснали въ морето новия корабъ „Арго“. Язонъ отишълъ пакъ при говорящия джбъ и го попиталъ, какво да направи следъ това.

Този пжтъ зашумѣли листата само на единъ клонъ, като че само него духа вѣтърътъ. Клонътъ казалъ :

— Отсѣчи ме, отсѣчи ме, отсѣчи ме! Направи отъ мене главичка за украшение на кораба.

Язонъ отсѣкълъ клона и го далъ на единъ рѣзбаръ — способенъ майсторъ, който не за пръвъ пжтъ правѣлъ отъ дърво женски главички, съ голѣми очи, за да украсяватъ предната частъ на корабитѣ; тѣхнитѣ очи никога не мигатъ, колкото и да ги обливатъ запнѣнитѣ вълни. Но този пжтъ ржката на стругаря се управлявала ота невидима сила : длетото въ неговитѣ ржце самò изрѣзвало гдавичката — и то такава, каквато той никога другъ пжтъ не би изрѣзвалъ : и самъ той знаелъ това.

Неволно отъ ржцетѣ му излѣзла прекрасна жена съ шлемъ, съ щитъ въ лѣвата ржка. На щита била изрѣзана главата на Медузата, съ змиитѣ около нея. Статуята протѣгала дѣсната си ржка, като че ли сочи нѣщо. На лицето ѝ била изписана величава важностъ. Главата изглеждала като жива, като че ли ще отвори уста и ще заговори. То било главата на богиня Атина-Палада. Когато свършили главата и я закрепили на носа на кораба, Язонъ казалъ:

— Трѣбва отново да отида и да запитамъ говорящия джбъ, какъ да правя сега.

Внезапно единъ гласъ казалъ:

— Нѣма защо да питашъ говорящия джбъ. Когато ти дотрѣбва нѣщо, можешъ мене да питашъ.

Гласътъ напомнялъ онзи на говорящия джбъ, макаръ че билъ по-слабъ.

Язонъ погледналъ статуята. Устнитѣ ѝ се мърдали. Тя говорѣла.

Тогава той си спомнилъ, че тая статуя е направена отъ клона на тайнствения джбъ, тъй щото нѣма защо да се чуди, че тя говори. Но главното било, че щастието помага на Язона. Сега, презъ време на дългия и опасенъ пжтъ, той ще има мждъръ съветникъ. Язонъ рекълъ:

— Дивна статуйо, ти си дъщеря на Додонския говорящъ джбъ, ти си наследила неговата мждрость и дарбата да говоришъ. Кажи ми, де да намѣря петдесетъ смѣли млади гребци? Безъ силни и юначни помощници, нѣма да успѣя да се сдобия съ Златното Руно.

Статуята отговорила:

— Върви въ Гърция, свикай всички юнаци!

Какво по-добро отъ това? Язонъ разпратилъ глашатаи по всички градове на славната страна и имъ заповѣдалъ да обяватъ, че наследникътъ на Язона отива да дири Златното Руно, и че му сж нуждни четиридесетъ и деветъ юначни гребци. Петдесетиятъ ще бжде самиятъ Язонъ. Завълнувала се цѣлата страна. започнали да се събиратъ доблестнитѣ юнаци. Нѣкои отъ тѣхъ се били вече прославили съ много подвизи. Други, по-млади, копнѣели за подвигъ.

Въ похода за Златното Руно, тѣ щѣли да иматъ слу- чаи често да се отличаватъ. И турили тѣ шлемоветѣ си, въоръжили се съ мѣчове и щитове и вкупомъ се от- правили къмъ Йолхось. Всички изказвали радостъта си на Язона и готовностьта си да жъртвуватъ живота си за него: да отидатъ съ него чакъ накрай свѣта.

Между тѣхъ имало много ученици на четириногия Хиронъ, все другари на Язона. Всички го знаели за спо- собенъ момъкъ. И Херкулесъ дошълъ при него. Той билъ държалъ преди време небето на раменетѣ си. И близнацитѣ Касторъ и Полуксъ, двама храбри юнаци. И Тезей, прославенъ съ победата си надъ Минотавра. И проницателниятъ Линкей. Той виждалъ всичко: дори и презъ воденитенъ камъкъ можель да вижда скрититѣ въ земята съкровища. И дивниятъ музикантъ-пѣвецъ Орфей. Неговата лира звучела толкова чудно, че и ди- витѣ звѣрове се вслушвали въ пѣсенъта, заставали на заднитѣ си крака и радостно скачали, а тѣжнитѣ му мелодии накарвали скалитѣ да се отцепватъ отъ прѣстъ- та и отъ мѣха, храститѣ и дърветата се изскубвали съ коренитѣ си отъ земята, почвали да разклащатъ кждра- витѣ си зелени глави и да танцуватъ. Между гребцитѣ била и хубавата девойка Атланта. Мечка я била откър- мила въ планинитѣ. Съ лекъ ходъ минавала тя отъ вълна на вълна и само подметкитѣ на сандалитѣ си наквас- вала. Самата тя била порастнала на свобода, и за това защищавала онеправданитѣ жени, и повече обичала лова отъ мирнитѣ женски занятия. Но най забележителни били двамата синове на Аквилона, — буйни и леки, като вѣтъръ. Тѣ имали крила. Въ тихо време тѣ надували бузитѣ си, духали и, като баща си, карали ко- раба наждето искатъ. Не били малцина и предсказва- читѣ и магьосницитѣ. Тѣ предричали, какво ще стане утре, другиденъ и дори следъ сто години.

Язонъ повѣрилъ кормилото на кораба на Тифиса, защото Тифисъ знаель астрономия и умѣлъ да си служи съ морски компасъ. Проницателниятъ Линкей седналъ на носа и отъ тамъ виждалъ корабитѣ, които ще срещнатъ подиръ нѣколко деня. Той виждалъ и всичко въ дъното на морето, надъ каквато и дълбо- чина да плаватъ; съ голѣма точностъ описвалъ из- гледа на подводнитѣ скали и пѣсъци и често казвалъ

на другаритѣ си, че морето било погълнало много съкровища и че криело цѣли планини отъ скъпоценни камъни.

Аргонавитѣ (така били наречени тия пѣтници) се приготвили за пѣтъ; всичко било привършено. Но тогава се изпрѣчила предъ тѣхъ една съвсемъ напредвидена прѣчка: корабътъ билъ толкова голѣмъ и тежъкъ, че и петдесетѣ гребци не можели да го помръднатъ. Славнитѣ юнаци напрѣгали всичкитѣ си сили, бутали кораба, но Арго се не помръдвалъ отъ мѣстото си. Гребцитѣ капнали отъ умора. Тѣ седѣли на брѣга, обзети отъ скръбни мисли. Корабътъ имъ лежелъ неподвижно. Внезапно Язонъ си спомнилъ за статуята на носа на кораба.

— Дъще на Говорящия Джбъ, — казалъ той — какъ да тласнемъ кораба въ морето?

Статуята още отъ самото начало знаела, какво трѣбва да се направи, но чакала да я попитатъ:

Тя казала:

— Седнете и хванете лопатитѣ въ ржце, а Орфей нека засвири на арфата си!

Гребцитѣ веднага се качили, хванали лопатитѣ, готови да гребатъ, а Орфей ударилъ съ прѣсти по струнитѣ на арфата; това му се повече харесвало, отколкото да гребе съ лопата. При първитѣ звукове на пѣсенята, корабътъ се раздвижилъ. Музиката продължавала действието си; корабътъ отъ само себе си плувналъ въ морето, навелъ носа си въ вълнитѣ по такъвъ начинъ, че дори и устнитѣ на статуята се наквашили, заплувалъ леко и тихо, като лебедъ. Гребцитѣ се заловили за работа. Буйна пѣна ги заобиколила отъ всички страни, вълнитѣ равномерно се повдигали и снишавали. Орфей свирѣлъ съ такова вдъхновение, че корабътъ равномерно се люлѣлъ по вълнитѣ, като че ли поддържа такта.

Арго тържествено излѣзълъ отъ пристанището, изпращанъ отъ грѣмогласни викове и отъ всѣкакви благопожелания. Само злиятъ старецъ Пелиасъ не вземалъ участие въ изпращането. Той билъ седналъ на една скала, отдето мрачно и печално гледалъ гребцитѣ. Защо не може да изригне отъ сърдцето си върху тѣхъ цѣлата

буря отъ омраза и яростна злоба? Тѣ се били отдалечили вече на петдесетъ километра, а Линкей все още виждалъ злия царь на върха на скалата. Лицето му било разгнѣвѣно и страшно. Черни облаци се били натрупали около него.

Пжтниците се стараели да скжсятъ времето си, разговаряйки се за Златното Руно. То било руно на единъ Беогийски овенъ. Той билъ спасилъ отъ опасностъ две деца и съ тѣхъ преплувалъ морето и ги отнесълъ въ Колхида. Едното, девойчето Хелея, паднало въ морето и се удавило. Другото, момчето Фриксусъ, благополучно стигнало до брѣга, а уморениятъ до изнеможаване овенъ падналъ на пѣсъка и издѣхналъ. По таквъ начинъ животно великодушно пожъртвувало живота си, за да спаси децата. Затова руното му станало златно и се пазѣло, като най-голѣма скжпоценностъ, отъ много години. окачено на едно дърво въ нѣкаква таинствена гора. То будѣло завистъ и у най-могщатѣ взадѣтели; нито въ единъ дворець се не намирало таква голѣмо чудо, едничко на земята.

Много промежди, опасности и приключения прекаралъ аргонавитѣ. Царь Кизикъ ги посрещналъ на своя островъ като братя и далъ угощение въ тѣхна честь. Но аргонавитѣ забележили, че той е смутенъ и убить отъ скърбъ. Тѣ го попитали, какво му се е случило. Кизикъ имъ разказалъ, че той и подданниците му постоянно били изложени на нападения отъ съседнитѣ планински жители, войнствени и страшни. Мнозина били загинали въ борба съ тѣхъ. Кизикъ посочилъ на Язона и на спжтниците му планините и ги попиталъ, не виждатъ ли тамъ нѣщо.

— Азъ виждамъ нѣщо огромно, — казалъ Язонъ; — но добре не мога да го различа, тѣй като е много надалече. Струва ми се, че сж облаци, прилични на хора.

Проницателниятъ Линкей, който съ просто око виждалъ като съ телескопъ, погледналъ и казалъ:

— Това сж огромни великани съ по шесть ржце; въ всѣка отъ ржцетѣ си държатъ мечъ, тояга и други оржжия. Азъ ги виждамъ, като на дланьта си.

— Отлично виждашъ! — казалъ царь Кизикъ. — Тѣ сж нашитѣ врагове: шесторжки вѣоржжени великани — тъкмо такива сж.

На другия ден гребцитѣ се вече готвѣли да опанатъ платната. Внезапно великанитѣ закрачили по морето; съ всѣка крачка тѣ изминавали по сто метра и страшно размахвали оржжията си. Всѣки чудовищенъ великанъ можелъ самъ да води война: съ едната си ржка можелъ да хвърли върху неприятеля си цѣла скала, а съ другата да го удари съ тояга, съ третата да се сражава съ мечъ, съ четвъртата — да прободне неприятеля си съ копие. Съ петата си и шеста ржка великанитѣ стреляли съ лжковетѣ си. Язонъ, заедно съ другаритѣ си, смѣло тръгналъ насреща имъ имъ. Тѣ избили повече отъ половината великани, а останалитѣ прогонили.

Другаде на пжтницитѣ се случило ново приключение. Тамъ живѣлъ бедниятъ, самотенъ и слѣпъ царъ Фринсей, напуснатъ отъ подданницитѣ си. Язонъ го попиталъ, не може ли съ нѣщо да му послужи. Царътъ му казалъ, че го ужасно измжчватъ три отвратителни Харпии. Лицата имъ били като на жени, но имали крила, тѣла и нокти като на ястреби. Тѣ му не давали мира и ограбвали цѣлата му храна.

Аргонавитѣ намислили да сготвятъ вкусенъ обѣдъ и да го оставятъ на брѣга на морего. Миризмата на ястията навѣрно ще привлече Харпиитѣ. Тѣ ще долетятъ и ще се хванатъ въ примката.

Така се и случило. Щомъ юнацитѣ оставили обѣда тритѣ полу-птици—полу жени долетѣли набрѣга, сграбчили съ ноктитѣ си говеждото месо и бързо хвъркнали. Но двамата синове на Аквилона измъкнали мечоветѣ си и полетѣли следъ тѣхъ. Тѣ прелетѣли нѣколко километра и най-сатне настигнали Харпиитѣ при нѣкакви острови. Въздушнитѣ юнаци, достойни ученици на баща си, повдигнали такава вихрушка следъ тѣхъ и толкова ги изплашили съ голитѣ си мечове, че Харпиитѣ тържествено обещали за напредъ да не измжчватъ царъ Фриней.

Още много приключения имали аргонавитѣ. Веднѣжъ тѣ си почивали на зеления брѣгъ на единъ островъ. Внезапно върху тѣхъ, като градушка, се посипали отъ нѣкжде стрели съ стоманени върхове. Едни се забивили въ земята, други въ щитоветѣ имъ, а нѣкои—и въ тѣлата имъ. Петдесетѣтѣ юнаци едновременно скочили на крака и започнали да се озъртатъ на около. Тѣ оби-

колили цѣлия островъ, но не намѣрили и диря отъ войска. А стрелитѣ все брѣмчели и свирѣли. Най-сетне, юнацитѣ погледнали нагоре и видѣли цѣлъ орлякъ птици. Тѣ летѣли надъ брѣга и хвърляли върху тѣхъ остригѣ си пера. Тия пера били като сжщински стрели. Немислимо било да се борятъ съ такъвъ врагъ, и всички юнаци щѣли да загинатъ отъ стрелитѣ на неизброимитѣ птици. Но тѣхниягъ предводителъ се сѣтилъ да попита статуята.

Той бързо отишгълъ при кораба, и цѣлъ запхтянъ попиталъ:

— Дъще на Говорящия Джбъ, прибѣгвамъ къмъ твоята мждрость; не знаемъ какво да правимъ: отъ орлякъ птици ще загинемъ всички. Тѣ хвърлятъ върху насъ пера съ стоманени остри върхове. Какъ да ги прогонимъ?

— Дигайте шумъ съ щитоветѣ си!

Язонъ се затекълъ при другаритѣ си. Стрелитѣ ги били изнурили много повече, отколкото борбата съ шесторжкитѣ великани. Той имъ заповѣдалъ да удрятъ меднитѣ си щитове съ мечоветѣ и да вдигатъ колкото се може повече шумъ.

Юнацитѣ вдигнали такъвъ шумъ, че орлякътъ птици започналъ де рѣдѣе. Скоро тѣ изчезнали. Орфей ознаменува въ тая победа съ тържествена пѣсенъ, която изпѣлъ, като си пригласялъ на арфата.

На сжщия островъ аргонавитѣ видѣли, че къмъ тѣхния брѣгъ плува лодка. Въ нея седѣли двама хубави и величествени юноши; виждало се, че сж отъ царски родъ. Тѣ били синове на сжщия Фриксусъ, когото овенътъ съ златното руно пренесълъ презъ време на детинството му въ Колхида. Фриксусъ се билъ оженилъ за една царска дъщеря и му се родили два сина. Тѣ отрасли въ Колхосъ, подъ сѣнката на тайнствената гора, въ срѣдата на която се пазѣло Златното Руно. Юношитѣ отивали въ Гърция. Тѣ искали да си извоюватъ царството, отнето съ измѣна отъ баща имъ.

Тѣ узнали отъ аргонавитѣ цельта на тѣхното пжтешествие и имъ предложили да се върнатъ и да ги заведатъ въ Колхосъ, но — изказали съмнение въ успѣшния край на Язоновата предприемка. Тѣ казали, че дървото съ Златното Руно се пази отъ ужасенъ змей. Тоя

змей поглъщалъ всички, които се осмѣлявали да се приближатъ до него.

— Та и малко ли други прѣчки ще срещнете тамъ? Доблестни Язона, повѣрвай ни: върнете се обратно. Сетне и да бихте искали да се върнете, ще бжде кжсно. Сърцето ни се облива съ кръвь, когато си помислимъ, че отвратителниятъ змей ще поглъне и тебе и твоитѣ четиридесетъ и деветмина другари.

Но Язонъ спокойно отговорилъ:

— Приятели, вие още отъ детинство сте привикнали да се боите отъ това чудовище, но за мене е чудно, че то ви се вижда толкова страшно. Вие сте изплашени отъ него, като деца, които бавачкитѣ сж дълго плашили съ таласъми. За мене вашиятъ змей е просто голѣма змия. Ние ще се премѣримъ силитѣ съ нея. Каквото ще да става, азъ нѣма да отстъпя: или нѣма да видя чудното гръцко небе, или пъкъ ще се завърна съ Златното Руно.

— Ние всички ще дойдемъ съ тебе! — викнали едногласно четиридесетъ и деветмината гребци.

Орфей и въ тоя случай запѣлъ и засвирилъ. Неговата пѣсень била толкова чудна по думи и благозвучие, че всички юнаци си спомнили за своитѣ майки и решили — или да победятъ змея, или да загинатъ въ борбата съ него.

Аргонавитѣ изслушали трогателната пѣсень и заедно съ двамата князе се опжтили къмъ Колхида. Цара Летезъ узналъ за пристигането имъ и веднага повикалъ Язона да се яви въ двореца. Той го посрещналъ учтиво и съ почитъ, но по всичко се виждало, че е сжщински варваринъ и не по-добъръ отъ злия царъ Пелиасъ.

— Добре си дошълъ, доблестни Язоне, — казалъ царъ Летезъ. — Кажу ми, защо си предприелъ това пжтешествие?

Язонъ билъ усвоилъ отъ Хирона умѣненето да се отнася добре съ всѣкиго — и съ царя и съ просяка. Той почтително отговорилъ:

— Велики царю! Азъ съмъ дошълъ да искамъ отъ тебе позволение да изпълня едно свое намѣрение. Царъ Пелиасъ е завлацѣлъ царството на баща ми, макаръ че не е ималъ право. Той ми обеща да слѣзе отъ престола и да ми предаде короната и жезъла, ако му от-

неса Златното Руно. Тая скъпо ценна останка се пази, окачена на едно дърво въ твоята столица. Дошълъ съмъ да прося позволение да я отнеса съ себе си.

Лицето на царя неволно се изкривило отъ злоба. Той скъпѣлъ това съкровище повече отъ всичко друго на свѣта. Носѣла се дори мълва, че билъ извършилъ злодеяние, за да се сдобие съ него. Той строго попиталъ Язона:

— А знаешъ ли ти, какво трѣбва да извършишъ за да завладѣешъ Златното Руно?

— Чулъ съмъ, че дървото съ Златното Руно се пазѣло отъ единъ змей, и че никой се не осмѣлявалъ да се приближи до него.

— Това е вѣрно, — казалъ владѣтельтъ, се усмихналъ безпокойно. — Но преди да дочакашъ тая честъ, трѣба да минешъ презъ други изпитания, едва ли не по-опасни отъ това. Преди всичко, трѣбва да впрегнешъ моитѣ два вола съ медни крака и гърди; тѣ сж били изковани за мене отъ чудния ковачъ Вулканъ. Голѣма пещъ постоянно гори въ тѣхнитѣ гърди, а отъ ноздритѣ имъ постоянно излиза пара; който се доближи до тѣхъ, пада на земята мъртъвъ. Залавяшъ ли се за това доблестни Язоне?

— Готовъ съмъ да си изпитамъ силитѣ.

Царьтъ казалъ следъ това:

— Когато победишъ воловетѣ, трѣбва да ги впрегнешъ въ яремъ, да изорешъ Марсовото поле и да посѣешъ тамъ жбитѣ на единъ змей. Нѣкога Кадмусъ е сѣялъ тия жби и внезапно отъ земята изкочили най-отчаянитѣ и неукротими войници. Ако се не справишъ съ тѣхъ, тѣ ще се нахвърлятъ върху тебе съ оржие въ ржце. И ти и твоитѣ четиридесетъ и деветмина другари едва ли ще се разправите съ тѣхъ.

— Моятъ уважаемъ учитель Хиронъ отдавна ми е разказалъ историята на Кадмуса. Може би, и азъ ще успѣя да се разправа съ буйнитѣ синове на чудовището, както се е разправилъ съ тѣхъ Кадмусъ.

Царь Летезъ имръмжалъ подъ носа си:

— Ще видимъ, какъ ще се бори той съ змѣя. Ще видимъ, какво ще каже, когато види моитѣ огнедишаци волове! . . .

Сетне казалъ високо :

— Е, доблестни пжтниче, сега си почини, а утре ще се заловишъ за работа. Щомъ настоявашъ, още утре на разсъмване опитай храбростта си.

Презъ време на този разговоръ задъ царския престолъ стоела една млада и хубава девойка. Тя не снемала очи отъ Язона и не продумвала ни думица. Язонъ се сбогувалъ съ царя и си отишълъ. Тя излѣзла следъ него и му казала :

— Азъ съмъ царската дъщеря Медея. Зная много нѣща, които не знаятъ другитѣ царкини, и мога да направя онова, което тѣ и на съне не сж виждали. Ако се довършишъ на мене, азъ ще те науча, какъ да победишъ огнедишашитѣ волове, какъ да се разправишъ съ зжитѣ на змея и какъ да грабнешъ Златното Руно.

— Наистина ли, хубавице? Ако ми направишъ тая услуга, нѣма да те забравя презъ цѣлия си животъ.

Той погледналъ Медея и се зачудилъ на нейното умно лице. Загадъчнитѣ ѝ дълбоки очи, като две непроницаеми пропасти го накарали да се замисли, що крие княгинята въ душата си. Ако Язонъ би билъ способенъ да се плаши, той би се побоялъ да си навлѣче омразата на тая царкиня. Колкото и хубава да била тя, въ единъ мигъ би могла да стане по-опасна отъ змея, който пазѣлъ Златното Руно.

— Княгиньо, — казалъ Язонъ, — ти си могща и мдра. Но какъ ще ми помогнешъ? Нима си магьосница?

Царкинята се усмихнала и казала :

— Ти се сѣти. Азъ съмъ наистина магьосница. Сестрата на моя баща, Церцея, ме научи на това изкуство. За мене не би било трудно да ти кажа, коя е оная стара жена съ пауна, съ нара и съ приличната на кукувица тояжка, която ти пренесе презъ потока; бихъ могла сжщо да ти кажа, кой ти дава съвети презъ устата на джбовата глава, намираща се на носа на кораба. Ти виждашъ че азъ зная всичко. Радвай се, че искамъ да ти помогна, защото иначе трудно би се избавилъ отъ смъртоноснитѣ обятия на змея.

— Толкова не бихъ се безпокоилъ за змея, — казалъ Язонъ, — ако знаехъ, какъ да се разправя съ огнедишашитѣ волове.

— Надявамъ се, че не напразно смѣташъ себе си за доблестенъ юнакъ. Ти самъ ще се сѣтишъ, какъ да се разправишъ съ всѣки разярень бикъ. А противъ горещия дѣхъ на воловетъ азъ имамъ вълшебна мазь: тя ще те предпази и ще те излѣкува отъ изгаряне.

Тя му дала една златна кугийка, показала му, какъ да се намаже съ благовонната мазь, и му казала, че ще го чака въ полунощъ.

— Само не падай духомъ, — прибавила тя, — и биковетъ още предъ разсъмване ще бждатъ въ твои ржце.

Юнакътъ я успокоилъ и се завърналъ при другаритъ си. Той имъ разказалъ всичко, що се случило съ него, и ги помолилъ да бждатъ готови въ случай на нужда.

Тъкмо въ полунощъ той намѣрилъ хубавата царкиня Медея на мраморнитъ стѣпала на двореца. Тя му подала кошничка съ жбитъ на змея, — сжжитъ ония жби, които нѣкога Кадмусъ извадилъ отъ устата на чудовището. Тѣ и двама излѣзли отъ двореца, минали презъ запустѣлитъ улици и стигнали до царскитъ ливади: тамъ пасѣли воловетъ. Нощъта била звездна. На изтокъ изгрѣвала луната и озарявала небосклона съ сребриста свѣтлина. Царкинята се спрѣла на пасбището и се озърнала наоколо.

— Ето ги, тѣ лежатъ и преживатъ пламтящата си храна. Ахъ, колко хубаво ще бжде, когато те видятъ! Колко любопитна ще е гледката! За моя баща и за придворнитъ това е най-голъмото удоволствие: тѣ много обичатъ да гледатъ, какъ нѣкой чужденецъ решава да се опита да имъ сложи ярема, за да може сетне да завладѣе Златното Руно. Това е празникъ за цѣла Колхида. И за мене е много забавително, Не можешъ си представи, колко бързо човѣкъ се превръща на пепель отъ пламтящето имъ дишане.

— Напълно ли си увѣрена, хубавице Медею, че твоята мазь може да излѣкува такива страшни изгаряния?

— Ако се съмнявашъ или се боишъ, върни се веднага!

И тя внезапно се вгледала въ него.

Но Язонъ билъ твърдо решилъ да не отстъпва, дори и да се преобърне на купъ изгорѣли вжглени или на пепель, още при първата си крачка.

Той пусналъ ржката на Медея и смѣло тръгналъ напредъ.

Скоро юнакътъ забележилъ четири стълпа димъ; тѣ равномерно се сгъстявали и разпрѣсквали; съ щцата равномерностъ се освѣтявала поляната, а после отново се сгъстявала нощната тъмнина. Тия стълпове димъ се издигали отъ ноздритѣ на меднитѣ водове. А самитѣ животни лежели на трѣвата и преживали.

Язонъ направилъ две-три крачки и стълповетѣ се сгъстили: шумътъ на крачкитѣ обезпокоилъ воловетѣ. Тѣ повдигнали главитѣ си и почнали да дишатъ бързо. Юнакътъ се приближилъ до червеникавия димъ и разбралъ, че воловетѣ сж се изправили на крака. Посипали се върху него искри и нажежени струи. Той пристѣпилъ още крачка напредъ и внезапно се зачуло страшно мучене. Ехото се повторило. Отъ пламтящитѣ гърди бликналъ цѣлъ потокъ огънь и освѣтлилъ съседнитѣ нивя Неустрашимиятъ момъкъ се риближилъ още повече. Тогава воловетѣ изведнѣжъ се спуснали върху него съ гръмовитъ ревъ и съ потоци отъ такъвъ силенъ пламъкъ, че всичко наоколо се освѣтлило така, както би се освѣтлило отъ най-силнитѣ слънчеви лъчи. Язонъ съ хладнокръвие гледалъ воловетѣ, които тичали срещу него. Тѣ тропали съ меднитѣ си копита, вирнали опашкитѣ си; земята съхнѣла подъ тѣхъ, въздухътъ се толкова нажежилъ, че едно сухо дърво до Язона изгорѣло, като сламка. А самия него го спасявало вълшебното срѣдство на Медея: пламъкътъ се въртѣлъ, ближелъ го, но не го горѣлъ, като че ли юнакътъ е отъ камъкъ.

Тогава той видѣлъ, че нѣма отъ що да се бои. Той спокойно дочакалъ срещата съ воловетѣ. Животнитѣ се навели да го набодатъ на рогата си и да го хвърлятъ въ въздуха, но Язонъ хваналъ единия съ дѣсната си ржка за рога, а другия съ лѣвата — за опашката.

Тѣ се спрѣли, като вкопани въ земята. Воловетѣ били омагьосани, и Язонъ, като ги хваналъ, развалилъ магията. Следъ това било много лесно да се тури яремъ на воловетѣ, да се впрегнатъ въ рѣждасалитѣ плугове и да се изоре земята. Язонъ се билъ научилъ отъ Хирона да

оре; той отлично изоралъ земята. Луната още не била извървѣла и четвъртината отъ пѣтя си, а вече голѣма частъ отъ нивата била изорана. Юнакътъ посѣлъ жбѣтъ на змея, застаналъ край нивата и съ нетърпение зачакалъ да види, какво ще стане по-нататкъ. Медея стоела до него. Той я попиталъ:

— Дълго ли ще чакаме жътвата?

— Рано ли, късно ли, все ще я дочекаме. Щомъ посѣнешъ жбѣ на змей, ще получишъ жътва отъ войници.

Луната се спрѣла всрѣдъ небето и освѣтила изораната нива; но още нищо се не показвало. Ала следъ малко изведнѣжъ по цѣлата нива заблещлѣи малки точки, като капки роса. Тѣ почнали да растатъ, и цѣлата нива се покрила съ мечове, а сетне и съ шлемове, съ брадати лица и най-сетне съ войници. Тѣ се силѣли колкото се може по-скоро да излѣзатъ отъ земята и злобно се озѣртали наоколо. Всѣки държелъ въ дѣсната си ржка копие или мечъ, а въ лѣвата — щитъ. Тѣ отгърсили полепналата по тѣхъ прѣстъ и излѣзли на свобода. Всѣки жбѣ на змея се превърналъ на войникъ. Мечоветъ зазвѣнгели, удряйки се о щитоветъ. Войниците диво се озѣртали.

Тѣ били жадни за кръвъ; размахвали мечоветъ си, дрѣнкали съ щитоветъ си, а най-сетне започнали и да викатъ:

— Покажи ни врага! Води ни на бой! Победа или смъртъ! Напредъ, другари!

По едно време преднитѣ редове забелезали Язона, който стоелъ съ своя голѣмъ мечъ. Войниците се спуснали върху него съ мечове и съ копия и съ викове: „Да бранимъ Златното Руно“. Язонъ разбралъ, че не може да противостои на такава дива и буйна войска. Той се и не надявалъ на успѣхъ, но решилъ да се брани сжщо тъй смѣло, както — ако се бѣше самъ родилъ отъ жбѣ на змей.

Тогава Медея му казала да хвърли единъ камъкъ въ нивата.

— По-скоро го хвърли въ редоветъ имъ! — извикала тя. — Това е единственото срѣдство, иначе ще загинешъ.

Войниците дошли толкова наблизно, че Язонъ вече виждалъ пламтящитѣ имъ погледи. Той хвърлил единъ

голѣмъ камѣкъ. Камѣкътъ свалилъ шлема на най-силния войникъ и отскочилъ върху щита на другъ, оттамъ ударилъ трети по лицето и го наранилъ между веждитѣ. И тримата си помислили, че сж ги ударили съседитѣ имъ, и започнали да се биятъ помежду си, да се колятъ, да се душатъ, да скачатъ на лѣво и на десно, комуто както попадне. Настанало общо смущение. Тукъ се търкулналь отсѣченъ кракъ, тамъ отръзана ржка, по-нататкъ глава. Следъ като на бойното поле останалъ само единъ войникъ той извикалъ:

— Победа! Победа!

И падналь върху труповѣтъ на братята си.

Така загинала войската, изникнала отъ зжбитѣ на змея.

На другата заранъ Язонъ отишѣль рано рано въ двореца. Той се приближилъ до престола и съ почитъ се поклонилъ на царя.

— Видишъ ми се посърналь, — казалъ царѣтъ. — Надявамъ се, че си поразмислилъ и си решилъ да се не излагашъ на явна опасность.

— Царьо честити, — рекълъ Язонъ, — воловетѣ сж победени и впрегнати въ плуга. Земята е изорана, зжбитѣ на змея сж посѣти и нивата е пожъната. Войници изникнаха отъ земята, отчаяно се сражаваха и до единъ загинаха. Сега очаквамъ позволениято ти да се сразя съ змея, да взема Златното Руно и да отплувамъ съ четиридесетъ и деветмината си другари.

Летезъ се намръщилъ, но нищо не рекрль. Щомъ е победилъ изкованитѣ отъ Вулкана волове и хилядитѣ войници, изникнали отъ зжбитѣ на змея, Язонъ ще може да победи и самия змей. Царѣтъ решилъ да не дава Златното Руно.

— Измѣннико! — казалъ той, — ти нѣмаше да преодолѣшъ тия прѣчки, ако дъщеря ми не ти бѣ помогнала съ своитѣ магии. Ако ти постжпѣше добросъвестно, сега щѣше да си кжсче вжгленъ или шѣпа пепель; подъ страхъ на смъртно наказание ти запрещавамъ да се опитвашъ да завладѣшъ Златното Руно.

Разсърденъ и оскърбенъ, Язонъ напусналь двореца. Когато слѣзълъ отъ стълбата, княгинята го спрѣла. Очитѣ й нѣкакъ странно горѣли. На Язона се сторило,

че тя прилича на отровна змия. Ако и да му била много услужила, той все пакъ не билъ увѣренъ, че за напредъ нѣма да му измѣни. Мжчно би могло да се рачита на думитѣ на магьосница. Но тя любезно му се усмихнала и го попитала :

— Е, какво каза моятъ баща ? Позволи ли ти да завладѣешъ Руното ?

— Не. Той се разсърди, че сме победили воловетѣ и войницитѣ. Запрети ми да се опитвамъ да грабвамъ Златното Руно.

— Знаехъ това. Ще ти кажа нѣщо повече : ако утре при изгрѣвъ слънце не отплувашъ отъ Колхида, царьтъ е намислилъ да изгори кораба ти съ петдесетъ-тъхъ лопати, а всички васъ да посѣче. Но ти ще завладѣашъ Златното Руно ; моитѣ магии още не сж изгубили силата си. Чакай ме тукъ до полунощъ.

Въ назначения часъ Язонъ и Медея тръгнаха по улицитѣ на Колхосъ. На ливадата спокойно пасѣли воловетѣ ; тѣ се доближили до победитея си и кротко навели предъ него главитѣ си. Въ гърдитѣ имъ билъ изгасиллъ огньтъ и тѣ били станали кротки и спокойни.

Язонъ ги помилвалъ, настигналъ Медея и заедно съ нея влѣзълъ въ гората.

Тамъ имало вѣковни джбове ; презъ гжстата имъ шума не прониквала и свѣтлината на луната ; само тукъ-таме блѣсвала слаба свѣтлина, когато вѣгъртъ разклащалъ клонитѣ. По едно време Медея стиснала ржката на Язона и каза :

— Погледни ! Виждашъ ли ?

Всрѣдъ джбоветѣ свѣтнала необикновена свѣтлина, която не приличала на лунната, а по-скоро на слънчевата. Свѣтлината идѣла отъ нѣщо, окачено на едно дърво, въ дъното на гората.

— Какво е това ? — попита Язонъ.

— Какво ли ? Не познавашъ ли онова, което толкова дълго си дирилъ ? Това е Златното Руно.

Язонъ се приближилъ и се спрѣлъ, обладанъ отъ възхищение. Каква чудна гледка ! Колко юнаци сж ламгѣли да я видятъ !

Възхитенъ отъ близкото щастие, Язонъ забравилъ змея. Но, ето че една антилопа, измамена отъ свѣтлината, като стрела се затичала къмъ нея. Зачуло се

ужасно съскане. Змеятъ раздвижилъ своето люспесто тѣло, протегналъ огромната си глава и антилопата за мигъ изчезнала въ ужаснитъ му уста.

Тогава змеятъ като че ли се сътиль, че трѣбва да има и нѣкой другъ. Плячката само раздразила глада му; той започналъ да души навсѣкжде между дърветата; главата му стигнала чакъ до оня джбъ, задъ който били скрити Язонъ и Медея. Отворената уста на змея била широка, като вратата въ двореца на царъ Летеза.

Медея запитала Язона:

— Е, приятелю, какво ще нравишъ сега? Какъ ще грабнешъ Златното Руно?

Вмѣсто да отговори, Язонъ измъкналъ меча си и понечилъ да се впусне напредъ. Но Медея го спрѣла и извикала:

— Стой! Ти си полудѣлъ! Ти ще загинешъ, ако ти не помогна.

Змеятъ чулъ тия думи. Той внезапно протегналъ главата и отровния си езикъ толкова наблизко, че се току-речи допрѣлъ до юнака и момата. Но Медея изведнѣжъ излѣла една течность право въ отворената му уста. Чуло се страшно съскане, гърлото на чудовището се стиснало, опашката му се извила и се издигнала до върха на най-високото дърво, всички клони попадали по земята, тѣлото на змея се протегнало и той падналъ като мъртавъ.

— Това е приспивателна вода, — казала магьосницата на Язона. — Побързай сега! Вземи плячката и да вървимъ по-скоро. Ти си победителъ.

Язонъ откачилъ Руното отъ дървото. Той си освѣтявалъ пжтя презъ гората съ чудната му свѣтлина. Наблизко той видѣлъ старата жена и пауна, които биль пренесълъ презъ потока. Тя плеснала съ ржцетѣ си отъ радостъ, посъветвала го да бърза и изчезнала въ мрачната гора. Сетне той видѣлъ двамата синове на Аквилона. Тѣ си играели въ въздуха при лунната свѣтлина.

Язонъ съ знакъ имъ заповѣдалъ да отлетятъ къмъ Аргонавтитѣ.

Но проникателниятъ Линкей отдавна видѣлъ всичко станало. Нито каменната стена, нито ливадата, нито гжстата тъмна Марсова гора не можели да му попрѣ-

чатъ. Той веднага предупредилъ другаритѣ си. Юнацитѣ се стекли въ кораба, всѣки седналъ на мѣстото си и хваналъ лопатата, готовъ да загребе при първа заповѣдь. Доблестниятъ имъ предводителъ дъшълъ. Статуята го подканяла да бърза, все съ сжщия нѣженъ и сериозенъ гласъ:

— Бързай, князь Язоне! Твоятъ животъ е въ опасностъ. . . Бързай!

Язонъ съ единъ скокъ се озовалъ на кораба Арго. И четиридесетъ и деветмината гребци до полуда се възхитили отъ дивния блѣсъкъ на Златното Руно.

Орфей взелъ арфата си и започналъ да възпѣва победата вдъхновено, както никога до тогава не билъ пѣлъ.

А корабътъ плувалъ плавно по прозрачното чисто море и, лекъ като лястовичка, се понесълъ къмъ родния брѣгъ.

Страшниятъ минотавъръ

При политѣ на една висока планина, въ нѣкогашния градъ Трезена, живѣела Етра съ малкия си синъ Тезей. Дѣдото на Тезея, Питей, царувалъ въ тая страна. Той се прославилъ съ мждротото си управление. Малкиятъ Тезей, богато надаренъ отъ природата, се възпитавалъ подѣ неговъ надзоръ и се ползувалъ отъ мждритѣ му съвети. Момчето не знаело, кой му е баща, но помнѣло, че още отъ най-ранно детинство майка му често го водѣла въ гората, сѣдала съ него на една скала, обрасла съ мъхъ, и му говорѣла за баща му. Тя го наричала Егей, царъ на Атика — съ славния градъ Атина. Момчето много обичало тия разкази и често питало майка си, защо баща му не живѣе съ тѣхъ въ Трезена. Етра му казвала съ въздишка:

— Какво да се прави, мило дете? Царьтъ трѣбва да се грижи за народа си. За него подданицитѣ сж сжщо като родни деца, и той нѣма време да се грижи за семейството си. Той не е като другитѣ родители. Баща ти никога нѣма да напусне страната, за да дойде да види любимия си синъ.

— Та не е ли възможно, мамо, азъ да отида въ славния градъ Атина и да кажа на царъ Егея, че съмъ неговъ синъ?

— Възможно е, но не сега. Трѣбва да порастешъ. Ти не си още толкова голѣмъ и силенъ, че да потеглишъ на такъвъ пжтъ.

Но малкиятъ князь настойливо я питалъ:

— А скоро ли ще порастна?

Майка му му отговаряла:

— Ти си още съвсемъ малъкъ. Виждашъ, че още не можешъ да повдигнешъ скалата, на която седишъ.

Ала момчето си мислѣло, че е много силно. То хващало съ дветѣ си ржчици камѣка, бутало го, дърпало го, но скалата се не помръдвала, сякашъ е пуслала корени въ земята. Това и не било за чудене: за

да отмѣсти тая тежка скала, човѣкъ би трѣбвало да бжде не само мжжъ, но и силенъ юнакъ.

Етра гледала смѣлитѣ опити на сина си и тжжно се усмихвала:

— Виждашъ ли, Тезее, колко си слабъ? Още е рано да заминешъ за Атина и да кажешъ на Егея, кой си ти. Когато отмѣстишъ тая скала и ми покажешъ, какво е скрито подъ нея, ще ти позволя да идешъ при баща си.

Отъ тогава Тезей мислѣлъ само за Атина и често запитвалъ майка си, скоро ли ще настѣпи времето, когато ще може да отиде при баща си. Етра му казвала, че ще трѣбва да почака още нѣколко години, и му напомняла, що би трѣбвало да направи. И момчето отново се залавяло да тласка камъка. Нѣжното му лице се зачервявало, пълнитѣ му ржчици усърдно работѣли, но силитѣ му още не стигали. А изглеждало, че камъкътъ все по-надълбоко и по-здраво се враща въ земята. Той билъ цѣлъ обрасналъ съ гжстъ мѣхъ, сякашъ е покритъ се зеленъ килимъ.

Надъ него се преплитали клонитѣ на дърветата, подъ него растѣли папрати и виещи се диви растения. Скалата се сливала съ почвата и изглеждала като вращнала въ нея.

Трудна била работата на Тезея, но той растѣлъ не съ дни, а съ часове, и се надявалъ скоро да отмѣсти скалата.

Той често се опитвалъ и веднѣжъ радостно извикалъ:

— Мамо, погледни: тя се помѣсти! Виждашъ ли, че земята наоколо се е малко напукала?

Но майка му му отговорила:

— Не, не, дете! Така ти се е сторило. Това е невъзможно. Ти си още малкъкъ.

Тезей не обърналъ внимание на думитѣ на майка си; дори ѝ посочилъ едно изскубнато цвѣте. Той я увѣрявалъ, че това е станало отъ размърдването на камъка. Майка му виждала, че синътъ ѝ не е вече дете, че скоро ще я напусне, и тя едва ли ще го види вече.

Следъ година майката и синътъ седѣли пакъ на скалата. Етра говорѣла, колко ще се зарадва Егея на сина си,

какъ ще се гордѣе съ него предъ народа и съ какви почести ще го посрещне. Какво въодушевление пламтѣло при тия думи въ очитѣ на Тезея! Каква сила се усѣщала въ неговитѣ движения! Той скочилъ и пламенно заговорилъ:

— Мила мамо, азъ не съмъ вече дете. Азъ съмъ мжжъ. Азъ чувствувамъ голѣма сила у себе си. Дошло е време да повдигна камъка.

— Не, почакай, мили Тезее!

— Азъ чувствувамъ, че е време.

И силнитѣ ржце на Тезея се впили въ скалата. Той сбралъ всичкитѣ си сили и решилъ — или да победи или да умре. Скалата се разклатила. Още едно усилие — и той я повдигналъ и я хвърлилъ на страна.

Тезей тържествувалъ.

Той дълбоко въздъхналъ и съ гордостъ погледналъ майка си.

Етра се усмихнала просълзена и казала:

— Всичко е свършено, сине мой. Настанало е времето. Ти не бива вече да стоишъ при мене. Погледни: самъ баща ти е турилъ тукъ това и го е покрилъ съ камъка, който ти отвали.

Тогава Тезей видѣлъ, че скалата е поставена върху плоскъ камъкъ съ вдлъбнатина по срѣдата. Той приличалъ на ковчегъ, а скалата — на капакъ. Въ дъното на вдлъбнатината имало мечъ съ златна дръжка и две обувки.

— Това е мечътъ на твоя баща, — казала Етра, — и неговитѣ обувки. Когато стана царъ на Атина, той ми заповѣда да те смѣтамъ за дете, докато не повдигнешъ камъка. Сега ти можешъ да препашешъ меча, да обуешъ обувкитѣ и да тръгнешъ по диритѣ на славния си баща: ти можешъ, както правѣше той въ младостта си, да побеждавашъ великани и змейове.

— Още сега ще замина за Атина, — извикалъ Тезей.

Но майка му го помолила да почака нѣколко дня, докле му приготи всичко, що му е нужно за пжтъ. Царъ Питей се научилъ, че внукъ му се готви да отиде въ Атина, и съ загриженостъ го посъветвалъ да отпжтува по море. По такъвъ начинъ той безопасно и безъ умора щѣлъ да стигне въ Атика, близо до столицата.

— Пжтищата сж много лоши,— казвалъ царьтъ, — и на всѣка крачка се срѣщатъ разбойници и чудовища. Моятъ внукъ не бива да се излага на такава опасностъ; той е още младъ и ще пжтува самъ: нека пжтува по море.

Но тия думи само възбудили любопитството на Тезея и нему се поискало непременно да пжтува по сухо, за да види разбойницитѣ и чудовищата. Следъ три дена, той се сбогувалъ съ дѣда си, поблагодарилъ му за всичкитѣ грижи, нѣжно цѣлуналъ своята плачеща майка, изтрѣгналъ се отъ нейнитѣ прегръдки и заминалъ.

Не могатъ се разказа многото Тезееви приключения по пжтя къмъ Атина. Юнакътъ избавилъ всички страни, отдето миналъ, отъ разбойницитѣ, които толкова много плашели царь Питея. Единъ разбойникъ се казвалъ Прокустъ. Той залавялъ пжтницитѣ, завеждалъ ги въ своята колиба и ги турялъ на леглото си. Ако гостътъ излѣзе по кжсъ отъ леглото, той на сила го разтѣгалъ, за да стане тъкмо колкото постелката; ако ли пъкъ постелката се окаже по-кжса отъ госта, той му отрѣзвалъ главата или краката, кискалъ се и се радвалъ на ужасното си забавление. Другъ разбойникъ, на име Кинисъ, хвърлялъ жъртвитѣ си отъ една стръмна скала въ морето. Тезей решилъ да го накаже, както заслужва, и го хвърлилъ въ морето отъ сжщата скала; но морето не искало да се омърси, като погълне тоя злосторникъ, а земята се зарадвала, че се е избавила отъ него, и се сжщо отказала да го приеме. Затова той увисналъ въ въздуха, дето висѣлъ и досега, както казватъ нѣкои.

Сетне Тезей се научилъ, че единъ грамаденъ глиганъ разорява селата. Юнакътъ убилъ чудовището и го далъ на селенитѣ. Тѣ насолители месото му и го изели.

Така вървѣлъ Тезей, не забравяйки цельта на пжтуването си, и изъ пжтя си печелѣлъ слава на най-храбъръ юнакъ. Тая слава стигнала чакъ до Атина, и когато той влѣзълъ въ този градъ, жителитѣ се трупали да го видятъ и въ разговоритѣ си често споменавали името му. Тѣ възхралявали Херкулеса, Язона, Кастора и Полукса, но на Тезея, сина на своя царь, предричали още по-добра бжднина.

Тезей билъ увѣренъ, че го очаква великолепно посрещане въ двореца на баща му.

Той не подозиралъ, че въ Атина има врагове и че тамъ го заплашва най-голъмата опасностъ. Егей не билъ много старъ, но билъ толкова претоваренъ съ грижи, че преди време остарѣлъ и всѣки день слабѣлъ. Братаницитѣ му разчитали, че той нѣма да проживѣе дълго и се надявали скоро да си подѣлятъ царството му. Появата на Тезея въ Атина, па още и съ такава слава, не имъ се харесала: тѣ разбирали, че законниятъ престолонаследникъ нѣма да се откаже отъ правата си въ тѣхна полза. По такъвъ начинъ Тезей, безъ да знае, вѣоржилъ противъ себе си братовчедитѣ си. Но той ималъ и другъ, още по-силенъ врагъ: Медея, снахата на царя. Тя мразѣла Етра и нейния синъ и се надявала да направи сина си Медуса наследникъ на престола.

Братаницитѣ на царя съ научили за пристигането на Тезея и излѣзли да го посрещнатъ, тъкмо когато той влизалъ въ двореца. Тѣ изкусно прикрили злитѣ си намѣрения и увѣрявали братовчеда си, че много се радватъ, задето го виждатъ. Тѣ му предложили да не казва отъ начало името си на своя баща, та да види, ще познае ли той сина си. Тезей се съгласилъ. Той си мислѣлъ, че сърдцето ще пошѣпне на бащата, кой е той. Докато чакалъ позволение да влѣзе, измѣнниците отишли при царя и му казали, че единъ чужденецъ е дошълъ въ тѣхната страна и крои нѣщо зло противъ него.

— Той моли за позволение да ти се представи.

— Каква дързостъ! — казалъ царьтъ. — Кажете ми: какво да направя?

Злата Медея била приготвила отговора. Тя била магьосница. Имала си огнена колесница съ запрегнати въ нея крилати змейове. Медея често се издигала съ нея подъ облацитѣ. Съ нея тя се появила за пръвъ пжтъ въ Атина, и отъ тогава цѣлиятъ ѝ животъ билъ редица престѣпления. Тя била направила толкова изкусно една отрова, че всѣки, който си допре устнитѣ до нея, веднага умиралъ.

Щомъ царьтъ попиталъ, какво да прави съ чужденеца, Медея му казала:

— Възложи на мене да го накажа. Позволи му да се яви предъ тебе, приеми го както прилича и му

поднеси чаша съ вино. Позволи ми само да капна въ тая чаша нѣколко капки отъ отровата.

И Медея се усмихнала. Злата магьосница се готвѣла да отрови сина предъ очитѣ на баща му. Царь Егей заповѣдалъ да повикатъ чужденеца. Чашата поставили на една масичка до престола. Една муха кацнала на нея и веднага паднала мъртва. Медея я посочила съ погледъ на царя и отново се усмихнала любезно.

Довели Тезея предъ царя. Юнакътъ нищо и никого не виждалъ, освенъ престарѣлия си баща. Неговата бѣла коса му внушавала още по-голяма почитъ. Царьтъ седѣлъ предъ него на великолепенъ престолъ, съ блѣскава корона на глава и съ жезълъ въ ржце. Той билъ слабъ, съ изнемощѣло тѣло, но съ мъжествено и благородно лице. Въ очитѣ на юношата блеснали сълзи; и приятно и тжжно му било да гледа побѣлѣлия си баща. Но той се радвалъ, че ще може да му послужи за подкрепа, да се грижи за него съ нѣжностъ и обичъ. На Тезея домжчнѣло. Сърдце му не давало да изпитва повече паметьта на стареца и той се хвърлилъ предъ краката му.

Но той не успѣлъ да изговори дори и една дума отъ силно вълнение. Медея веднага се сѣтила, що става въ душата на Егея. Тя се ухитрила да обясни лукаво вълнението на Тезея. Тя пошѣпнала на ухото на царя:

— Погледни го, царю честити, колко е смутенъ! Свѣстьта му е нечиста: той трепери и не може думица да изговори. О, той е много хитъръ! По-скоро му дай чашата!

Егей внимателно гледалъ юношата. Това високо чело, нѣжнитѣ устни и чуднитѣ очи пробуждали у него смжтенъ споменъ за любимото му дете. Но Медея отново пошѣпнала нѣщо на царя, и нейнитѣ думи влѣли отрова въ душата му.

Той решилъ да даде на Тезея чашата съ отровното вино.

— Добре си дошълъ, приятельо! Азъ се гордѣя съ такъвъ гостъ. Вземи отъ моитѣ ржце тая чаша и я изпий до дъно. Азъ я поднасямъ само на заслужащитѣ такава честь, а ти напълно си я заслужилъ.

И Егей взелъ отъ масичката чашата и я подаль на госта си. Но, отъ слабостъ ли, или отъ вълнение, чашата затреперила въ ржцетъ му и до половината се разлѣла.

Ала братанецътъ му се доближилъ до него и казалъ:

— Да не би, царю честити, да се съмнявашъ въ ужаснитъ намѣрения на злодееца? Та погледни, — ето и мечътъ, съ който той иска да те лиши отъ живото. Не губи ни минута: той може да те проние ей сега!

Тогава Егей се изправилъ, озърналъ се наоколо и съ твърда ржка повторно подаль чашата на Тезея.

— Пий! Пий! — строго и тържествено казалъ царътъ, както правѣлъ, когато произнася присжда. — Ти си заслужилъ това вино.

Тезей се приближилъ, за да вземе чашата, но не успѣлъ да я поеме.

Егей внезапно потреперилъ и казалъ:

— А отде си взелъ този мечъ?

— Това е мечътъ на моя баща, — казалъ Тезей съ разтреперанъ гласъ, — а ето и неговитъ обувки. Майка ми Етра още отъ детинство ми говорѣше за него. Едва преди месецъ имахъ достатъчно сила да повдигна камъка. Подъ него намѣрихъ меча и обувкитъ и дойдохъ въ Атина, за да се поклоня на баща си.

— Сине мой! Сине мой! — извикалъ Егей и увисналъ на шията му. — Познахъ очитъ на Етра, познахъ сина си!

Като чули тия думи, братанцитъ на царя избѣгали. А Медея, зомъ видѣла, че работата взема лошъ край, отдалечила се въ стаята си и се заловила за магьосничество. Скоро се спуснали съскане и свиркане подъ прозореца. Тамъ се спуснали четири грамадни змея, впрегнати въ огнена колесница. Медея взела съ себе си своя синъ, царската корона, царското оржие и всичко, що ѝ се паднало подъ ржка, седнала въ колесницата, шибнала змейоветъ и полетѣла високо надъ града.

Царътъ чулъ съскането на змейоветъ, затекълъ се къмъ прозореца и съ все сила викналъ на магьосницата — никога вече да се не връща. Цѣлиятъ градъ се стекълъ да види тая необикновена гледка и радостни викове огласили улицитъ.

Медея се силно разярила; съ злобенъ викъ тя спрѣла съскането на змейоветѣ, хвърлила дивъ погледъ върху множеството презъ пламъка на колесницата, съ зловещо проклятие прострѣла дветѣ си ръце. Но ето че ненадейно тя изпуснала отъ колесницата торбата съ скъпоценни камъни: около пестотинъ най-чисти алмази, хиляда едри бисери и две хиляди други скъпоценни камъни: — всичко това тя била откраднала отъ ковчега на царя. Народътъ и децата събрали скъпоценнитѣ камъни и ги отнесли въ двореца, но царътъ имъ съобщилъ, че имъ ги подарява отъ радостъ, задето е намѣрилъ милия си синъ и задето е изчезнала Медея.

Отъ тогава младиятъ князь заживѣлъ въ тѣсно приятелство съ баща си. Стариятъ царъ искалъ — той постоянно да седи до него на престола, който билъ достатъчно широкъ и за двамата; Егей слушалъ ненаститно разказитѣ на сиѣ си за Етра, за детинството му и за първитѣ опити да повдигне грамадния камъкъ.

Но Тезей билъ младъ, смѣлъ и силенъ. Той ламгѣлъ за нови подвизи. Наскоро следъ пристигането си въ Атина той победилъ единъ зълъ бикъ и го показалъ на народа; царътъ и подданницитѣ му се възхитили.

Една сутринъ Тезей се пробудилъ отъ тежкъ сънъ. Вниманието му било привлѣчено отъ нѣкакъвъ страненъ шумъ. Той се вслушалъ: отъ улицитѣ, отъ всички къщи и отъ двореца стигали до него охкания, плачове, писъци и тежки въздишки. Всички тия жаловити гласове се сливали въ разбъркана глъчка, която разбудила княза. Той скочилъ отъ леглото си, бързо се облѣкълъ, грабналъ мечъ си, обулъ си обувкитѣ и отишълъ при царя, за да узнае, каква е тая работа.

Егей тежко въздъхналъ и казалъ:

— О, сине мой! Голѣма скръбъ ни е налегнала. Днесъ е годишнината на едно тежко задължение. Всѣка година въ този день ние трѣбва да хвърляме жребей, за да дадемъ отъ своитѣ юноши и девойки нѣколко за храна на Минотавра.

Тезей попиталъ:

— На Минотавра ли? Какво е това чудовище? Мигъръ е невъзможно за човѣка да го победи?

Егей печално поклатилъ глава. Той подробно разправилъ на сина си, какъвъ е Минотаврътъ. Това ужасно чудовище живѣло на островъ Критъ; то било половина бикъ и половина човѣкъ. Миносъ, царьтъ на островъ Критъ, построилъ за него живѣлище. Той твърде много се грижелъ за чудовището. Преди нѣколко години между Атина и островъ Критъ избухнала война. Победенитѣ атинци поискали миръ. Предложили имъ тежки условия и тѣ били принудени да ги приематъ. Тѣ се задължили да изпращатъ всѣка година по седемъ юноши и седемъ девойки за храна на Минотавра, любимеца на Миноса.

Три години наредъ вече атинцитѣ изпълнявали склучения договоръ. Сега отново дошълъ сждбоносниятъ день. Родителитѣ треперѣли за синоветѣ и дъщеритѣ си, юношитѣ и девойкитѣ се страхували — да не би жребейтъ да ги посочи за жъртва на лакомото чудовище.

Тезей изслушалъ разказа и гордо се изправилъ. Погледътъ му изразявалъ и негодувание, и жаль и смѣлость, и решителность.

— Този пжтъ атинцитѣ ще избератъ помежду си само шестима юноши, — казалъ той: — седмиятъ ще бжда азъ. Ще видимъ, ще ме изеде ли Минотаврътъ.

Но царь Егей казалъ:

— О, мили ми сине! Не излагай себе си на такава опасность! Ти си наследникъ на престола, ти стоишъ по-високо отъ всѣки законъ.

— Затова именно искамъ и да отида. Азъ съмъ твой синъ и желая да взема участие въ всички бедствия на нашия народъ. Ти отговаряшъ за страната си, за всѣкиго отъ подданнитѣ си. Ти трѣбва да пожъртувашъ най-скжпото си сжщество, а не да излагашъ на опасность живота на гражданитѣ.

Стариятъ царь съ сълзи на очи молѣлъ Тезея да го не напуска, да се съжали надъ старостята му и да го не оставя безъ оня мощенъ помощникъ, когото едва билъ намѣрилъ. Но нищо не можело да разколебае Тезея. Най-сетне царьтъ се принудилъ да се съгласи и да изпълни волята на княза.

Корабъ съ черни платна се спрѣлъ до брѣга. Тезей съ шестима юноши и седемъ девойки — все хуба-

вици — се опжилъ къмъ пристанището. Огорченото множество вървѣло следъ тѣхъ. И скръбниятъ царь вървѣлъ къмъ пристанището, облегнатъ на ржката на сина си.

Тезей се изкачвалъ на кораба, когато царьтъ му направилъ знакъ, че желае да говори съ него.

— Мили сине, — казалъ Егей, — ти виждашъ тия черни платна; тѣ сж знакъ за тѣжното събитие. Азъ съмъ вече старъ; не зная, ще дочакамъ ли завръщането на кораба. Но докато съмъ живъ, всѣки день ще дохождамъ тукъ да гледамъ морето — за да видя, не се ли забелязватъ платна. И ако нѣкой щастливъ случай те избави отъ Минотавра, разпорежи се, да се украси корабьтъ съ блестящи като сребро платна. Тогава азъ и моятъ народъ ще знаемъ, че се завръщашъ като победителъ, и ще те посрещнемъ съ тържество, каквото до сега атинцитѣ не сж още виждали.

Тезей обещалъ да запомни тая молба. Всичко било готово, платната били опнати и корабьтъ бързо отплувалъ, гласканъ отъ вѣтъра и отъ тежкитѣ въздишки на цѣлия народъ, и се скрилъ отъ очитѣ имъ. Североизточниятъ вѣтръ го носѣлъ по запѣненитѣ вълни, като че ли не подозиралъ гибелната целъ на пжтуването. Па и младежъта скоро забравила скръбьта си. Всички се смѣли, танцували и играели, додето най-сетне забележили синкавитѣ върхове на планинитѣ въ островъ Критъ. Чакъ тогава тѣ млъкнали и се замислили.

Тезей стоелъ на кувертата, между моряцитѣ, и гледалъ мъгливото очертание на планинитѣ, които се сливали съ облацитѣ. Два пжти му се показвало нѣ какво блѣскаво отражение въ вълнитѣ.

Тѣ се доближили до брѣга и Тезей видѣлъ единъ огроменъ бронзовъ великанъ. Той равномерно крачелъ по брѣга, минавалъ отъ единъ носъ на другъ и съ тежкитѣ си стжпала разбивалъ крайбрѣжнитѣ вълни. Лжчитѣ на слънцето се пречупвали върху блѣскавото му тѣло и прѣскали свѣтлина наоколо.

Тезей се чудѣлъ и не разбиралъ — човѣкъ ли е това, или нѣкаква огромна машина. Исполиньтъ носѣлъ на рамото си грамадна бронзова тояга.

— Какво е това? — попиталъ Тезей единъ морякъ.

— Това е Талусъ, бронзовиятъ човѣкъ.

— Човѣкъ ли е той, или машина?

— Та и самиятъ азъ не знамъ това, — отговорилъ морякътъ. — Казватъ, че самъ Вулканъ, най-изкусниятъ ковачъ на свѣта, го билъ изковалъ за царъ Миноса. Машина не може отъ само себе си да обикаля три пѣти въ денонощието острова. Великанътъ по този начинъ пази островъ Критъ и заплашва съ тоягата си всѣки корабъ, който се реши да мине край брѣговетъ му.

Корабътъ се все повече и повече приближавалъ. Тезей чувалъ металичния звукъ отъ крачкитъ на великана, плѣскането на вълнитъ по брѣга, а понѣкога и шума на падашитъ откъслеци отъ скали. Исполинътъ се спрѣлъ. Той разкراчилъ нозетъ си надъ два носа, вдигналъ страшната си тояга подъ облацитъ и въ тая заплашителна стойка изглеждало, че всѣка минута е готовъ да се нахвърля съ цѣлата си тежестъ върху кораба. Ето, че най-сетне великанътъ отворилъ бронзовитъ си устни и запиталъ:

— Отде идете?

Гръмовитиятъ гласъ млькналъ, а екътъ още дълго време го разнасялъ въ въздуха, като огромна камбана.

— Отъ Атина, — отговорилъ капитанътъ на кораба.

— Защо сте дошли? — попиталъ пакъ великанътъ.

Той заплашително размахвалъ тоягата си, като че ли иска да превърне цѣлия корабъ на трески.

— Ние водимъ седемъ юноши и седемъ девойки за храна на Минотавра.

— Минете! — извикалъ великанътъ.

Гърдитъ му се раздрусали отъ силния викъ и въ въздуха се зачулъ тътнежъ.

Корабътъ се промъкналъ между носоветъ въ пристанището, а великанътъ започналъ отново обиколката си.

Когато корабътъ спрѣлъ до брѣга, единъ отредъ отъ стражата на Миноса дошълъ да отведе жъртвитъ. Въоръжжени войници заобиколили Тезея и неговитъ другари и ги повели къмъ царя. Кога ги видѣлъ, Миносъ намръщилъ глеститъ си рошави вежди. Той само за едно се грижелъ: да прегледа, дали доведенитъ хора сж добра храна за Минотавра.

Царьтъ заповѣдалъ да му ги довеждатъ единъ по единъ и всѣкиго потупвалъ съ жезъла си. Юношитѣ се разтревожили, девойкитѣ се разплакали. Дошълъ редъ и на Тезея. Царьтъ внимателно се вгледалъ въ него; той забележилъ спокойствието и решителността му и строго го попиталъ:

— Мигаръ се не боишь, че ще те разкъса Мино-таврътъ?

— За доброто на другитѣ азъ жъртвувамъ живота си, и го давамъ безъ страхъ и колебание. А ти, царь Миносе, мигаръ се не боишь отъ собствената си съвестъ? Нима не те е грѣхъ да давашъ всѣка година по четиринадесетъ невинни жъртви за храна на Минотавра? Въ очитѣ ще ти кажа: съ всичкитѣ си украшения и царствени знакове, ти си по-страшенъ и отъ самия Минотаврътъ.

Царьтъ прихналъ да се смѣе и казалъ:

— А, така ли говоришь съ мене? Нека Минотаврътъ почне обѣда си съ тебе!

До престола на царя стоела неговата дъщеря, по име Ариадна, хубава, добра и нѣжна. Съ съзи на очи гледала тя своитѣ връстници. Най-много ѝ дожалѣло за благородния и неустрашимъ Тезей. Когато стражата отвела нещастницитѣ, тя се хвърлила предъ краката на баща си и го помолила да ги освободи.

— Мълчи! Това не е твоя работа. Иди поливай цвѣтата си и не мисли вече за презренитѣ атинци!

Нещастницитѣ били отведени въ тъмницата, дето ги посъветвали по-скоро да легнатъ да спятъ, защото Минотаврътъ рано обѣдвалъ. Седемътъ девойки и шестимата юноши, изнѣмошћли, се търкулнали на пода и заспали. Само Тезей не спѣлъ. Той чувствувалъ силата и смѣлостта си и решилъ да спаси живота имъ. Презъ цѣлата нощъ той ходѣлъ изъ тъмницата.

Малко преди полунощъ вратата полекичка се отворила и влѣзла хубавата Ариадна съ факелъ въ ржце.

— Тезей не спишь ли? — попитала тя.

— Не спя. Не мога и да спя, когато ми остава само една нощъ да живѣя.

— Върви следъ мене! Само по-тихо! Безъ шумъ! Тезей не разбиралъ, кжде се е дѣнала стражата.

Ариадна отворила всички врати и Тезей се озовалъ на чистъ въздухъ; отвѣнъ свѣтѣла пълната луна.

— Тезее, ти можешъ да се качишъ на кораба си и да отплувашъ къмъ Атина.

— За нищо на свѣта нѣма да направя това. Азъ нѣма да напусна островъ Критъ, докато не убия Минотавра, не спася другаритѣ си и не избавя родината си отъ този ужасенъ данѣкъ.

— И азъ така мисля, — казала Ариадна; — тогава върви следъ мене, доблестни Тезее. Ето твоя мечъ: той ще ти потрѣбва. Да те закриля сждбата!

Тя го завела въ една гѣста, непроходима гора. Тамъ било съвсемъ тъмно. Скоро тѣ се озовали предъ висока мраморна стена, обвита съ пълзящи растения. Но тя нѣмала нито врата, нито проходъ. Ариадна натиснала съ нѣжнитѣ си прѣсти една плоча и се образувалъ проходъ; следъ като минали двамата, проходътъ се затворилъ задъ тѣхъ.

— Ето ни въ прочутия Лабиринтъ, казала Ариадна. — Построилъ го е Дедалъ, а сетне си е направилъ крила и като птица е отлетѣлъ отъ насъ. Дедалъ билъ много изкусенъ, но отъ всичко, що е направилъ, най-удивителното е Лабиринтътъ. Пристѣпимъ ли само нѣколко крачки, презъ цѣлия си животъ ще се скитаме изъ стаитѣ му, безъ да можемъ намѣри нито изхода, нито входа. Въ срѣдата на Лабиринта ще намѣришъ Минотавра.

— Но какъ ще го намѣря? Нали сама казвашъ, че тукъ лесно би могълъ да се заблуди човѣкъ?

Въ това време се разнесълъ глухъ шумъ, нѣщо като ревъ на бикъ, смѣсенъ съ човѣшки гласъ. Въ този дивъ ревъ Тезей доловилъ опита на чудовището да изговори нѣщо. Но ревътъ билъ отдалеченъ, тъй щото трудно било да се каже, дали е ревъ на бикъ, или човѣшки гласъ.

Ариадна разтреперана стискала ржката на Тезея, а съ другата си ржка притискала гърдитѣ си; сърдцето ѝ силно туптѣло отъ страхъ. Тя шѣпнѣла на Тезея:

— Тоя ревъ е на Минотавра. Върви все въ посока къмъ него, по извивкитѣ на Либиринта и скоро ще намѣришъ чудовището. Почакай! Дръжъ края на това кълбо отъ копринени конци: азъ ще държа другия му

край? Ако победишъ, конецътъ ще те отведе обратно до мене. Прощавай, храбри Тезее!

Юнакътъ хваналъ края на конца съ лъвата си ржка, измъкналъ меча отъ ножницата, хваналъ го съ дъсната си ржка и тръгналъ смѣло по извивкитѣ на Лабиринта. Не може да се каже, какъ сж били устроени тия безкрайни ходове.

И петъ крачки не билъ направилъ Тезей — и той вече изгубилъ отъ очитѣ си Ариадна; следъ десетъ крачки, главата му се зашеметила отъ извивки. Той вървѣлъ, безъ да се спре; ту минавалъ подъ низки сводове, ту се изкачвалъ по нѣколко стъпала, ту минавалъ презъ врати, които веднага следъ това се затваряли. Струвало му се, че стенитѣ сами се развъртатъ предъ него, като прежда отъ вретено, и го обграждатъ съ чудноватитѣ си извивки. А дивиятъ гласъ все се чувалъ — ту наблизо, ту надалекъ — буенъ, ужасенъ ревъ, смѣсъ отъ мучене на бикъ и викъ на човѣкъ.

Внезапно облаци забулили луната. Станало толкова тъмно, че Тезей сто пжти забърквалъ пжтя си и самъ не знаелъ, накъде да тръгне. Той би си помислилъ, че се е заблудилъ, ако конецътъ му не напомнялъ, че другиятъ му край се намира въ нѣжната ржка на Ариадна. Тезей съ твърди крачки вървѣлъ къмъ ужасния ревъ. Викътъ ставалъ все по-силенъ и по-ясенъ; при всѣка нова извивка, Тезей можелъ да очаква, че ще срещне чудовището. Най-сетне той се озовалъ на една широка площадка, въ самия срѣдецъ на Лабиринта, и видѣлъ Минотавра.

Само рогатата му глава напомняла бикъ; тѣлото му приличало и на волско и на човѣшко. Чудовището било застанало на заднитѣ си крака, а съ преднитѣ си служело като съ ржце. Минотаврътъ живѣлъ усамотено, озлобенъ къмъ всичко живо. Ужасниятъ звѣръ тропалъ бѣсно съ крака и силно ревѣлъ, като изричалъ нѣкакви неразбрани думи. Тезей разбралъ, че звѣрътъ се оплаква отъ участието си и отъ глада, който го мжчи. Той ревѣлъ отъ омраза къмъ всичко живо и отъ желание да погълне всички хора.

Тезей ни най-малко се не уплашилъ. Той се не нуждаелъ отъ подкрепа, но все пакъ слабо потреперване на конца удвоило смѣлостта му. Ариадна се

стараела да му предаде цѣлия си запасъ отъ сила, колкото и малкъ да билъ той. Тъкмо въ това време го забележилъ Минотаврътъ и навелъ главата си, за да го набоде на рогата си, като надалъ ужасенъ ревъ, сякашъ иска да каже:

„О, омразенъ човѣче! Азъ ще те набода на рогата си, ще те подхвърля петдесетъ метра на горе и ще те разкъсамъ съ жбитѣ си!“

Тезей се сѣщаль за намѣренията на чудовището, не по неговия викъ, а по движението му. Страшно насоченитѣ срещу него рога говорѣли по-ясно отъ дивитѣ виковете. Тезей казалъ на врага си:

— Опитай се!

И между тѣхъ се завързала люта, мълчалива борба. По едно време чудовището се измамило и ударило рогата си о стената. Отъ този неочакванъ ударъ то толкова страшно заревало, че едва се не съборилъ половината Лабиринтъ и всички жители на островъ Критъ помислили, че се е явила силна буря. Разярениятъ до бѣснота Минотаврътъ започналъ да тича тежко и не-сръчно. Сетне враговетѣ застанали единъ срещу другъ, дрѣзко и смѣло се изгледали и отново пламнала упорита борба между рогата и меча. Най-сетне Минотаврътъ се спусналъ върху Тезея, засегналъ съ рога си ржката му и го повалилъ на земята; изглеждало, че победата е негова. Той направилъ отчаянъ скокъ, отворилъ устата си и се готвѣлъ вече да откъсне главата му, когато внезапно Тезей станалъ и отбѣгналъ този ударъ. Той силно замахналъ съ меча си, ударилъ чудовището по шията и биковата глава отскочила петъ метра на високо, а обезглавениятъ трупъ рухналъ на земята съ цѣлата си тежестъ. Луната отново свѣтнала, сякашъ въ този мигъ цѣлиятъ свѣтъ се е избавилъ отъ всички злини и завинаги е изчезнало злото.

Тезей въздъхналъ съ облекчение, облегалъ се на меча си и почувствувалъ леко размърдване на копrienения конецъ. Презъ цѣлото време на борбата той го не изпусналъ. Той бързо трѣгналъ по пжтеводния конецъ и скоро намѣрилъ изхода отъ Лабиринта.

Царкинята плеснала ржце и казала:

— Ти си победилъ чудовището!

— Благодарение на тебе, мила Ариадно, азъ се връщамъ победителъ.

— Сега трѣбва по-скоро да събудимъ другаритѣ ти. Вие трѣбва да отплувате преди да се разсъмне. Ако изгрѣвътъ ва слънцето ви завари тукъ, баща ми ще си отмъсти за Минотавра.

Разбудили пленниците. Тъмъ се не вѣрвало, че Минотаврътъ е убитъ. Но избавителътъ имъ ги подканилъ да побързатъ. Трѣбвало да отпжгуватъ, преди да изгрѣе слънцето. Тѣ се качили бързешкомъ на кораба. Само Тезей останалъ да се сбогува съ Ариадна. Той ѝ казалъ:

— Мила Ариадно, ела съ насъ. Баща ми, царь Егей, моята мила майка Етра, всички майки и бащи въ Атина, всички твои връстници — всички ще те обичатъ и почитатъ, като избавителка. Нищо нѣма да смегчи гнѣва на царь Миноса, когато се научи, какво си направила.

Ариадна стиснала ржката му, отдалечила се и казала:

— Не, Тезее, азъ не мога да отплувамъ съ васъ. Баща ми е вече старъ и, освенъ мене, никой другъ не го обича. Тая загуба би го убила. Най-напредъ той ще се разсърди, но скоро ще прости на единствената си дъщеря, и азъ съмъ увѣрена, че следъ късо време и самиятъ той ще се радва, задето не ще трѣбва да жертвува всѣка година по седмина юноши и седемъ девойки за лакомия Минотавръ. Сбогомъ, нека сждбата те покровителствува!

Тя говорѣла искрено, благородно и скромно. Тезей се простилъ съ нея, качилъ се на кораба и заминалъ. Когато излѣзли отъ пристанището, задухалъ тихъ вѣтрець и носътъ на кораба почналъ да поре кипящитѣ вълни. Вѣрниятъ бронзовъ стражъ пристигалъ въ това време отъ другата страна. Бѣгълцитѣ отдалеко забележили блестящата му снага. Великанътъ си приближавалъ, безъ да ускорява, нито да забавя крачкитѣ си. Талусъ все пакъ повдигналъ тоягата си и, безъ да обърне внимание на разстоянието, тежко я спусналъ по посока на кораба. Но тоя отчаянъ замахъ повлѣкълъ великана — и огромниятъ човѣкъ рухналъ въ морето, като грамадна ледена планина.

Голѣма била веселбата на завръщащата се мла-

дежъ. Игритѣ преставали само когато корабътъ се твърде силно залюле. Най-сетне стигнали въ Атина. Но една печална случка помрачила общата радостъ.

Царь Егей билъ помолилъ сина си, въ случай на победа, да замѣни чернитѣ платна съ бѣли. Но Тезей забравилъ това. Младежътъ се веселѣла, играела, танцувала. За нея било все едно — дали платната сж бѣли, черни или съ цвѣта на джгата. И корабътъ плувалъ, като гарванъ, съ зловещи крила.

Колкото и слабъ да билъ царь Егей, той пакъ всѣки день се качвалъ на една скала и чакалъ завръщането на кораба. Щомъ забележилъ чернитѣ знамена, помислилъ си, че синъ му е загиналъ, и въ отчаянието си се хвърлилъ въ морето отъ високата скала.

Морето погълнало нещастния царь Егей.

Тезей билъ отчаянъ отъ скръбъ. Той станалъ царь на Атина. Следъ това изпратилъ да доведатъ майка му, слушалъ мждритѣ ѝ съвети по работитѣ на управлението и живѣлъ дълго, обичанъ отъ народа си.

Праведната Рихарда

(елзаска приказка)

Едно време живѣлъ въ Доленъ Елзасъ единъ графъ, по име Ерхангардъ. Той билъ по нравъ гордъ, честенъ и свободолюбивъ. Графътъ ималъ дъщеря, по име Рихарда. Тя била голѣма хубавица, умна, добра и даровита.

Когато порасла момата, много момци отъ знатно потекло я искали. Но тя не харесвала никого. Найсетне, за да угоди на баща си, когото обичала много, омжила се за императора Карлъ Дебели.

Императорътъ билъ пълень, грозенъ и тромавъ човѣкъ, хитъръ и лукавъ. Рихарда разбрала веднага, че ще трѣбва да живѣе съ лошъ мжжъ. Карлъ по цѣль день се излежавалъ, ядѣлъ и пиелъ. Работа не вършелъ, па и не можелъ да върши — дори да иска.

Отъ това се възползували преди всичко враговетъ на царството. Тѣ почнали да отцепватъ една по една земитѣ на Карла и да си ги присвояватъ. Императорката видѣла това. Тя разбрала, че — като се е паднала жена на такъвъ неспособенъ и ленивъ царъ, — тя трѣбва да управлява намѣсто него, за да спаси царството отъ грабители.

Тя назначила владиката Луитгардъ прѣвъ държавенъ съветникъ. Поржчала му да се не бои отъ никого, дори и отъ императора, но да гледа да запази царството. Луитгардъ билъ силенъ и справедливъ мжжъ. Като духовникъ билъ миролюбивъ, но като държавенъ съветникъ се показвалъ съвсемъ другъ. Следъ като се разбралъ съ императорката, той свикалъ всички честни войводи и имъ поржчалъ да събератъ войскитѣ си, за да изгонятъ отъ царството ония чужди главатарии, които били заграбили земи.

Но нѣкои отъ тия главатарии били успѣли вече да станатъ царедворци на Карла Дебели. Той имъ билъ

подарилъ голѣми земи. Тѣ подочули за онова, що се готви, и направили заговоръ да убиятъ императорката. Рихарда не знаела за това нищо.

На чело на заговора застаналъ единъ хитъръ и вѣроломень човѣкъ, когото наричали Червениятъ Рицарь. Той ходѣлъ облѣченъ съ лѣскава медна броня; лицето му било червено, като че ли е кръвясало; брадата и косата му били сѣщо червени. Па и очитѣ му били все облѣни съ кръвь. Затова го и наричали Червениятъ Рицарь.

Веднѣжъ, тѣкмо следъ църковна служба, Червениятъ Рицарь влѣзълъ съ императора въ придворната църква.

— Ела да ти покажа нѣщо, — рекълъ той на царя, като го завелъ въ най-тъмната часть на храма, дето не можелъ да го види никой.

Малко следъ това, тѣ видѣли, че влиза Рихарда, спира се предъ олтара и колѣнични.

— Виждашъ ли императорката? — рекълъ Червениятъ Рицарь. — Колѣничила е — ужъ се моли. Главата да ми отрѣжешъ, ако не чака да излѣзе владиката отъ олтара. Ще видишъ следъ малко, що ще стане.

И наистина, отъ олтара излѣзълъ Луитгардъ. Той се приближилъ до Рихарда, която хванала златния кръстъ, що висѣлъ на гърдитѣ му, и го цѣлунала. Въ това време владиката я благословилъ, както правѣлъ винаги.

Императорътъ Карлъ се не зачудилъ, като видѣлъ всичко това: много пѣти въ негово присѣствие владиката билъ благославялъ жена му и тя била цѣлувала кръста. Но Червениятъ Рицарь изгълкувалъ иначе това.

Когато излѣзли отъ църквата, той казалъ на императора:

— Чудя ти се на голѣмата доброта. Ти си наистина много добъръ, щомъ до сега не само търпишъ тая невѣрна жена на престола, но и дори позволявашъ да ти назначава държавнитѣ съветници. Не видѣ ли, що стана преди малко?

За да се не покаже глупавъ, Карлъ Дебели се не помжчилъ да оправдае царицата.

— Ти самъ видѣ, — продѣлилъ хитриятъ царедворецъ, — че тѣ сж направили заговоръ. И за тоя за-

говоръ знае цѣлиятъ дворецъ: само ти не подозирашъ нищо. Тѣ сж се надумали да те убиятъ, и владиката да се ожени за императорката: той ламти за престола ти. Всѣка заранъ тѣ се срѣщатъ мълчаливо въ църквата. Тя цѣлува кръста му, а той я благославя: това е уговоренъ знакъ, че и двамата сж вѣрни на клетвата.

Червениятъ Рицарь изказалъ тия думи съ престо- рено възмущение. Карлъ Дебели отдавна мразѣлъ жена си, понеже му налагала волята си, макаръ че се отна- сяла къмъ него кротко. Той се и боелъ отъ нея, тѣй като чувствувалъ своята слабостъ. Думитѣ на хитрия рицарь го озлобили срещу Рихарда. Той решилъ да тури край на заговора, като накаже и жена си, и вла- диката.

Щомъ влѣзълъ въ престолния чертогъ, импера- торътъ заповѣдалъ да повикатъ Луитгарда. Владиката се явилъ. Карлъ Дебели почналъ да го хули и обвинява, безъ да му позволи да се оправдае. Най-сетне го из- пждилъ позорно отъ двореца, като го заплашилъ, че ще го накаже съ смъртъ.

Въ сжщия день царътъ свикалъ сждии — да сж- дятъ царицата. Обвинителъ срещу нея билъ Червениятъ Рицарь, а повечето сждии били врагове на Луитгарда и на Рихарда.

Когато се явила императорката, Карлъ я обвинилъ въ съпружеска невѣрностъ и държавна измѣна. Черве- ниятъ Рицарь се изправилъ и почналъ съ подкупени свидетели да доказва, че Рихарда е направила заговоръ съ Луитгарда да убиятъ императора, да се оженятъ и да царуватъ заедно.

Императорката била възмутена, но изслушала спо- койно тия обвинения. Тя казала, че всичко е лъжа и измислица. После запитала своя обвинителъ, готовъ ли е да се закълне, че казва истината. Червениятъ Рицарь се заклелъ. И царицата се заклела, че е невинна.

За сждитѣ било мжчно да решатъ, виновна ли е Рихарда, или не е; тя поискала Божи сждъ. Споредъ тогавашнитѣ обичаи, ако се намѣри нѣкой рицарь, който вѣрва въ невинността на обвиняемия, той можелъ да извика на двубой обвинителя. Който победи, на негова страна ще е правото. Това се наричало Божи сждъ.

Такъвъ съдъ поискала Рихарда. Карлъ Дебели се изправилъ и запиталъ събранитѣ рицари — царедворци и войводи —, има ли нѣкой отъ тѣхъ да е увѣренъ въ невинността на жена му. Той билъ сигуренъ, че не ще се намѣри рицарь, готовъ да си жъртвува живота за Рихарда.

Но ето, че излѣзълъ единъ младъ рицарь и заявилъ, че е готовъ да се бие, за да докаже невинността на царицата.

— Азъ ще излѣза на двубой съ Червения Рицарь, — казалъ той, — но искамъ преди това да знамъ едно: дали нашиятъ императоръ смѣта господарката ни за виновна, или — не.

При тия думи всички млъкнали.

Карлъ Дебели се замислилъ. Той не знаелъ, що да каже. Ако рече: „Виновна е“, — она можель да му каже, че ще го смѣта за клеветникъ, докаже ли се невинността на царицата. Ако ли пъкъ каже: „Невинна е“, — рицарьтъ ималъ право да го запита, защо е заповѣдалъ да я съдятъ, и да го обвини, че иска да я погуби или опозори.

Той погледналъ къмъ Червения Рицарь — да види, що ще го посъветва да каже. Онзи му направилъ знакъ да каже, че я смѣта за виновна.

— Виновна е, — отсѣкълъ императорьтъ.

— Увѣренъ ли си? — запиталъ рицарьтъ.

— Защо ме питашъ? — викналъ Карлъ ядосано. — Какъвъ си ти? Съ какво право ме питашъ?

— Ти си дошълъ да раздавашъ правосъдие, — отвърналъ спокойно младиятъ рицарь, — и всѣки може да те запита. А най-голѣмо право имамъ да те попитамъ азъ, защото излагамъ живота си за онази, която смѣташъ за виновна.

— Добре, — казалъ сърдито Карлъ. — Ще ти отговоря: увѣренъ съмъ, че царицата е виновна.

— Ами ако излѣзе, че е невинна, ще имамъ ли право да смѣтамъ нейнитѣ обвинители и самия тебе, макаръ че си императоръ, за клеветници?

— Ще имашъ право, — отговорилъ страхливо царьтъ.

— И тогава ще сложишъ ли короната предъ тоя ярестолъ? Защото клеветникъ не може да да бжде царь.

— Ще я сложа — рекълъ съ половина гласъ Карлъ Дебели.

Той отговорилъ тѣй, понеже си мислѣлъ, че младиятъ и неопитенъ рицаръ ще падне въ двубоя отъ ржката на Червения Рицаръ, който билъ голѣмъ юнакъ и прочутъ по много двубои.

Дошълъ деньтъ, уреченъ за двубой. Стекли се всички да гледатъ. Тамъ билъ, разбира се, императорътъ; била и императорката, па били и всички царедворци. Имало и много народъ. Червениятъ Рицаръ билъ вече дошълъ, облченъ въ медната си броня — високъ и едъръ, като нѣкой исполинъ. На шлема му се развѣвало дълго червено перо отъ камилска птица.

Малко следъ това пристигналъ и младиятъ рицаръ. Той билъ въ черна броня — отъ лакирано желѣзо, съ голѣмо черно перо на шлема. На ръстъ билъ по-низкъ отъ своя противникъ, но изглеждалъ спокоенъ.

Завързалъ се страшенъ двубой. И двамата юнаци изглеждали силни, гѣвкиви и опитни. Но по едно време Черниятъ Рицаръ успѣлъ да откъсне съ ловкъъ замахъ на своето оржие шлема на противника си. Бързо следъ това той замахналъ съ меча си и повалилъ Червения Рицаръ.

Двубоятъ билъ свършенъ. Победителятъ си снелъ шлема, миналъ край пребледнѣлия царъ, безъ да го поздрави, спрѣлъ се предъ царицата и съ дълбокъ поклонъ сложилъ меча си предъ нозетѣ ѝ. Разнесли се бурни викове. Всички поздравявали Черния Рицаръ и Рихарда, чиято невинность Богъ доказалъ.

Но рицарътъ се обърналъ къмъ Карла Дебели и му казалъ:

— Ти навѣрно помнишъ своето тържествено обещание. Не е ли време да слѣзешъ отъ престола?

Императорътъ мълчелъ, унизенъ предъ цѣлия народъ. Рицарътъ го съжалилъ.

— Виждамъ, — казалъ той, — че се каешъ за своята прибрзана постѣпка. Но единъ императоръ не бива да слуша никога клеветници и злословци. Поискай прошка отъ нашата господарка: отъ нея зависи, дали да царувашъ занапредъ, или — не.

Карлъ Дебели станалъ и поискалъ прошка отъ жена си.

Тя му каза кротко:

— Азъ ти прощавамъ, но ако още веднъжъ постъпишъ тъй, както постъпи сега, и самъ Богъ нѣма да ти прости.

Отъ тоя день Рихарда, почитана отъ всички, почнала отново да управлява. Императорътъ ѝ се не мѣсълъ отначало въ нищо. Тя повикала въ двореца Черния Рицарь и му дала висока служба. Назначила владиката отново главенъ държавенъ съветникъ. Империята се закрепила. Мнозина отъ чужденцитѣ-царедворци били прогонени.

Ала Карлъ Дебели билъ слабонравенъ човѣкъ. Той скоро забравилъ миналото и се поддалъ на лъжитѣ и клюкитѣ. Пропжденитѣ царедворци имали свои подкупени съюзници въ двореца. Отъ завистъ къмъ Черния рицарь и за угода на Рихардинитѣ противници, тѣ обвинили царицата, че иска да се омъжи за младия рицарь и да му даде престола.

— Не разбра ли, че той още въ деня на сжда, па и после — подиръ двубоя — настояваше да слѣзешъ отъ престола? Защо бѣше това? Нали — за да вземе той короната? Не видѣ ли, че той едничкъ се нае да се бие съ Червения Рицарь? Тѣ сж се надумали още отъ време, затова тя го и повика на служба въ двореца. Ти трѣбва да ги обвинишъ и двамата. Сега вече царицата не ще може да поиска Божи сждъ.

Карлъ Дебели билъ много ядосанъ на Черния Рицарь, задето го унизилъ предъ народа, като го накаралъ да иска прошка отъ жена си. Сега му се падналъ случай да си отплати.

Безъ да казва нѣщо на Рихарда, императорътъ нагласилъ лъжливи свидетели и единъ день извикалъ императорката и Черния Рицарь на сждъ. Сждитѣ тоя пжтъ били нарочно избрани: Карлъ назначилъ най-жестокитѣ хора — все врагове на рицаря и царицата. Тѣ отсждали, че наистина има изневѣра и заговоръ.

Не толкова за да се оправдае, колкото за да защити своя невиненъ избавителъ, Рихарда поискала да докаже своята невинность, като понесе изпитание съ огнь.

Императорътъ се съгласилъ и опредѣлилъ деня за изпитанието. До тоя день Черниятъ Рицаръ трѣбвало да лежи въ тъмницата.

Дошълъ деньтъ.

Отново се събралъ цѣлиятъ народъ на голѣмата градска стѣга. Царьтъ седналъ на високъ престолъ, заобиколенъ отъ князетѣ, царедворцитѣ, войводитѣ и главнитѣ духовници. Камбанитѣ ударили. Скрѣбното тържество почнало.

Явила се Рихарда, облѣчена като царица, въ великопenni дрехи отъ коприна, укичена съ бисеръ и скъпоценни камъни, съ дълго пурпурно намѣтало, съ корона на главата. Мълчалива, горда и тържествена, императорката била въ тоя мигъ толкова хубава, колкото никога презъ живота си.

Тя се приближила бавно до царя и му подала дългитѣ си бѣли ржковици. Съ това искала да го попита, още ли я смѣта за виновна. Карлъ Дебели взелъ ржковицитѣ: той настоявалъ, че е виновна.

Тогава Рихарда се отдалечила. Тя влѣзла въ павильона, отдето била излѣзла преди това; следъ това се явила отново, облѣчена въ дълга дреха отъ бѣла коприна. Иноцитѣ запѣли погребални пѣсни. Камбанитѣ ударили отново, но тоя пжтъ — както се бие на погребение.

Царицата била бледна, като мъртвецъ, но въ очитѣ ѝ горѣлъ особенъ пламъкъ. Тия очи били широко разтворени и втренчени нѣкъде далечъ.

Въ тоя мигъ царьтъ далъ знакъ и четирима слуги се приближили отъ четири страни къмъ Рихарда съ запалени факели. Тѣ навели факелитѣ си, за да запалятъ роклята на императорката.

Но пламъкътъ не хваналъ: сякашъ го приближили не до дреха, а до ледъ. Слугитѣ хвърлили уплашени факелитѣ и побѣгнали.

Тогава царьтъ далъ втори знакъ. Предъ Рихарда натрупали разпалена жарава. Наредили се слуги съ духала — да раздухватъ вжленитъ.

Императорката си изула чехлитѣ и смѣло, но спокойно и бавно трѣгнала по жаравата. Отдето минѣла, вжленитъ гаснѣли подъ боситѣ ѝ нозе.

При това чудо гълпата надала бурни викове:

— Невинна, невинна! Светица, праведница! Долу клеветниците! Смъртъ на лъжесвидетелитѣ!

Всички се затекли да цѣлуватъ нозетѣ и дрехитѣ на царицата. А Карлъ Дебели и придворнитѣ му се разбѣгали.

Черниятъ Рицарь билъ освободенъ веднага. Царицата отишла съ него въ двореца, придружена отъ ликуващия народъ. Царьтъ се билъ скриль, но тя заповѣдала да го намѣрятъ и доведатъ предъ нея. После му рекла:

— Императоръ Карле, ти ме два пжги вече обвини — и два пжти азъ ти доказахъ, че съмъ невинна. Ако до сега живѣехъ въ твоя дворецъ и дори управлявахъ, то бѣше — за да спася царството, а не защото бѣхъ жадна за властъ. Народътъ иска да те убие — и той има право. Но азъ те запазихъ. Отъ днесъ нататкъ ти нѣма вече да ме видишъ. Живѣй тукъ съ ония, които те учатъ на зло, додето Богъ ти отплати.

И после, като се обърнала къмъ Черния Рицарь, каза:

— Ела съ мене ти, който бѣше мой спасителъ. И занапредъ ще бждешъ мой закрильникъ.

Тя напуснала двореца на Карла и отишла при баща си. Оттамъ пратила Черния Рицарь да намѣри нѣкъде въ горитѣ нѣкое пусто мѣсто, кждето човѣкъ не е стжпвала; тамъ искала да се засели и да основе обителъ.

Тръгналъ рицарьтъ. Дълго се луталь той по гори и планини да дири мѣсто за отшелие на царицата. Навлѣзълъ много навжтре — тамъ, дето не билъ отиваль още никой. Чуль вой на вълци и ревъ на други диви звѣрове. Най-после, съсипанъ отъ умора, той спрѣлъ коня си въ една котловинка, заобиколена отвредъ съ високи скали и стогодишни дървета. Единъ изворъ клокочель изподъ скалитѣ, и водата се разливала надолу, та образувала ручей. Една мечка — едра и рунтава — пиела вода отъ поточето съ своитѣ мечета.

Черниятъ Рицарь погледалъ, па си казалъ:

— Ето отшелие — тъкмо като за моята царица.

Върналъ се той и обадилъ на Рихарда, че ѝ е намѣрилъ мѣсто за отшелие. Скоро на сѣщото мѣсто се издигнала обитель. Рицарьтъ станалъ покровитель на обительта.

И днесъ надъ извора, одето пили нѣкога мечката и мечетата, се издига хубава статуя на света Рихарда. Една мечка се е сгушила съ мечетата си при нозетѣ на светицата — нѣкогашна царица. А долу лежи щитѣтъ на Черния Рицарь. На него е изобразена ржка въ черна броня отъ желѣзо, стискаща две бѣли женски ржавици, и — надъ тѣхъ — короната на царица Рихарда.

Кротката Одила

(елзаска приказка)

Едно време надъ Елзасъ властвувалъ [херцогъ Аталрикъ. Той живѣлъ въ единъ старъ замъкъ, нареченъ Алтитона, издигнатъ наврѣхъ една висока планина.

Тоя страшенъ, буенъ и силенъ мжжъ билъ ожененъ за кротката, набожна и добра Бересвинда, — голѣма хубавица.

Дълго време съпрузитѣ чакали да имъ се роди дете, докле най-сетне херцогинята добила момиче, на което се много израждвала. То било хубаво, — по-хубаво дори и отъ нея, но слѣпо. Не плачело, както правятъ другитѣ деца, а се усмихвало.

Щомъ се родило детето, отнесли го на бащата, да го види. Но той се толкова разсърдилъ, като видѣлъ слѣпото момиченце, че поискалъ да го убие. Ала бабата, която му [го била отнесла, се възпротивила, като рекла:

— Това дете не е само твое: то е и на твоята съпруга. Безъ да я попиташъ, ти нѣмашъ право да го лишавашъ отъ животъ.

Тогава ядосаниятъ Аталригъ отишѣлъ при родилката и се развикалъ:

— Какъвъ грѣхъ съмъ извършилъ предъ Бога, та ме наказва по тоя начинъ? Никой отъ моя родъ не е бивалъ опозоряванъ тъй.

Той викналъ, извънъ себе си отъ гнѣвъ:

— Или махни това дете далечъ отукъ, че да го не виждамъ вече, или ще заповѣдамъ да го убиятъ. Слѣпци не ща да гледамъ!

Бересвинда се ужасила, като чула тия жестоки думи. Тя почакала да си излѣзе мжжъ ѝ, па повикала бабата и се посѣветвала съ нея — що да направи.

Онази ѝ казала:

— Не се безпокой, господарке. Азъ ще взема още утре момичето и ще го дамъ на дъщеря си да го занесе въ една обителъ, дето живѣятъ набожни и праведни инокини. Тѣ ще го отгледатъ като свое.

На другия день било праздникъ.

Въ областъта надошли отвсѣкжде мъже и жени на поклонение. Дошла и оная мома. Тя отнесла на игуменката момиченцето, като ѝ казала, че го била намѣрила сложено на пѣтя, близо до обителъта.

Инокинитѣ прибирали захвърлени деца. Тѣ усиновили дъщерята на херцога Аталрика и я отгледали. Но съ момичето станало чудо. Повикали владиката да го кръсти. Когато той поръсилъ съ светена вода челото на детето (тѣй кръщавали тамъ), момичето си отведнѣжъ отворило хубавитѣ сини очи и го загледало усмихнато, като че ли го познава.

Голѣма била радостъта на всички околни, като видѣли, че слѣпороденото проглежда. Тѣ вдигнали ржце къмъ небето и възхвалили Бога за чудото, що направилъ.

Владиката кръстилъ момичето Одила.

Тогава било тревожно време. Разни полудиви племена нападали онаи крайща, грабѣли, опожарявали, плячкосвали де що видятъ. Много жени, най-вече измежду благороднитѣ, избѣгали въ обителъта — да служатъ на Бога и да запазятъ живота си. Между тѣхъ отрасла, възпитала се и се изучила Одила. Тя се разхождала по гората, между високитѣ дървеса, гледала катеричкитѣ по клонитѣ и рибитѣ въ езерата, слушала пойнитѣ птици, унасяла се въ ромола на горскитѣ ручеи. Сетне се прибирала въ мълчаливата обителъ и четѣла книги, писани на аешка кожа, гледала картинкитѣ имъ, изписани съ злато и пѣстри багри, слушала, що си приказватъ инокинитѣ, а сетне влизала въ църква — да се помоли.

Тѣй Одила порасла и станала стройна и хубава мома. Едно ѝ било мъчно: тя не знаела, кои сж ѝ родителитѣ. Питала игуменката на обителъта, но старата инокиня ѝ не казала нищо, за да я не наскърби, като ѝ съобщи, че е подхвърлено дете. Питала и другитѣ инокини. Едни отъ тѣхъ мълчели, а други ѝ подмѣтали, че е по-добре за нея да не пита.

Момата започнала да подозира, че криятъ отъ нея нѣщо неприятно. Веднѣжъ тя отишла разплакана при

игуменката и я замолила да ѝ каже, що знае за родителитѣ ѝ. Тогава старата инокиня ѝ разказала, какъ я донесла една бедна мома, дъщеря на стара слугиня отъ замъка. Повече не знаела.

— Кжде е сега тая жена? — попитала Одила.

— Не знамъ, — отговорила игуменката; -- отдавна не съмъ я виждала. Но, ако дойде въ обителъта, ще ти я покажа.

Една сутринь, въ недѣля, дъщерята на бабата дошла.

Игуменката пратила да повикатъ Одила.

— Ето, — рекла, — добрата жена, която те донесе преди години въ обителъта.

Одила се разговорила съ жената и научила всичко. Научила и това, че следъ нея се родилъ на семейството имъ синъ, когото бащата обичалъ много. Момъкътъ се казвалъ Югъ. Радостно изненадана отъ онова, що чула, Одила поискала да види родителитѣ си.

Но жената ѝ рекла:

— Това не може да стане никога. Баща ти е коравъ човѣкъ и, като каже нѣщо, казано е. Той не иска и да чуе за тебе. А майка ти, клетата, се помина преди две години. Братъ ти Югъ е много добъръ момъкъ: той се е мегналь на майка ти, но херцогътъ, колкото и да го обича, нито му е казалъ, че си има сестра, нито позволява нѣкому да отвори за тебе дума.

Одила се наскърбила много.

— Колкото и да е жестокъ, споредъ твоитѣ думи, баща ми, — рекла тя, — азъ искамъ да го видя и пригърна: той е все пакъ мой баща.

Жената си отишла. Одила седнала, та написала на брата си писмо, въ което го замолила да поиска отъ бащата позволение да се яви въ замъка. Тя била увѣрена, че онова, що разказватъ за баща ѝ, не е истина. Па и да е истина, — мислѣла си тя, — бащинското сърдце ще се смегчи, колкото и да е кораво, като види живо чедото си.

Инокинитѣ пратили писмото по човѣкъ въ замъка.

Щомъ прочелъ писмото, Югъ — много зарадванъ — се затекълъ при баща си и му казалъ:

— Мили татко, защо сте крили до сега отъ мене, че имамъ сестра?

— Кой те е излъгалъ, че имашъ сестра? — викналь херцогътъ ядосано. — Каж ми, кой е — да му отсѣка главата веднага.

— Тя сама ми се обади, — огвърналь момъкътъ. — Ето ти писмото ѝ.

— Азъ ти казвамъ, че това е лъжа, — крѣсналь бащата. — И да имашъ дори сестра, знай, че тя е слѣпа и не може да пише. Върви си гледай работата и помни, че занаяредъ ти забранявамъ да ми говоришъ за онова слѣпо момиче.

Но Югъ се размислилъ. Въ сърдцето му се запалила обичъ къмъ непознатата сестра; той изпитвалъ и жалостъ къмъ оная, за която баща му казалъ, че е слѣпа, и която го молѣла да посрѣднични между нея и бащата: трогнало го и това, че тя вѣрва въ него, като въ свой спасителъ.

Следъ день-два той отново заговорилъ на баща си за Одила. Херцогътъ се намръщилъ и си свилъ веждитѣ. Югъ го помолилъ да го изслуша. Но Аталрикъ му го изпждилъ отъ стаята.

Момъкътъ се не отчаялъ.

Той намислилъ да постъпи съ хитростъ.

Още на другия день изпратилъ въ обителъта, тайно отъ херцога, една колесница — да докара Одила.

Една вечеръ Аталарикъ седѣлъ съ нѣколцина свои войводи на терасата въ Алтитона. Оттамъ се виждала, като на дланъ, цѣлата долина. Виждалъ се и стрѣмниятъ пжтъ, който криволичелъ нагоре, къмъ замъка.

И ето, че изведнѣжъ на една на тая извивка се показала колесница, карана отъ шесть коня, богато накичени; на нея се развѣвалъ херцогски препорецъ.

— Кой ли иде при мене съ таково голѣмо тържество? — запиталъ Аталрикъ.

Югъ, който се билъ приближилъ къмъ него, викналь радостно:

— Татко, това е Одила.

Побледнѣлъ отъ гнѣвъ, херцогътъ викналь:

— Кой е билъ толкова дързъкъ и лудъ — да я повика, безъ моя заповѣдь?

— Господарю, — отвърналъ плахо момъкътъ, — това сторихъ азъ, твоятъ синъ и твоятъ служителъ. И за тебе, като херцогъ, па и за мене, като твой синъ, е голѣмъ позоръ — благородната мома, която е твоя дъщеря и моя сестра, да прекарва въ неволя между инокинитѣ, като нѣкое подхвърлено момиче. Азъ я повикахъ, защото ми дожалѣ за нея. Моля те, прости ѝ.

Но Аталрикъ не искалъ и да чуе. Постѣпката на сина му била и спредъ него, не просто непокорство, а сщчински бунтъ.

— Какъ смѣешъ ти, — крѣсналъ неумолимиятъ тиранинъ, — да издавашъ заповѣдь противъ моята воля?

И при тия думи той замахналъ съ желѣзния си жезълъ, та ударилъ Юга толкова силно, че момъкътъ падналъ мъртъвъ.

Всички войводи се хвърлили къмъ своя побѣснѣлъ господарь.

— Що направи ти, повелителю? — викнали тѣ. — Биваше ли да убиешъ своя синъ и престолонаследникъ — само защото има жалостиво сърдце?

Тогавъ самъ Аталрикъ се ужасилъ отъ буйната си постѣпа. За да покаже, че се е разкаялъ, той заповѣдалъ да посрещнатъ Одила като благородница и негова дъщеря и да я въведатъ въ замъка съ почестъ.

Херцогътъ заживѣлъ съ Одила добре. Той се зарадвалъ, че има такава хубава дъщеря, за която идватъ стройници отдалече. Но момата били скръбна. Тя се научила за жестоката постѣпка на баща си.

— Съ смъртъ ме посрещнаха въ тоя замъкъ, дето съмъ се родила и дето е умрѣла майка ми, — казвала си тя. — Азъ съмъ виновна за смъртъта на брата си. Ако не бѣхъ го помолила да настои предъ баща ми за мене, той щѣше да бжде още живъ. И каква е тежка сждбата ми: толкова дълго да копнѣя по брата си, а да се случи тѣй, че да го видя мъртъвъ, преди да съмъ го познавала живъ.

Тежко било на Одила. Тя решила да се не омжва, а да стане инокиня и да се моли цѣлъ животъ на Бога — да ѝ прости грѣха, че е станала причина за братовата си смъртъ.

А въ това време пристигали годечари отвѣкжде. Аталрикъ настоявалъ предъ дъщеря си да се сгоди за нѣкой богатъ владѣтель на голѣма земя.

— Не, татко, — казвала тя. — Прости ме, че не вървя по волята ти, но азъ не мисля да се омжжвамъ.

Това ядосало гнѣвливия херцогъ и той решилъ да даде момата на единъ князь. Една отъ слугинитѣ се научила за това и обадила на господарката си. Одила още сжщата вечеръ се облѣкла въ просешки дрехи, нарамила торба, въ която сложила нѣколко хлѣба, взела тояга и, скришомъ отъ баща си, напуснала замъка.

Тя слѣзла въ долината и дълго се лутала — да търси пжтъ. Замъкътъ билъ въ пустинно мѣсто и тя не знаела, накжде да тръгне. Най-сегне стигнала до една голѣма рѣка. То било рѣката Рейнъ. Помолила се на единъ лодкаръ да я превози отвждъ. Човѣкътъ се съжалилъ и я превозилъ съ лодката си.

Още презъ сжщата нощъ момата стигнала до едни високи планини, които се виждали отдалеко, и потърсила мѣсто да преспи. Озовала се всрѣдъ една дива котловина въ Черна-гора. Тамъ имало храсталакъ. Одила се скрила задъ храститѣ на заветъ и легнала да спи.

Но по едно време, къмъ срѣднощъ, се зачулъ тропотъ на коне. Момата се уплашила.

— Назѣрно е баща ми, — казала си тя.

И наистина било тъй. Аталрикъ, като разбралъ, че дъщеря му ще да е избѣгала, тръгналъ съ оня князь, който искалъ ржката ѝ, и съ много свои войводи да я гони. Отъ лодкаря той узналъ, че е минала отвждъ и е хванала пжтя за Черна-гора.

Одила станала и, макаръ че била много изморена, тръгнала по планината.

— Ако успѣя да се скрия нѣкжде между високитѣ скали, — рекла си тя на ума, — ще се отърва.

Тя се запжгила къмъ най-близкитѣ скали и почнала да се катери. Но пжтеката била много стръмна, па било и тъмно, та Одила се скоро уморила. Тя едва кретала, а отзадъ вече приближавали нейнитѣ гонители.

По едно време, изнемощѣла отъ умора и отчаяние, момата паднала подъ една висока скала. На завоя се

подаля коньтъ на баща ѝ. Видѣли я и препуснали къмъ нея. Тогава момата разбрала, че единъ Богъ може да ѝ помогне.

И тя вдигнала ржцетѣ си къмъ небето, па рекла, изпълнена съ гореща вѣра:

— Боже Господи, Ти, който си защитникъ на беззащитнитѣ и закрилникъ на преследванитѣ, помогни ми.

И ето, че скалата се тутакси отворила, прибрала момата, а следъ това се затворила отново.

Аталрикъ и всички, които вървѣли съ него, се спрѣли, вцепенени отъ почуда. Тѣ се дори уплашили Князътъ, който искалъ да се ожени за Одила, препусналь коня си назадъ и избѣгалъ.

А херцогътъ разбралъ, че е извършилъ грѣхъ, като е искалъ на сила да омжи дъщеря си.

— Одило, дъще моя, — викналь той умолително, като се обърналь къмъ скалата. — Моля те, излѣзь и се върни съ мене въ замъка. Обещавамъ ти предъ Бога, който извърши това голѣмо чудо, че нѣма никога да ти прѣча.

Канарата се отворила и оттамъ излѣзла момата.

Одила блестѣла цѣла, озарена отъ чудна свѣтлина. Това сияние било толкова силно, че цѣлата пещера свѣтѣла, огрѣвана отъ него.

И херцогътъ, па и войводитѣ, които го придружавали, паднали на колѣне, за да се поклонятъ на момата-светица. Аталрикъ качиль дъщеря си на своя конь, а самъ тръгналь пеша.

Още щомъ пристигнали въ замъка, херцогътъ заявилъ предъ всички, че подарява на Одила Алтитона и половината си богатство. Той се преселиль да живѣе въ другъ замъкъ, а въ Алтитона момата основала обителъ, на която станала игуменка. Много моми и жени надошли въ тая обителъ. Одила имъ давала примѣръ на благочестивъ постнически животъ. Тя ядѣла рѣженъ хлѣбъ, спѣла на една меча кожа, постлана на голата земя, и си слагала, вмѣсто възглавница, камъкъ.

Съ паритѣ, които получила отъ баща си, Одила основала въ подножието на планината, подъ обителта, голѣма болница за бедни. Тамъ прибирала болни и неджгави, да ги лѣкуватъ инокинитѣ. Болнитѣ се изцѣривали — кое отъ чистия въздухъ, кое — отъ здравата

храна и доброто гледане, кое — отъ насърчителнитѣ думи на игуменката.

Всѣка вечерь Одила, облѣчена въ дреха отъ бѣла вълна, слизала да нагледа болнитѣ си и да ги утеша.

Много чудеса разказвали хората за тая милостива мома, която цѣль животъ помагала на другитѣ. И днесъ още въ Елзасъ разказватъ съ почить за основателката на Алтитонската обитель — света Одила.

Съдържание

Главата на Горгона	стр. 3
Пленницата на пѣкления царь	18
Царь златолюбець	33
Бѣлиятъ крилатъ конь	39
Градината на Хесперидитѣ	46
Златното руно	56
Страшниятъ Минотавъръ	79
Праведната Рихарда	96
Кротката Одила	105

50.00